

CIRILSKI RUKOPISI I PISMA NACIONALNE SVEUČILIŠNE BIBLIOTEKE U ZAGREBU

Vladimir Mošin

U velikoj zbirci rukopisa kojom raspolaže Sveučilišna biblioteka u Zagrebu (prema podacima u »Enciklopediji Jugoslavije« knj. I, str. 536, 1955 g. bila su 3434 rukopisa) broj ćirilskih spomenika nije velik. Pregledom inventarnih knjiga, uz ljubaznu pomoć ćuvvara rukopisne zbirke prof. Šime Jurića, uspelo je odrediti 36 starih rukopisa (odnosno nekoliko prijepisa), 6 skupina starih akata, 1 skupinu od 12 komada i 6 komada pojedinaćnih starih pisama, te 28 brojeva (skupina i pojedinaćnih djela) novije knjiŹevne i naućne građe. Dok je ova posljednja dospjela u Sveučilišnu biblioteku u sastavu većih kompleksa raznih ostavština, napose Dimitrija Demetera (srpska kazališna djela prve polovice XIX v.), Franca Miklošića i Vatroslava Jagića, stari su ćirilski rukopisi ušli ovamo uglavnom u sastavu zbirke Narodnog Muzeja, koja je bila predana biblioteci 1874 g. i zbirke Lj. Gaja koja je predana 1894 g., a stalno se umnoŹavaju novim nabavkama. Dva su rukopisa — br. 7131, Prolog iz 1573. god. i br. 6322, srpsko ćetveroevanđelje iz XVI. v. s ulijepljenim grćkim minijaturama — predana Biblioteci 8. aprila 1941. g. iz tadašnje Banske uprave, gdje ih je nabavio ban Subašić za vrijeme svog banovanja 1939. g. Za ova dva spomenika pošlo mi je za rukom ustanoviti da su nekada pripadala Narodnoj biblioteci u Beogradu — Stojanovićev katalog br. 397 (20) i br. 72 (2) — te su se nalazila u onoj skupini najdragocjenih rukopisa koji su za vrijeme prvog svjetskog rata bili evakuisani prilikom povlaćenja armije i tada su nestali. (Iz te skupine pronašao se 1933. god. u Njemaćkoj Prizrenski rukopis Dušanova zakonika, koji se sada nalazi u Narodnom muzeju u Beogradu, a nedavno sam otkrio i Nikoljsko evanđelje sa još dva srpska rukopisa i Vukovićevim Minejem štampanim na pergameni u jednoj velikoj biblioteci na Zapadu, s kojom se vodi prepiska o daljoj sudbini tih spomenika).

Ako se uzme u obzir, da od gore navedenih 36 brojeva starih rukopisa 6 predstavljaju novije prijepise, 6 — sitne fragmente, a 8 — mlađe rukopise sa zapadnog područja, broj originalnih starih kodeksa smanji se na 16. Ipak treba naglasiti da se u tom broju nalaze vrlo vrijedni spomenici, kao Cetinjski apostol XIV v., Cetinjski psaltir s tumačenjima XV v., Simeonov Cetinjski tipik XIV v., Koriški prolog XVI v., Varlaam i Joasaf 1586 g., pa i Studenički zbornik žitija iz XVIII v. s tekstovima Savinog žitija sv. Simeuna i Žitijima arhiepiskopa srpskih i Studeničkim Rodoslovom (koji se smatrao izgubljenim). Isto tako treba naglasiti i vrlo veliku naučnu vrijednost pojedinih prijepisa starih spomenika (kao što je Miklošičev prijepis Suprasalskog kodeksa, Jagićev prijepis Bolonjskog psaltira i kolektivni prijepis Pogodinskog psaltira), a isto tako i veliki naučni značaj pojedinih djela iz skupine mlađe književne i naučne građe (kao što su spomenici ruske drame iz XVIII v., pojedina djela iz srpske književnosti prve pol. XIX v. i prijepisi raznih spomenika u Miklošičevoj i Jagićevoj ostavštini). Konačno, treba istaknuti i znatan broj zapisa, od kojih su neki objavljeni prema nepotpunom prijepisu i većinom s pogreškama, a veći broj nije još uopće objavljen i sadrži vrlo mnogo zanimljivih historijskih i kulturnohistorijskih podataka. Vidi npr. o dolasku carevića Mehmeda u Prizren 1651 g., kada se njemu za kaftan mjesto 4400 akča, kako se uzimalo ranije, uzelo 10000 (u Koriškom prologu), o troškovima iz 1700 god. (u Bođanskom psaltiru), više primjera upotrebe tajnopisa (u Varlaamu i Joasafu, u Studeničkom zborniku i dr.).

Ćirilski rukopisi Sveučilišne biblioteke nisu još bili opisani niti inventirani na posebnom mjestu. Jedino je B. C o n e v, prilikom svoje posjete Zagrebu 1911 g., pored zbirke rukopisa u Jugoslaven-skoj akademiji, pogledao i neke rukopise u Sveučilišnoj biblioteci, te je u svom opisu »Kirilski rākopisi i staropečatni knj. I, Sofija, str. 1—54) prikazao ukratko i šest ćirilskih rukopisa iz Sveučilišne biblioteke (str. 47—49; vidi br. 3, 4, 6, 9, 15, 19). Pojedini spomenici bili su posebno proučavani i objavljavani (spomenici ruske drame XVIII v. — od prof. J. B a d a l i ć a, vidi br. 50—55; bosanska ljekaruša — od dr. M. S t o j k o v i ć a, vidi br. 32; građa u ostavštinama Miklošiča i Jagića), a Cetinjski je psaltir privukao posebnu pažnju svojom ornamentikom (vidi S v. R a d o j č i ć, Stare srpske minijature, Beograd 1950, tabl. XXI—XXII), Zapise iz pojedinih rukopisa objavio

je Conev u citiranom izdanju, odakle ih je preštampano Lj. Stojanović u »Stari srpski zapisi i natpisi«, knj. IV—VI, uz nekoliko drugih zapisa prema podacima koje mu je priopćio Rad. Grujić (citiraju se na odgovarajućim mjestima).

Za datiranje spomenika pisanih na papiru služimo se vodenim znakovima, prvenstveno uz pomoć ovih priručnika:

V. Mošin i S. Traljić, Vodeni znakovi XIII—XIV vijeka, I—II, Zagreb 1957 (izd. Historijski institut Jugoslavenske akademije);

Ch. Briquet, Les Filigranes, Genève 1907, I—IV — za građu iz XV i XVI vijeka;

V. Nikolaev, Vodjanye znaki Ottomanskoj imperii, I, Sofija 1954 (izd. Institut bolgarskoj istorii u suradnji s Etnografičeskim institutom i Muzejem Bolgarskoj Akademii nauk) — za znakove XVII—XVIII v., uz konzultiranje drugih velikih priručnika, napose obaju djela N. Lihačeva, »Bumaga i drevnejšie bumažnye vodjanye meljnicy v Moskovskom gosudarstve« (Zapiski Imp. Arheologičeskogo Obščestva, V, S-Peterburg 1892, str. 237—342 i tablicy) i »Paleografičeskoe značenje bumažnyh vodjanyh znakov« (Izd. Obščestva ljubitelej drevnej pismennosti, S-Peterburg 1899, I—III), E. Heawood, Watermarks mainly of the 17th and 18th centuries (Monumenta Chartae papyraceae historiam illustrantia, I, editor E. J. Labarre), Hilversum 1950, kao i W. A. Churchill, Watermarks in paper in Holland, England, France, etc. in the XVII and XVIII centuries and their interconnection, Amsterdam 1935.

Osim toga služio sam se, za datiranje mlađih rukopisa, svojom zbirkom vodenih znakova XVII—XVIII v., prikupljenom iz dokumenata, rukopisa i štampanih knjiga u arhivima i bibliotekama Jugoslavije, koja sadrži uglavnom znakove talijanske provenijencije, što je od posebne važnosti za datiranje južnoslavenskih rukopisa, u ogromnoj većini pisanih na talijanskom papiru. Iz tog razloga ima navedeni priručnik Nikolajeva (pored svih njegovih manjkavosti) za nas posebnu važnost, jer je u drugim velikim priručnicima talijanski papir obrađen u manjoj mjeri nego francuski, njemački, holandski, češki, poljski i dr. lokalni papir, koji se u to doba širio na Zapadu i u Istočnoj Evropi.

U ovom opisu ima svaki spomenik na početku redni broj Opisa; iza toga dolazi sadašnja signatura rukopisa i, ako postoji, u zagradama stara signatura. Kod originalnih starih kodeksa posebna je pažnja posvećena opisu vanjske strane rukopisa,

kao i detaljnom pregledu sadržaja; kod mlađih spomenika manje vrijednosti, a pogotovo kod novije književne i naučne građe smatramo dovoljnim da navedemo samo podatke o sadržaju. Kod svakog spomenika navodimo sve zapise koji se mogu razabrati, uz citiranje izdanja, ako je dotični zapis već bio objavljen.

S obzirom na tehničke poteškoće oko ubacivanja ručnog staroslavenskog sloga u mašinski latinički slog i oko korekture tog teksta, morali smo odustati od štampanja citata autentičnim pravopisom. Skraćenice razrješavamo u zagradama; kod brojaka titlu zamjenjujemo crticama sa strane odozgo; jotovane *ѣ* i *ѧ* pišemo *je* i *ja*; *ѣ* označujemo sličnim znakom *ě*.

Popis ćirilskih rukopisa Sveučilišne biblioteke u Zagrebu

1 (R 4196) Fragment evanđelja bugarske red., XV v.	1 f.
2 (R 6322) Četveroevanđelje Dovoljsko, srp. red. XVI v.	544 f.
3 (R 3346) Odlomak Četveroevanđelja, srp. red. XVI v.	58 f.
4 (R 4069) Apostol, srp. red., XIV v.	190 f.
5 (R 4494-1) Odlomak bugarskog psaltira, XIII v.	3 f.
6 (R 3349) Cetinjski psaltir s tumačenjima, srp. r., XV v.	221 f.
7 (R 7330) Odlomak psaltira, srp. red. XV v.	1 f.
8 (R 4076) Psaltir s posledovanijem iz Bođana, srp. red., XVI v.	356 f.
9 (R 3374) Psaltir s posledovanijem, srp. red., XVII v.	251 f.
10 (R 5260) Psaltir s posledovanijem, srp. red., 1615 g.	561 f.
11 (R 6217) Pogodinski psaltir s tumačenjima, prijepis Speranskog, Kozaka, Đorđevića, Matova, Pastrneka i Ivanove	283 f.
12 (R 6216) Bolonjski psaltir s tumačenjima, prijepis V. Jagića	527 f.
13 (R 4187) Služabni minej za oktobar-decembar, sa sinaksarima, srp. red., XIV v.	75 f.
14 (R. 4494-2) Odlomak iz Posnog trioda, maked. red., XIII v.	2 f.
15 (R 3361) Služabnik, srp. red., 1495 g.	158 f.
16 (R 3370) Služabnik Mileševski, srp. red., 1635 g.	76 f.
17 (R 3632) Molitvy pri božestvennoj liturgiji, rus.-srp., poč. XIX v.	25 f.
18 (R 4075) Akatisnik, srp. red., XVI v. s dodatkom iz XVIII v.	152 f.

- 19 (R 4068) Simeonov tipik, XIV v., Cetinjski 303 f.
- 20 (R 6269) Kormčaja knjiga, srp. red., prva pol. XIX v. 581 f.
- 21 (R 4586) Pamjat' i žitije blažennago učitelja Konstantina Filosofa, južnoruski prijepis hilendarskog rukopisa 16 f.
- 22 (R 5891) Varlaam i Joasaf, srp. red., 1586 g. 198 f.
- 23 (R 4473) Miklošičev prijepis Suprasaljskog kodeksa (Čti-mineja) 378 f.
- 24 (R 7131) Prolog stišni, Koriški, srp. red., 1573 g. 370 f.
- 25 (R 4494-5) Odlomak Prologa, srp. red., XVI v. 1 f.
- 26 (R 4186) Studenički zbornik »Žitija«, 1751—1760 g. 57 f.
- 27 (R 3380) Risanski zbornik, srp. red., 1784 g. 30 f.
- 28 (R 4494-3) Odlomak iz Lestvice, bugar. red., XV v. 1 f.
- 29 (R 5182) Poljički »Slovník«, XVII v. 234 f.
- 30 (R 6236) Sv. Ioanna Damaskina o osmi časteh slova — Jagićev prijepis »Kŕmatyke slovenŕske« izd. 1586 g. u Vilnu f.
- 31 (R 5253) Poljički statut, prijepis iz 1665 g. 107 f.
- 32 (R 3364) »Domaće likarije starih Bošnjakah«, poč. XIX v. 8+7 f.
- 33 (R 6498) Liber od duga dom Antona Bulića, 1812 g. (zapisi na štampanoj knjizi Lunarda Massera, Viaggio primo de Portogesii)
- 34 (R 7190) Bilježnica don Ivana Ozretića - Markovića o misama iz 1803 g. 31 f.
- 35 (R 7191) Dvije bilježnice iz Poljića iz 1776—1793 g. 16 i 100 f.
- 36 (R 4454) Matice župe sv. Jurja u Dračnicama kod Makarske iz 1670—1736 g. 95 f.

Akti

- 37 (R 6894) Spisi i listine koje se tiču Paštrovića od 1423 do konca XVIII v. 5 kom.
- 38 (R 6896) Topla. Spisi i listine koje se tiču općine Tople i njezine parohijske crkve sv. Vaznesenja, 1718—1821 g.
- 39 (R 4374) Filsa od bolentina, što čine po zakletvi komunitadi od Tople oni koji prodaju robu od prodota, XVIII v.
- 40 (R 4373) Filsa od bolentina, što naređuje komunita prokuratorim crkve matice na Toploj, komu i za što imaju pritisnuti pečat, XVIII v.

- 41 (R 3926) Stefan Sankovskij, ruski komesar u Boki Kotorскоj; njegova pisma i naređenja općini Novoj iz 1806—1807 g. 16 kom.
- 42 (R 4049) Pet isprava iz Splita, koje se tiču Poljica XVII v.

Pisma

- 43 (R 4504) Korespondencija dom Aleksandra Despotovića iz 1729—1783 g. (Žeževica u Poljici) 12 kom.
- 44 (R 4494-4) Pismo hilendarskog monaha nepoznatom, iz XVIII v. 1 kom.
- 45 (R 4498) Pismo Aleksandra Ivanovića Turgenjeva arhimandritu Stevanu Stratimiroviću iz 1807 g. 1 kom.
- 46 (R 4497) Pismo Dimitrija Davidovića Lukijanu Mušičkomu iz 1816 g. 1 kom.
- 47 (R 6596) Pismo kapetana Beširevića iz Bihaća kapetanu Melhidu Orzviću, iz 1807 g. 1 kom.
- 48 (R 5596) Pismo Andre Đorđevića nepoznatom iz doba njegove službe kao ministra prosvjete (1897—1900) 1 kom.
- 49 (R 5613) Rumunjsko pismo Trifona Buza iz 1856 g. 1 kom.

Novija književna i naučna građa

- 50 (R 4309) »Strašnoe izobraženie vtorago prišestvija Gospodnja. 1702 g.« — ruski rukopis sred. XVIII v. 24 f.
- 51 (R 4310) »Akt ili dejstvie o knjaze Petre Zlatyh Ključah i o prekrasnoj koroleve Magilene Neopolitanskoj«, ruska drama iz doba Petra Vel., rukopis iz sred. XVIII v. 24 f.
- 52 (R 3379) »Obraz toržestva Rossijskago podvigopoložniku načertan ot trudov ritoričeskih vo učiliščah slaveno-latinskih«, (vjerov. napisano 1742 g.), ruski rukopis sred. XVIII v. 20 f.
- 53 (R 4311) Tri školske drame Jelisavetinskoga vremena: Opera o Aleksandru Makedonskom, Sinopsis na caričin rodendan 1745 g. i »Balet 12 mesjacov«, sa tri »Interludiuma«, ruski rukop. sred. XVIII v. 39 f.
- 54 (R 4308) A. Sumarokov, »Gamlet«, tragedija napisana 1748 g., ruski rukop. sred. XVIII v. 40 f.
- 55 (R 3068) A. Sumarokov, »Semira«, tragedija, napisana 1751 g., ruski rukop. iz sred. XVIII v. 48 f.

- 56 (R 6440) Srpska pozorišna djela iz prve pol. XIX v., u ostavštini Dimitrija Demetera, 8 djela sa 34, 42, 10, 34, 44, 48, 30 i 50 f.
- 57 (R 3269) Milovan Vidaković, Istorija o prekrasnom Iosifu i J. Mioković, Naznačenije žizni premudroga filosa Ezopa, dva rukop. iz prve pol. XIX v., zajedno uvezana 60 f.
- 58 (R 5178) Matija Ban, Kor iz drame »Oslobođenje« i pjesme knezu Mihajlu prilikom predaje turskih gradova, Autograf 2 f.
- 59 (R 5430) D. Dimitrijević, »Ne poželaj ženy . . .« stihovi, 1898 g. 2 f.
- 60 (R 5807) Nikola I knjaz Crnogorski, Dvije pjesme, Autograf 2 f.
- 61 (R 5955) Kvaternik Eugen, Izvaci iz tiskane ruske knjižice o planu ruskog uticaja na Orijentu, s francuskim bilješkama iz 1860 g. povodom događaja iz 1857 g. 30 f.
- 62 (R 4474) Miklošič Franc, Građa za izdanje Nestorove hronike (korekturni listovi i dr.)
- 63 (R 6241) Trinaest rasprava, članaka i kraćih sastava raznih autora, nađeni u ostavštini Fr. Miklošiča: 1) O srp. prijevodu kronike Georgija Hamartola; 2) »Pesma o kuku ptice«; 3) o župi Sobot; 4) Zaleski, O narodnoj poeziji Male Rusije; 5) Arnautske pjesme iz okoline Peći; 6) I. Berčić, O riječima koje upotrebljavaju zadarski Arnauti; 7) A. Sandić, Osam narodnih pjesama; 8) Program rada etnografske komisije pri antropološkom društvu; 9) Matahovski, Popis plemićkih familija s njihovim grbovima u Poljskoj; 10) Jezičke bilješke povodom »Trudy Obšč. ljubiteljev Ross. slovesnosti« kn. 20; 11) Bilješke o povelji cara Maksimilijana I Đorđu episkopu u Trentu; 12) Bilješka »O petrilu sv. Save u manastiru Banji kod Risna«; 13) O srpskim narodnim pjesmama
- 64 (R 6243) Prijepisi raznih jezičkih spomenika i drugih dokumenata, pisanih tuđom rukom, iz ostavštine Fr. Miklošiča, napose »Knjiga glagoljema Danamir«, Žitija sv. Kirila i Metodija u Prolozima, »Pamet i žitije blaž. učitelja našega Konstantina Filosa«, »Slovo pohvalnoe

- sv. novomučeniku Lazaru«, »Žitije i žizn' povesti... kralj srbskije i pomorskiye zemlj...«, pisma Šćepana Malog Dubrovniku i dr. — svega 21 predmet.
- 65 (R 6242) Fr. Miklošič, Prijepisi listina, natpisa, zapisa i sl., napose »Monumenta Serbica« 50 ff.; prijepisi raznih isprava o franjevačkoj rezidenciji u Devi, 29 ff. i dr.
- 66 (R 6244) Razno iz ostavštine Fr. Miklošiča, bilješke, crteži i dr.
- 67 (R 4526) V. Jagić, Građa za priču o premudrom Akiru
- 68 (R 4534) V. Jagić, Obozrenie drevnejših pamjatnikov slavjanskoj pis'mennosti 114 f.
- 69 (R 4652) V. Jagić, Fotokopije, litografije i rukopisne kopije spomenika: glagoljskih 359 kom.; ćirilskih 329 kom.; grčkih i dr. 208 kom.
- 70 (R 4633) V. Jagić, Sbornik obrazcov po slavjanskim narečijam (litografirana predavanja u Petrogradu) 128 str.
- 71 (R 4533) V. Jagić, Uvod u komparativnu gramatiku indoevropskih jezika (rukopis predavanja u Odesi) 91 f.
- 72 (R 4531) V. Jagić, Ruska gramatika (Predavanja i bilješke)
- 73 (R 4578) V. Jagić, Predavanja o ruskom jeziku u Petrogradu; Slavenska gramatika; Crkvenoslavenski jezik; Historija srpskohrvatske književnosti od XVIII v.; Crkveno-slavenska gramatika; L. Tolstoj, Cerkovj i gosudarstvo, litografirano
- 74 (R 4535) V. Jagić, Maloruski jezik (Autograf) 65 f.
- 75 (R 4484) Drag. Kostić, Južnoslavenska kriptografija (autograf na 65 listova) i ruski prijevod s bilješkama M. Speranskog
- 76 (R 4587) Nekoliko narodnih pjesama iz Sanockog i Kolonijskog okruga, priopćio Ja. Golovackij (rus.) 14 f.
- 77 (R 4514) A. Lukjanovskij, Dvije poeme: »Velikij knjaz Mihail Tverskoj« i »Vojevoda Petko« (rus.) 26 str.

OPIS ĆIRILSKIH RUKOPISA SVEUĆILIŠNE BIBLIOTEKE

1. R 4196. Fragment evanđelja, bugar. red., XV v.

Pergam., 1 list, mm. 310×220, pismo kaligrafski ustav po 21 red, s pravopisom patr. Jevtimija, s akcentima i spiritusima. List je bio rasjećen na tri komada po širini, sada slijepljen.

Sadrži evanđelje od Ivana, gl. XVIII, 36 (... (слоу)гы мо а оубо подвизали са биша (!) да не прѣданъ бих билъ Іоудеум) do gl. XIX, 11 (прѣдавъи ма тебѣ болии грѣх имат... . Ispod toga ispisano je crvenim začelo ж : Въ оно (врѣме) съвѣт сътвориш(а) ар'хieree ... възми възми распі ...

Gore i dolje na strani žigovi »Kr. Hrv. Slav. Dalm. Zemaljskog Arhiva«, koji svjedoče, da je fragment predan biblioteci iz Drž. Arhiva. U gornjem uglu ostao je ispisan olovkom broj lista onog rukopisa, iz kojeg je list bio istrgnut: »460«.

2. R 6322. Četveroevanđelje Dovoljsko, srp. red., sred. XVI v.

Papir, mm. 280×210; ff. svega 544 (68 sveščića), od toga sprijeda praznih XXXIX i straga praznih XL—LXVIII, lijepo kaligrafsko. poluustavno pismo po 23 reda, s pravopisom resavske redakcije, s akcentima i s oblicima navedenog doba. Vodeni znakovi: kardinalski šešir s kontramarkom AB isti kao Briquet 3460 iz 1546 g., kotva u krugu sa zvijezdom i kontramarkom TA iz istog doba sl. Briquet 532 iz 1553 g. s varijantama iz 1554 i 1557 g. i muzički instrument (frula). Zastavice (na ff. 1, 7, 63, 67, 108, 184) i inicijali u geom.-biljn. stilu, u sočnim bojama, sa zlatom; naslovi u vezu, sa zlatom. Na ff. 6^b, 66^b, 107^b i 183^b nalijepljeni su pergameni listovi s minijaturama evanđelista, izrezani iz nekog grčkog srednjovjekovnog evanđelja (s grčkim tekstom na naslikanim listovima njihovih evanđelja, a ispod minijature evanđeliste Ivana s grčkim zapisom u kojem se slikar obraća apostolu s molitvom da se na strašnom Sudu zauzme za Ivana i Mariju. Na veliku žalost, ovaj je raskošni rukopis oštećen s gornje strane od vlage: naročito pri kraju po više se listova slijepilo zajedno, a više ih je na trulom mjestu rastrgano. Rukopis je u starim drvenim koricama s ravnim bridovima bez žlijeba, prekrit kožom bez ornamenta, jer je preko kože prvobitno bila stavljena zelena svila, od koje ostaci stoje na unutarnjoj strani poveza. Veliki broj praznih listova sprijeda i straga (38 i 29), koji su prema vodenim znakovima iz istog doba kao i listovi s ispisanim tekstom, bio je namijenjen vjerojatno nekom novom sinaksaru, ili možda nekim tumačenjima; inače tekst je potpun — ima i Teofilaktovo tumačenje i mjesecoslov.

f. 1 (ispod uske zastavice): Θεοφιλάκτα αρ'χιεπισκωπα ब्लъгарскаго прѣдисловіе еже ѿт Матѳеа с(ве)тоѳ (!) еу(ар)геліа; f. 3 — »glave«; ff. 4^b—6 prazni; f. 6^b — minijatura; ff. 7 — (ispod zastavice) Matejevo evanđelje — do f. 62^b.

f. 63 (ispod zastavice): *Predisloviје Markova evanđelja*; f. 64 — glave; ff. 65^b—66 prazni; f. 66^b — minijatura; f. 67 (ispod zastavice) — Blagovestvovanije — do f. 103^b.

f. 103^b: *Predisloviје Lukina evanđelja*; ff. 104—106 — glave; ff. 106^b—107 — prazni; f. 107 — minijatura; f. 108 (ispod zastavice) Lukino evanđelje — do f. 171.

ff. 171^b: *Predisloviје ev. od Jovana*; f. 173^b — glave; ff. 174—183 (!) — prazni; f. 183^b — minijatura; f. 184 (ispod zastavice) Ivanovo evanđelje — do f. 228^b. f. 229 — prazan.

f. 230 (ispod zastavice): Сказаніе прѣмлющеје вьсего лѣта число еу(аг)гелскоје; f. 234^b — Сказаніе како подобаеть обрѣтати вьседньвнаа еу(аг)геліа, itd.; f. 237: Сьборникъ в'ї мѣсецемъ сказоује главы коемоуждо еу(аг)гелію избранномѣ с(ве)тымь и празникѡм влад(и)чнимь. Мѣсець септеври . . . itd. Od slavenskih svetaca navedeni su samo sv. Sava 14. siječnja i prepod. Simeon srpski novi mirotočac 13. veljače. f. 243^b — Сказаніе сѣботам и неделјам великаго поста itd. do evanđelja razliĉnih na vsакоу потрѣбоу — do f. 246^b. Ispod toga rukom XVIII v. dodana su evanđelja na pametъ оуспшимь, i zapis; ff. 247—248 prazni; f. 248^b — zapis.

Zapisi:

f. 248^b: С(ве)тое и чьстное іе(уаг)геліе коупи се оу монастирѡ Доволи при игѡменѡ кур Ѡвдѡрѡ и проигѡменѡ Герасимѡ троудѡмь и подвигѡм и цѣною игѡмена Филотіја јере да слѡжи и с(ве)тои трапези, за д(оу)шѡ оучителю своемѡ Евтимію іеромонахѡ. Да се не покѡсить некои братъ вражим навѣтѡмь ѡтнимити сію книгѡ ѡт сего храма с(ве)таго Геѡргіа, да мѡ нес(ть) просто ни вь сьвѣкы (ни) вь бѡдѡщих, да мѡ ес(ть) сѡпръникъ на сѡдѡ страшномѡ. Лѣтѡ ‚з‘с‘ и е‘ї‘ (7215=1707.; sa strane olovkom — 1707). Vidi: zapisi i natpisi, br. 1272 uz bilješku: »Zapis u ruk. N. B. br. 2. — (Danica 1826, 12 u izvodu)«.

f. XL^b: Да се зна колико е сребра монастира Доб(риловине) . . . стари калѡћера до Ђонисіа до Гри(гориј-а) и прочи: два пѡтиера, петилебница една, кѡпа една заклопита, крстова десетъ, панаѡија шесть, кивотъ ѡт злата цена десетъ златиць, чаше четири и соединеница, дискоса два, ложице три, звездице три, прсти двои, єдни ѡд злата а єдни сребрени, појас ѡд срме, дрѡги ѡд ибришима, пѡтаца на петраиле стотина и четиридесетъ и четири,

то свето еу(аг)геліе, два кандила, миросалица. И того лета покрисмо цркъвѣ и великѣ ѣлию и маѣрницѣ, навлию изнова ѡградисмо, и солдрмѣ, и воденицѣ, и плевицицѣ, и конѣшницѣ код манастира, и дрѣбѣ ѡ Доне Добриловине. И то се све саврши при игѣменѣ кирь Григорию Рашнанинѣ и прочее, лето г(оспод)не ,а'ψ'м'ѳ' (1749) ѡт битіа ,з'с'н'з'. индикта в'ї, крѣгъ слнцѣ е', врѣцелето з', крѣгъ лѣни и'ї, ѡснованіе к'в', епахта к'ѳ'. и би трѣда и трошка много; саміе ексера двадесетъ и шесть илада.

f. XLI: (nastavak inventara) ѡдежда десетъ, фелона деветъ, петраила єдиннадесетъ, ѡрара четири. Vidi: Zapisi i natpisi, br. 2978—2979.

f. LXVI: еу(аг)геліе светаро Геѡргија да слѣжи на светои т'рпезе. Богъ да прости ко је п(оклонио?).

f. LXVIII^b: евангелие велико.

f. XXXVII—XXXVIII: Да се зна колико е сребра манастира Добриловине стари калѣѣра до Ђонисія и до Глигорія и до Антонія: прво крстова десетъ, панаѣија шесть, пѣтиера два, дискоса два, ложице три, звездице три, чаше четири, паса два, кѣпа заклопита, прсти двои, пѣтаца на петраиле стотина и четиридесетъ и четири. И тко ѡтле возме сребро ѡтаи вражимъ наветомъ, дѣшѣ мѣ запрло на ѣмрли часъ, да мѣ се и мнози ѣдивь, и сетованіе воспріими. Миросалица, два кандила, петилебница.

f. XXXVIII: ѡдежда си(реч) риз десетъ, фелона деветъ, петраила еданаестъ, два ѡрара, појасъ безъ сребра. Vidi: Zapisi i natpisi, br. 2980 uz bilješku. »Zapisi u ruk. N. B., br. 2. — Rad I, 181«.

f. 1—2, iznad teksta: Свира (!) сребра Добриловине манастира сто и (осамдесетъ и петъ) к(омада) еу(аг)геліе више.

f. 6^b—14 (iznad teksta): Сребро — манастира — сто — и ѡсамдесетъ — и петъ комада — и то скрѣшивы мое с(ве)тоє еу(аг)геліе — гризао ѣ оими свое тело — гризао ѣ бесілѣ — да зри много множество люди.

f. III: Да се зна како кѣпи Але(ксандар ?) стараць из Добриловине ѣ игѣмена Глигорія кандило за ѡсамъ цїкина и приложи га храмѣ с(ве)таро Геѡргија за свою д(оу)шѣ да мѣ е споменъ ва зде и ва веки, и да га не има нитко изпредъ иконе Христове скинѣти, ни калѣѣрь, ни мирски человекъ. Кои би га ѡтнимий ѡт сего храма, да естъ проклетъ и трклетъ на векъ (си) и ва бѣдѣщи, аминь. Лето з' тисѣчно з' ai (!) и с' и ж' и в'. (7262, tj. 1754 g.). Vidi: Zapisi i natpisi br. 3070 uz bilješku »Zapisi u ruk. N. B. br. 2. — Katal. N. B. 25.«

f. II^b: (noviji) Музеумъ № 55.

Navedeni zapici na f. 248^b, XL^b—XLI i XXXVII—XXXVIII i III, koji su objavljeni u Stojanovičevu katalogu rukopisa i starih štampanih knjiga Narodne biblioteke u Beogradu, 1903, str. 25, br. 72 i preštampani u »Zapisima i natpisima« nesumnjivo svjedoče da je to isti rukopis koji je u toj biblioteci stajao sa signaturom »2« u koji je nestao za vrijeme prvog svjetskog rata. Isp. u istom katalogu podatke o ulijepljenim minijaturama.

3. R 3346. (SM. F. 4). Četveroevanđelje (odlomak), srp. red. XVI v., poslj. četv.

Papir, mm. 280×210, ff. 58. Pismo po 18 red.; pravopis resavske škole s akcentima. Vodeni znak — kotva u krugu sa zvijezdom odozgo i s kontramarkom CC, istog tipa kao Nikolaev, br. 101 iz 1578 g. i br. 110 iz 1582 g.

Sačuvane su dvije lijepe zastavice: uska iznad Predgovora Ivanovom evanđelju (f. 22) u crveno-plavom koloritu i velika kvadratna, neobizant. stila u sočnim bojama na početku Ivanovog evanđelja (f. 26), gdje dolazi i lijepi inicijal. Naslovi izmiješani: crveni i plavi.

Rukopis je vrlo oštećen: bez početka i kraja, s izgubljenim listovima u sredini; većina listova je sagnjila, osobito u gornjem dijelu pri kraju — od f. 48 dalje otpali su komadi istrulog papira, a od f. 56—58 — sav gornji ugao; od f. 48 oštao je samo gornji dio, od f. 9 — samo gornje dvije trećine.

Sačuvano je: Evanđelje od Luke od gl. XI, 39 (. . . ваше граблѣнія пльно и лоукавства) do XX, 18 (дон’деже црствіе б(о)жіе при . . .); zatim izgubljen jedan list između f. 10 i 11; nastavlja se s gl. XXII, 33 (. . . братію твою. Он’ же рече јемѡ, Г(оспод)и с тою (!) готовъ ес’мъ и въ тьм’ницѡ); opet se prekida na f. 16^b — gl. XXIII, 35 (и стојахѡ людіе зреще); nastavlja na f. 17 — gl. XXIII, 48 (. . . маахѡ се. Стојахѡ же вси знаемьи его издалече). Svršava se na f. 21^b »poslesloviјem« o vremenu sastavljanja Lukina evanđelja, koje je napisano crvenom tintom u obliku lijevka.

f. 22: Прѣдсловіе еже ѡт Іѡан’на с(ве)того еу(агге)ліа; f. 24 — glave Ivanova evanđelja; f. 25^b prazan; f. 26 — Ivanovo evanđelje; prekida se na f. 48^b — gl. VII, 8 (јако врѣме мое . . .) do gl. XI, 3 (болјаше.) i opet na f. 55^b — gl. XII, 34 (ѡтвеща емѡ нарѡдъ, мы же слышахом . . .) do gl. XVI, 8 (. . . обличитъ . . . ѡ правдѣ и ѡ сѡдѣ). Svršava na f. 58^b — gl. XVII, 23 (Азъ въ них, и ты въ мнѣ: да боуд . . .), iza čega je izgubljen sav kraj evanđelja, sa sinaksarom.

Na omotu sprijeda naslov ćirilicom »Евангеліи с. Луке и с. Іѡанна«; ispred toga dodano je latinicom »Ulomak«, a iza toga, lati-

nicom »pisano 1517«. Ovaj je datum stavljen na osnovu bilješke koja je olovkom stavljena na f. 21^b pokraj »posleslovija« iza Luke — »7025=1517. pisano«. Ovu je bilješku naveo i Conev u svom opisu uz opasku: »Отдѣ се е зела тая дата, не зная, но евангелието наистина отъ XVI вѣкъ«. Ovo je čisti nesporazum: onaj koji je načinio navedenu bilješku, stavio ju je pokraj skupine slova »зн^е« koju je shvatio kao broj (н je pročitao kao к, a slovo с iznad retka — kao znak title), dok je to samo dio riječi »възнесеніа« kojim se svršava lijevak posleslovija.

Na gornjoj margini f. 10 (nekada je bio pogrešno stavljen sprijeda) — zapis latinicom: »Poklonio parok Filip Tanović u Maini.«

Vidi Conev, br. 3, str. 48.

4. R. 4069 (SM. 32. E. 2). Apostol, srp. red., sred., XIV v.

Pergam. mm 258×175, ff. 190. Pismo sa 26, kasnije 25 redova, lijepi ustav, bez poluustavnih elemenata; pravopis raške škole, s malo nadrednih znakova, bez њ, ali sa širokim e, mjestimice sa i ispred vokala, katkada sa з (mnozêhъ) i sa s (pomosi); ω s visokim srednjim dijelom; u pismu »začala« ima i poluustavnih oblika. Sve to upućuje na sredinu XIV vijeka.

Od ornamentike: na početku je ukusna zastavica geometrijsko-biljnog stila u crveno-bijelo-plavom koloritu (f. 1); više crtanih crvenih »malih zastavica« na početku pojedinih poslanica (ff. 123^b, 144^b, 170^b, 178); crveni »cvjetovi« na margini (f. 45 i dr.), na f. 148 — malo crveno drvece u donjem uglu; ukusni jednostavni crveni inicijali sa zavojcima. Uvez zapadnog tipa XVII v. (iz 1628 g., kako je to označeno u zapisu na prednjoj korici): s rubovima koji su izvučeni iznad knjižnog bloka, s rebrima na hrptu (koža sa hrpta je nestala); ornament sa obje strane je isti — koncentrički okviri renesansnog stila; osim dijelova od bakrenih kopča ostali su i mali ukusni trouglasti okovi na čoškovima.

Rukopis je dosta dobro očuvan. Izgubljeno je samo: 1 list na početku prve sveščice (prazan ispred početka teksta), 1 list iz f. 110 (posljednji list 14. sveščice), 1 list iza 158 lista, jedna sveščica od 8 listova iza f. 150 i jedan list na f. 171.

f. 1, ispod zastavice: Дѣланіа с(ве)тъхъ апостоль, f. 54 — Skazanije Iakovlja poslanija, f. 54^b — Iakovle poslanie; f. 61 — Skazanije I-mu Petrovu poslaniju, f. 62 — Petrovo I poslanije; s. 66 — Skazanije k II-mu Petrovu poslaniju, f. 67 — poslanije; f. 70 — Skazanije Jovanovu I-mu poslaniju, f. 71 — месеца маіа .м'. с(ве)таро апостола Іванна събѡрноє посланіе прѣвѡе; f. 76^b — Skazanije II-mu Jovanovu poslaniju, f. 77 — poslanije — f. 78^b — Skazanije Judinom poslaniju, f. 79 — poslanije; f. 80^b — Skazanije Pavlovu poslaniju Rimljanima, f. 82 — poslanije; f. 102^b — Skazanije poslaniju Korinćanima,

f. 104 — poslanije (iza f. 110 izgubljen 1 list); na kraju grčki zapis rukopisom XIV v., da je prva poslanica Korinćanima bila napisana iz Filipa i poslana preko Stefana, Fortunata i Ahaika, te da ima 870 stihova (u stvari 411!); f. 122^b — Skazanije II. posl. Korinćanima, f. 123^b — poslanije; f. 129 — skazanije posl. Galaćanima, onda poslanica; f. 136^b — Skazanije posl. Efescima; f. 137 — poslanica; f. 144 — Skazanije posl. Filipisijanima; f. 144^b — poslanica; f. 149 — Skazanije posl. Kološanima; f. 150 — poslanica. Tekst se prekida na gl. I, st. 21 na f. 150^b — и врагы помышленьми въ дѣлѣх лоу...; f. 151 — Posl. I Timoteju, gl. V, st. 13 (... нѣи блондливѣи и сѣничавѣи, глаголюще их же не подобаеѣтъ); f. 152^b — Skazanije II posl. Timoteju; f. 153^b — poslanica; f. 157^b — Skazanije posl. Titu; f. 158 — poslanica; tekst se prekida na gl. I, st. 14 — не вънемлюще иоудейскимъ баснемъ... — na f. 158^b. Zatim je izgubljen kraj ove poslanice, cijela poslanica Filimonu i početak poslanice Hebrejima do gl. V, st. 9 — ... же приети послушание, и скончав се, быс(тъ) слушающимъ его всѣмъ; ide do kraja — do f. 170^b.

f. 170^b: Сказаніе извѣстно иже на всѣ д(ъ)ни главамъ дѣваніи апостолю; antifoni i dr. Prekida se na f. 171^b od četvrtka svetle nedelje do nedelje pete po Pasce. Svršava s na f. 178.

f. 178: Сѣборникъ съ б(ого)мъ в'ї. мѣ месецомъ, казае главы апостолю. Въ а'. септев'рія. Nema srpskih svetitelja, ni sv. Save ni Simeuna. f. 186 — *Ini apostoli različni* (s antifonima i dr.); f. 186^b — Прокимни въскр'снїи и аллилуйаре и'. мѣ гласовом, itd. 7. 187 — Blaženny — do f. 190.

U ovom rukopisu ima mnogo zapisa, koje je većim dijelom objavio Lj. Stojanović u Zapisima i natpisima prema ispisima Rad. Grujica.

A) Zapisi pisara: crvenim, na kraju teksta 1. † Многогрѣшнїи писавѣи Василије (Isto je kasnije dolje prepisano crvenom tintom). (Conev, 48; Zap. i Natp. 3927). 2. Vjerojatno, spomenuti grčki zapis na f. 122^b ἐγράφη ἡ πρὸς κορινθ(ίους) πρώτ(η) ἐπιστολὴ ἀπὸ Φιλίππῳ ἀνα Στεφανῶ καὶ Φορτουνάτ(ου) καὶ Ἀχαϊκοῦ σ*, ω̄ο:

B) Zapisi koji se odnose na tekst — crnim na margini: f. 27 — o postu; f. 28^b — kako ne treba udavleno esti; f. 29 — o udavleni; f. 109^b — Зри крсть. Апостолю на бракъ. Братие хоцѣ да васи чловеци бѣдѣтъ јако же азъ; f. 186 — Na brak apostol k Korintom začelo 131 i dr.

C) Kasniji zapisi:

f. 190^b: Сеи апостол секѣльски.

..... въ пис(а) поп Филимон от земле Ха

(Druga ruka) Сие да се зна ва лет(о) з'р'л'е' (7135=1637) бис(тъ) Ђолишъ ѿ Шопронѡ и ва то лето летѡ кралише крапа Оугрѡс(к)е земле сина Вердинанѣда ц(а)ра римѣскога витепскога. (Zap. i Natp. 6673—6674).

»Ego Paulus ... « Isti Pavle stavio je svoj vješti potpis na prednjim koricama. Na f. 16 ispisana je latinska molitva »Ave Maria gracia plena, dominus Tecum. Benedicta Tu in mulieribus et Benedictus fructus ventris Tui Jesus. Sancta Maria Mater Dei ora pro nobis.«

Prednje korice: Ва лето ѡт битија ,з'. и .р'. и .л'и'. ѡт рождаства Христова ,а'. и .х'. и .к'и'. сию с(ве)тоую и божаставнѡ книгѡ гл(аго)лимѡ апостолѣ, ѡправи господинѣ Томашъ Раковићъ за свога господара ѡца Петра и матере Петромиле и за свою дѡшѡ, и даде сребренѣ грошѣ. Помилѡи г(оспод)и родителе, б(ог)ѣ да га прости. (Conev 49; Zap. i Natp. 6708).

Вѣ лето ,а' и х' и л'а'. престава се Петарѣ Врат'ковићѣ месеца авгѡста ,е'и'. данѣ. (15 avg. 1631.)

Да се знаде кадѣ овде бѣхѣ ја Дмитарѣ Манстирлинѣ синовацѣ з' доуховникомѣ Герасимомѣ оу Секоулах месеца марѣта а' данѣ 1661. (Zap. i Natp. 6925, prema R. Grujiću navodi »9. dan«).

Zadnja korica:

Да се зна когда приходи азѣ хоуди мѣни проигѡмен Игнатие Кобилѣацѣ и Ѧеѡфанѣ Хоповацѣ оу славни градѣ Ђоур, ѡба вакѡпе. ѡле, колико ми васѡе трѡдихове се и ничѡ ѡспехѡм ва тие часи. Тогда ѡбретохомѣ боголюбазнаго свещеника Мѡхаила, иже оупасетѣ люди свое Ис(раи)лѣја 1690, а оуви, оуви нам мнѡхѡм кодѣ чловекѣ зависникѣ и ненавистникѣ. Оустнами чатѡтѣ а срдцѣ далече ѡтстоитѣ, ѡ люте нам. (Zap. i Natp. 7178).

Бис(т)ѣ ѡбѣщерѣ Јаниа из Пеще ѡ то време — 1703, за когѡ господи даи добрѡ срећѡ (Zap. i Natp. 7297).

Да се знае кѣда бихѡ кѡрѡци ѡ Оунгарскѡ земле Ракоциа и Берѣчинѣлиа и Срѣби бехѡ цесарѡ верни и воеваше с' Немѣм ѡдно. Оу то време бихѣ ја попѣ Їѡвѣ регеменски патерѣ в лето 1703.

Попѣ Їѡвѣ изѣ манастира Крѡшедола и поповах ѡ Ђѡрѡ прежде тога 10 летѣ. (Zap. i Natp. 7298).

f. 181: Прегледао и палеографски описао овај апостол у Беловару пред Божић 1907 Радослав М. Грујић кр. професор и катихета.

Uz navedeni zapis iz 1627 god. u izdanju Zap. i natp. br. 6674 stoji primjedba: »Zapis u ruk. (apost.) gđe Lenke Radulović u Zagrebu. — R. Grujić.«

Vidi: Conev, br. 4, str. 49.

5. R 4494-1. Odlomak bugarskog psaltira XIII v.

Pergam. cm. 18×12, f. 3 (1 list i 1 dvolist iz sredine sveščice). Listovi su oštećeni: na prvom je rupa s desne strane, kod dvolista otpao je desni donji ugao. Pismo — kaligrafski ustav po 17 redaka, s oblicima sredine XIII v., sa zamjenom jusova po pravilu. Ovi se odlomci nalaze u skupini fragmenata iz ostavštine V. Jagića, a nesumnjivo su izdvojeni iz rukopisa koji se čuva u Arhivu Jugoslavenske Akademije pod sign. IIIa 49 (vidi: V. Mošin, Ćirilski rukopisi Jugoslavenske Akademije, I, Zagreb 1955, br. 117, str. 185 i reprodukciju u t. II, br. 8—9). Potpuno su isti broj redaka i pismo, isto tako kao i format rukopisa i odlomaka. U spomenutom opisu format rukopisa označen je po prvom listu nakon restauracije i uvezivanja ovog spomenika koji je nekada bio u vatri — poslije umekšanja i rastezanja smežurane pergamene bio je dobiven razmjer lista 19,5×13,5; međutim prema kraju rukopisa ima listova znatno manjeg razmjera — 18,5×13, pa i 18×12, kao što je na ovim odlomcima.

F. 1 odlomka treba da stoji između f. 101 i 102 rukopisa. F. 101 svršava riječima psalma CXXIV, st. 3 — Не оставитъ Г(оспо)дъ жезла грѣшнихъ на ждрѣби праведныхъ; odlomak nastavlja jako da не прострѣт праведни въ безаконіе рѣкъ своихъ. Odlomak svršava u psalmu CXXVI, 3 Се достоание господне сынѡве; f. 102 nastavlja мѣзда плода чрѣвнаго.

F. 2—3 odlomka treba da stoje između f. 103 i 104 rukopisa. F. 103 svršava riječima psalma CXXX, 1 не ходихъ въ великихъ, ни въ дивныхъ паче мене; odlomak nastavlja stih 2 Аще не смѣрѣхса. нѣ възнесохъ доущѣ моѣ. Odlomak svršava riječima psalma CXXXIII, 3 ѡт Сиѡна створи; f. 104 rukopisa nastavlja ... выи н(е)бо и земля.

Odlomci se nalaze u mapi pod naslovom »Fragmenta slav. cyrillica«.

6. R 3349 (SM. 32. F. 7). Cetinjski psaltir s tumačenjima (»тѣкъ од psaltira«), srp. red. XV v.

Papir mm. 275×210; ff. III, 216 (Conev pogrešno 214), II. Vodeni znakovi: tri brda sl. Briquet br. 11722 iz 1412—1423 g., sjekira sl. Briquet br. 7514 iz 1383—1404 (i do 1423) g. i nakovanj sl. Briquet 5953 iz 1414—1423 g. — prema tome rukopis je nesumnjivo iz prve četvrti XV v.; vodeni znak listova kod korica — kardinalski šešir sl. Briquet br. 3417 iz 1540 (vrijeme kad je knjiga

ukoričena). Pismo u dva stupca: lijevo — krupniji poluustav koji prelazi u brzopis, desno — sitnije pismo sličnog tipa, s različitim brojem redaka, što zavisi o opširnosti tumačenja, npr. lijevo 34 — desno 43, lij. 29—d. 30, lij. 25—d. 30, lij. 17—d. 27 itd. Na početku su izgubljena 3 lista od prve sveščice; u 17-oj sveščici — dva lista (iza f. 130); u posljednjoj, 28-oj sveščici — dva posljednja lista.

Vrlo je zanimljiva ornamentika ovog rukopisa, koji sadrži jednu zastavicu u geometrijsko-biljnom stilu, crveno-plavog kolorita iznad lijevog stupca ispred Mojsijevih pjesama (f. 193^b) i vrlo mnogo inicijala starog, narodno primitivnog stila, sa zavojcima, okom ili čovječim licem u petljama, te više inicijala teratološkog stila (slično kao u Bolonjskom psaltiru XIII v.) — B (f. 59^b, 93, 104^b, 105^b, 106^b, 117^b, 164^b, 182^b), B (80^b) Γ (147, 152^b, 212^b), X (140, 169) i dr.; »cvjetovi« na margini, »ruke«, na f. 21^b čak dobro crtana čovječja figura koja pokazuje prstom na tekst. Inicijali su crtani ili crvenom bojom, ili kombiniranim crvenim i crnim potezima, katkada vrlo ukusno. (Isp. S. v. Radojčić, Stare srpske minijature, Beograd 1950 tabl. XXI—XXII; V. Mošin, Ornamentat južnoslavenskih rukopisa XI—XIII vijeka, Radovi Naučn. Društva Bosne i Hercegovine, VI, 1957, str. 57—65).

Uvez iz XVI v. (možda su upotrebljene prvobitne korice) — daske u tamnosmeđoj koži sa jednakim ornamentom sa obje strane: koncentrični okviri od traka sa slijepim tiskom i s rombom i dijagonalama u srednjem prostoru.

Rukopis je u gornjem dijelu stradao od vlage, osobito u drugoj polovici, gdje su čak otpali dijelovi s gornjim recima pisma. Naročito oštećeni listovi bili su gore podlijepljeni, ali rukopis ipak zahtijeva temeljitu restauraciju.

Početak Psaltira je izgubljen — I psalam i 7 stihova II psalma. Počinje: »... достојаније твоје и одржаније твоје конце земли.« Na pojedinim mjestima ima izostavljenih odlomaka, npr. u psalmu 117 kod prijelaza na slijedeću stranu izostavljen je stih 4 Да рекут оубо вси бојаци се Господа ... Na dva lista koja su izgubljena između ff. 130 i 131 nalazio se tekst od psalma 105, stih 36 И пожроша сыны своја ... do ps. 106, st. 20 ... исповѣдет се дѣла его в радости.

f. 193^b: Пѣснь Марије сестрии Моисеѡвии вси сходѣ (!) ѡт книгъ пятиихъ ѡктатеихаа. Поимъ Господеви ...; zatim druge pjesme do Zaharijine — do f. 214, gdje se tekst psaltira svršava.

f. 115—116: (*Slovo o krsnom znameniji*, koje je vidio Konstantin Veliki). Nedostaje naslov s prvim recima, koji su bili na istrulom gornjem dijelu lista. Poč.: ... ключи же се емѡ многы дны прѣбыти тоу. Видѣ Константињь царѣ множество ратникъ ... Pismo — poluustav po 24 retka, XV v., bez akcenata. Prekida se na f. 116^b na riječima и закон пророчскыи добрѣ вѣсть и помысль ...

f. I (iza korica): latinicom »Velimir Gaj 1873« (autograf).

f. III: № 5« (signatura Gajeve biblioteke?).

f. V^b (ispred stražnjih korica): 1. kasniji — Гл(агол)а Г(оспод)ъ ка Моисею лицем ка лицѣ; 2. Сија книга цетиньска тлъкъ ѿ фалътира: Б(огороди)це Цѣтиньске; Оуслиши Г(осподи) гл(а)съ мои егда молѣ се тебе.

f. 216^b: starom tintom i rukom Цр(ь)ква цѣтин'ска Рождество Б(огороди)це.

Na f. I^b (pismo XVIII b.) Домъ мои многа лета — патриархѣ же Калиникѣ секирице по хр'батѣ. Grujić koji je ovaj zapis preuzeo od Coneva, kaže da bi trebao da se odnosi na srpskog patrijarha Kalinika iz 1691—1710 godine.

Vidi: Conev, br. 1 (str. 47).

7. R 7330. Fragment iz Psaltira, srp. red., XV v.

Papir, mm. 185 × 135, gornji je dio lista oštećen i zalijepljen novijim papirom. Pismo ustav XV vijeka, s poluustavnim oblicima, po 24 reda; naslovi i inicijali crveni.

Sačuvani tekst ide od psalma LXXX, st. 16 ... каменъ меда насите — do ps. LXXXIII, st. 2 въз'радоваста се ѿ б(о)зе жы...

List je ležao u Zetskom tipiku R 4068, prema tome, vjerojatno je da potiče također iz Cetinja.

8. R 4076 (SM. 32. E. 4). Psaltir s posledovanijem, srp. red. prve pol. XVI v. s dodatkom iz prve četvrti XVII v.

Papir, mm. 205 × 150, ff. 355, I. Vod. znak osnovnog dijela ruka s inic. B tipa Briquet br. 10755 iz 1529 g., krug sa zvijezdom na motki tipa Briquet br. 3077 iz 1555 g. s varijantama iz 1500—1574 g., volovska glava sa zmijom oko motke tipa Briquet br. 15379 iz 1524 g. i kotva u krugu sa zvijezdom, bez kontramarko tipa Briquet br. 494 iz 1534 g.; u dodatkom dijelu: arbalet u krugu s trolistom odozgo i monogramom W odozdo kao u Dubrov. knjigama Cons. Minus 69 iz 1610—1612; Cons. Rogat. 83 iz 1611—1613; isti znak s kontramarkama САС, kao u Dubrovačkim notarskim knjigama Cons. Rogat. 87 iz 1619—1621 g. Pismo u oba rukopisa po 20 redova, poluustav, s akcentima. Izgubljen je početak do XVIII psalma (2 prve sveščice i 3 lista od treće; 3 lista iz f. 28 — od ps. XLVII, 3 do XLIX, 18. Iza f. 146 rukopis je rastrgnut (prekida se na Zaharijinoj pjesmi), te je umetnut drugi rukopis (opet sveščica prva) — Молитвы пѣвајемѣ съ фал'тыромъ, koji idu do f. 172. Zatim je stavljen drugi dio rastrgnutog rukopisa (pri tome je izgubljen jedan list s krajem Zaharijine pjesme i početkom »tropara po neporočnih») — *Časoslov*, koji se na f. 223 nastavlja »*Poslédovaníem sŕbrania vselét'nago*«, i dalje na f. 320 — *Poslédovaníem sŕbrania velikago posta*. Tekst se prekida na kanonu presv. Bogorodici, usred jektenije iza 3 pjesme kanona. Ornamentika: crveni

inicijali sa zavojcima ukusno rađeni u oba rukopisa, ima sa zelenim ukrasima. Na f. 164^b nacrtano je dosta dobro lice u turbanu. Ukoričen u daske presvučene kožom.

f. 1: (*Psaltir*), počev od XVIII psalma — Небеса повѣдоють славо божию; iza f. 28 izgubljeno od ps. XLVII, 3 — богъ въ тѣжестѣхъ его...) до XLIX, 18 ... любодѣjemь оучествије свое. Zanimljivo je da su uz mnoge psalme stavljene crvenom tintom bilješke s tumačenjima alegorijskog smisla teksta. Uz ps. 45 — апостольска проповѣдь; ps. 46 — призиваніе езыкь; ps. 62 — иже по босѣ свършеннаго; ps. 80 — званіе езыкь и ѳченіе слѳчшых се пръвым людемь; ps. 84 — тѣм избавлѣнныхъ; ps. 87 — Христовѳ сѣмртъ пророчствѳет; ps. 113 — люди ѳченіи; ps. 118 — побѣда иже о Христе подвизающих се пророчство ѱ Христе; ps. 121 — ѱ благыхъ възвѣщенныхъ ps. 122 — ѱ благодарены; ps. 124 — ѳстаменјени; ps. 125 — ѱ чааніи бѳдѳщихъ; ps. 126 — сѣзданіе црквы; ps. 129 — молитва мѳченикь ps. 132 — ѱ смѣренномѳдры; ps. 144 — хвала въ бога ѱбыца и всѣмъ прикладнаа; ps. 147 — пѣсн' сѣ богосліjem; do f. 132^b, gdje iza svršetka psaltira dolaze kasniji zapisi.

f. 133: Пѣснь Моусева вѣнегда оудѳб погрѳзы фараона, itd. do f. 145^b, gdje se tekst prekida na pjesmi proroka Zaharije — клѣтвѳѳ оже клѣт се къ Авраамѳ ѱѳѳ нашемѳ...

f. 146 (drugi tekst): Молитвы пѣвајеміи сѣ ѳал'тыромъ, do f. 172. Na donjem dijelu stranice kasnijom rukom (XVIII v.) ispisani su tropar i kondak kn. Lazaru («Красотѳ вѣжделевъ славы божіе» i «Благодѳстїа вѣсеизреднаа и мѳченика ѱ истине непостїд'на»). f. 172^b istom rukom tropar i kondak sv. Savi i Simeonu srpskom («Иже тепліе застѳпники» i «Дньсѣ сѣ Савою блаженїмь Симешнъ прищдше«).

f. 173 nastavlja se prvi rukopis — kraj *tropara vaskrsnih poetih* po *peroročnah* (... его и синови же и светомѳ доухѳ, светѣи Троицѣ въ единомъ сѳщствѣ); iza toga Начело часословцѳ имѳѳѳ ноцноую и дньвѣноую слоужбоу по оуставѳ Великыје лавры иже въ светыхъ ѳтца нашего Савы — do f. 222^b.

f. 223: Послѣдованіе сѣбранїа вѣселѣт'наго. U mjeseceslovu dolaze: 14. X. — prepod. Paraskeva, 28. X. — Arsenija arhiep. srpskog, 11. XI. — »svetago i slavnago мученика іже въ carѣh Stefana іже въ Dečaneh«, 14. I. — sv. Save prvog arhiep. srpskog, 13. II. — sv. Simeona srpskog novog mirotočca. Nema Jovana Rilskog 19. X i kneza Lazara 15. VI. f. 320^b — *Poslѣdovanie sѣbrania svetago i veli-*

kago posta. — Zatim — »o svetěmъ poste«, o praznovanju svetaca, i Чьстны параклисъ пѣваемы пресв. Богородици — do f. 255^b gdje se tekst prekida na jekteniji iza treće pjesme kanona — рцемъ вси господи оуслыши ны и помилѡ...

Zapisi:

Prednja korica, gore: **▲** Оксаће(виѡ ?).

Više slabo čitljivih beznačajnih zapisa, izreke iz Psaltira.

Sa strane, u povodu pjesme o borbi Davida s Golijatom, koja se navodi pri kraju psaltira — Зри Ефреме на концеъ 20 каѡисми грѡједъ (?) напастирски. Зри Ефреме у каѡисми 20 на концѡ за если воиска и Бодіани (Bođanski kaluđerі ?).

f. 172^b (uz tropar sv. Savi i Simeonu): Да се зна кадѡ се оузе Каменица въ лѣто ‚з’р’п’г’ (7183, тј. 1675), паки изгибоше Тѡрци по томе втораго лета.

f. 132^b (rukom роѡ. XVIII v.): а’у’о’и’ (1478) саздата цр’ковъ сия Б(огороди)ци ктиторомъ Богданомъ кѡпцемъ далматинскимъ при кралю маджарскомѡ Матфею Корвинѡ ходатаиствомъ Јакшића Димитрија и назва се именемъ Богдановимъ Боћанъ.

(Ispod toga): а’х’и’ (1608) наместника Василию ѡби конь тѡрски проваћајући га, и до ноћи мертавь бистъ.

f. 133—138 po donjoj margini: Сеи Богданъ слепи ѡчима обою билъ — и ѡмив се, и у месте семъ — идеже нине естъ стѡденецъ — и того ради воздвиже цр’ковъ — на свое име и нарекоша Боћанъ — слепъ бе и провиде и исцеление — себи полѡчи. Сию же цр’ковъ — к востокѡ, Стѡденец же застави — к Западѡ. И сие преписа азъ — грешни Никаноръ болшаго ради — утверждения из црковнаго Споменика а’ѡ’г’ мар. е’. 1703.

f. 183—183^b (sa strane, роѡ. XIX v.): Щѡдіѡзѡлъ (?) Захарія Геѡргиевичъ.

f. 192^b (nevješto, kao na prednjim koricama): Азъ... Оксаћ... (?)

f. 222^b: Сия книга глаголема ѡалтирь храма Вожденија прѡс(ве)тиа Богородици и присно дѣви Марі бѡдьянис(ке).

‚а’х’о’ѡ’ (1679) авгѡста в’. собственою рѡкою Аѡ(а)наси јеродиа-конъ) сѡци Бодіјанацъ прибиваю в сем.

f. 354^b—355: Сии ѡалтирь Чирила из Ом... — покоинога мени дарова се а’ѡ’к’ лета. (1720. г.).

.Posljednji list koji je skinut sa stražnje korice: 1700 дно (дано?).

Да се има знати що се харчи и дава ѿт нар(е)н(ени)и (?) кметови рoство Марково	ѡ
Лѡвице дадoсмo за слѡжбѡ що ишгѡ Жичи	03
Похарчи се на тѡцаци хлеба и сира	0и
Дадoсмo Среткѡ косачѡ	09
Къда поѡше ѡ Комаранѡ бирoвѡ Хашахинѡ и Алаѡа за месо	0а
За ракию и вино	0и
За кафѡ за иеднѡ окѡ що понесoше	30
(brisano:) и дадoсмo гoтoвo вo шоѡер (?) ... ти вратише	30
Що рибе понесoше	02
чх . . ишеци и камене за пѡшк(у)	00
И вино ще понесoше и попише	009
Дадoсмo тѡцакомѡ	009
Дадoсмo за заеца	

Popis je bio nastavljen na donjem kraju istog lista koji je sada otkinut pa je prelazio na drugu stranu:

Дадoсмo Късјаномѡ (?) къда идоше	
Дадoсмo Блажи къда ишгѡ ѡ вицо	
Дадoсмo за кокошке мѡшкaтир	
Дадoсмo за заходѡ къда правио	
Дадoсмo къда доѡе десечарѡ	
Дадoсмo воденичарѡ, Немцѡ Шваби	
Дадoсмo къда Немци Тѡрско	
И за ракию що дадoсмo Лѡкачѡ	
Дадoсмo за тесте хартию	
Предаде Хесанѡ Шахинѡ	
Дадoсмo харачѡ за Татаре	
. . харчи се къда доходи Катана	

Na istoj stranici sa strane: Да се зна када искѡпи Вѡчко цалтирѡ ѿт калѡѡера егда браѡ (?) велике (оп)рoсте . . . из Ђипош . . . поринти. Слава теби б(о)ж(е) нашѡ, слава теби.

Na dasci stražnjih korica: Лѡто ‚з’р’з’е’ (7165, tj. 1653) з ѡ погибе бискѡпѡ Цариграде патрихарѡ (!) и бис(тѡ) великою вои . . . пролитије и крѡви више ѿт во . . . и гладѡ быс(тѡ) по срѡбскои земли велика и воиски бише на западнои страни. Pokraj toga neki zapleteni potpis . . . иер . . . а ispod toga тилимон.

9. R 3374 (SM. 32. F. 26). Psaltir s posljedomanijem, srp. red. XVII v.

Papir mm 130×90; ff. I, 250. Vodeni znak kotve u krugu s trolistom odozgo i kontramarkama VP i FP. Pismo po 21 red, poluustav, s tragovima resavskog pravopisa, ali na mnogim mjestima s vokalom mjesto poluglasa. Od ornamentike ima jedna mala zastavica geometr.-biljnog stila (iznad početka Psaltira na f. 26) i mali inicijali sa zavojcima, većinom samo crveni, ali ima i crveno-zelenih. Uvez XVIII v. s rebrima na hrptu; sprijeda pravokutnik u praznom okviru, s pet medaljona u sredini; straga — kosa rešetka. Rukopis je bio oštećen: na početku prve sveščice bilo je izgubljeno 4 lista, mjesto kojih stavljeno 5 novih, na kojima je popunjen izgubljeni tekst; iza f. 25 izgubljen je jedan list — kraj »ustava«; iza f. 229 kojim se svršava 26. sveščica dodan je noviji list kao kraj »Sabornika«; na f. 231 počinje drugi rukopis s novim redosljedom sveščica (opet od 1.). Iza f. 248 izgubljen je kraj povečernjice, te su dodana 2 lista, gdje je upisan svršetak izgubljenog teksta i tropari u nedjelju »po neporočnima«, od kojih je kraj također izgubljen.

f. 1: (rukom XVIII v.) Оуставъ како пѣти подобает џалтирь; na f. 5 tekst prelazi na stari rukopis; prekida se na f. 25^b (се женых грѣдѣть) nakon čega je izgubljen kraj »ustava«.

f. 26: Давида пророка и цара пѣсны. Svršava se na f. 141, gdje je ispod toga nacrtana ruka u ornamentiranom rukavu s križem i natpisom XVIII v. »časni krst«. f. 141^b — Пѣснь Моисеова itd. f. 152^b — Тропары въскрсны и богородичны и впакои осми гласомь, itd.

f. 164: *Sabornik dvanadesetim mesecemь* ot meseca septemvria do meseca avgusta. 14. X — prepod. Petke, 19. X — prepod. Jovana Rilskog, 21. X — prenos mošti Ilariona (Meglenskog), 28. X — Arsenija arhier. srpskog, 14. I — sv. Save srpskog, 13. II — Simeona srpskog mirotočca, 15. VI — kneza Lazara. f. 222^b: *Načelo sv. velikago posta*, do f. 229; na dodatom 230 f. — kraj teksta koji se svršava kondakom na Duhove.

f. 231 (drugi rukopis): *Načelo meždoučasijamь*, iza kojih na f. 240^b dolazi *Načelo pavečernicy*. Prekida se na Manasijinoj molitvi (и не погуби мене съ безаконымь моими. ны (же) въ вѣкы...). Iza toga nedostaje još znatan dio Velikog povečerja, a njegov kraj nalazi se na dodatom 249 f. (...безпрестано аггли. средоведче пощеди д(у)ше наше до и обичнии џтпоуст). Na drugom dodatom listu 250 dolaze Сиі тропари въ нед. по непорочнаа глась е', koji se prekidaју na kraju f. 250^b na »Slavi« (izgubljen je kraj sa dva posljednja tropara).

Zapisi na I f. iza korica: Светителю ѡче Христовъ Николае моли бога ѡ насъ (XVIII v.); f. I^b — добродородноѡ; да се зна... (nečitljivo) i neke nejasne riječi i čarke; na prednjim koricama beznačajne čarke na stražnjim koricama: ѡалтырь... дасија калѡћера Црнѡгорца.

Vidi: Conev 2, str. 47—48 (netočno datira XV vijekom!)

10. R 5260. Psaltir s posledovanijem, srp. red., poč. XVII v. (1615 g.)

Papir, mm 182×118, (vod. znakovi: kotva u krugu s trolistom odozgo i kontramarkom I-B, kruna sa zvijezdom i polumjesecom sl. Nikolaev 167 iz 1623 g. i tri polumjeseca, sl. Nikolaev br. 165 iz 1619/1620 g.; ff. I—II, 554 III—V. Pismo po 27 redova s oblicima navedenog doba, akcentima, s pravopisom resavske škole. Zastavice geometrijsko-biljnog stila na ff. 1, 3, 266; inicijali sa zavojcima, u naslovima upotrebljava crvenu i plavu boju. Korice drvene, presvučene kožom s ornamentom XVIII v. (medaljon u praznom polju sred uskog okvira; na stražnjoj korici — s pet uskih vertikalnih traka u unutarnjem polju; rubovi dasaka su izvučeni iznad knjižnog bloka. Rukopis se sastoji od dva kompleksa: nakon prvih 18 sveščica počinje novi red kustoda opet s »prvom«; ali poslije 16 sveske drugog kompleksa opet se nastavlja prvi s 19 sveskom.

f. 1 (ispod zastavice): Сице починајемъ ѡалтырь — uvodne molitve. f. 2^b — prazan; f. 3 (ispod zastavice) — Давида прѡрѡка и цара прѡснь а'. — psalmi do f. 115; f. 115^b — Прѡснь Моисеѡа въ исхѡд itd. — do f. 125.

f. 125: Тропары въ соуботѡ по непорочнах; f. 125^b — тропары въскрсны въ недѡлю по непорочнах; f. 126 — тропари vaskrsni s bogorodičnima — do f. 129.

f. 129^b: *Služba vaskrsna*: Въ сѡботѡ вечеръ на велицѡи вечер'ны, на Господи възвах, гл(ас) а'; f. 146 — глас в' f. 159 — глас г'; f. 171^b — глас д'; f. 185^b — сл. е'; f. 198^b — гл. з; f. 212 — гл. з'; f. 226 — гл. и'; f. 239^b — Еуар(ге)ліа въскрсна а'ї. со свѡтилнима.

f. 250^b—261^b: Бл(а)женнаго въ с(ве)щенноиноцѡх кур Нікифора Влеммида стихи ѡт Давидовы книги събрани и съложени, прикладна которомѡждо празникѡ, ѡалом на Рождество Богородицы, itd. f. 262 — prazan f. 262^b pashalne tablice, krugovi, tablica glava vaskrsnih evandelja. U dnu strane: лѡта ,з'г'к'г' (7123, т. j. 1615) ѡ в о з ѡ щ и, к н ѡ ѡ ц и (tajnopis).

f. 266 (ispod zastavice): Чстныи параклись прѡс(ве)тѡи владицици нашеи Богородици и с(ве)томѡ Николѡ. Iza f. 268^b izgubljena

su 2 lista — kraj kanona, od pjesme 7-me do kraja idućeg sastava — molitve iz *Čina ispovedanja* (f. 269), koje se svršavaju na f. 270^b. Zanimljiv je velik broj grijeha od kojih se moli oprostjenje, među kojima se navode mnogi smrtni grijesi, koji se smatraju za najteže.

Iza f. 270 opet je stavljen drugi dio raskinutog prvog rukopisa — njegova 19. sveščica, bez prvog lista, na kojem se nalazio tekst evanđelja od Mat. gl. XIX zač. 79 iz *vaskrsne službe* prvog glasa. F. 271 počinje: ... намъ. I(соу)съ же рече имъ, Аминъ, глаголю вамъ, јако вии шедшеи по мнѣ, въ паки бытіе, егда сѣдѣтъ синь чло(вѣ)чьскы на прѣстолѣ славы својеје ... (Mat. XIX, st. 28), Ispod toga nalazi se: Въ недѣлю вечерь на Господи възвахъ стихиры глас в', tj. služba drugog glasa za ponedjeljak; onda za druge dane čitavog tjedna. Prema tome taj je dio obuhvaćao *službe za svaki dan u sedmici* — do f. 319.

f. 319: Послѣдованіе събраніа въселѣтнаго, начы'ше ѿ месеца септемврія, s troparima i kondacima. Od slavenskih svetaca navedeni su: 14 okt. — препод. Петкы; 19. X — препод. Іоанна Рільскаго; 21. X — св. Илариѡна еписк. Мег'лен'скаго; 28. X — архіепископа сръб'скаго Ар'сеніа; 11. nov. — памѣть с(ве)таго и слав'наго великомѡченика иже въ царѣхъ Стефана иже въ Де-чахъ; 14 jan. — св. Саве; 13 febr. — Сумевна сръбьскаго новаго муроточ'ца; 14 febr. — св. Куріла философа и ѡчителја словеньскаго; 15 juna — с(ве)таго новаго мѡченика кнеза Лазара, брав'шаго се на Косовѡ сръбьскыје землје; 26 jula — прѣнесеніе мощем прѣпод. матере наше Петкы; f. 379: *Načelo s(ve)tago i velikago posta*, onda Pashe itd. — do f. 388, f. 388: Тропары пѣвајеміи въ Великы пост на часѣх, itd. f. 392 — Богородичны ѡсмимъ гласомъ; f. 395 — Въ с(ве)тоую и великоюу сѡботоу вечерь ... ; f. 396 — Канон твореніе Іоанна Дамаскина (на св. Васкрсење) do f. 402. f. 403 — *Meždučasia*; f. 409^b—418: Начело постнѣи павечер'ницы (Veliko povečerije) f. 417^b — prazan.

f. 419—506: *Akatisnik* — Слѡжба акавісто имени г(оспод)а нашего I(соус)а X(рист)а глаголјеміи во вѣсе дніи мнихом; f. 431^b — живоносномо гробѡ и въскрсенію; f. 442^b — арханђелима Михаило и Гаврило; f. 451^b — чьстномѡ Прѣдитечи; f. 461^b — св. архіереѡ Христовѡ Николы; f. 469^b — sv. apostolima; f. 482 — чьстномуу и животворещомѡ крьсто; f. 493 — akatist Bogorodici. f. 506^b—546^b: Молитвы пѣваеми по правилѣх, по вѣсе дніи.

f. 506^b—554: *Iz Trebnika*: Слѡжба ѡсвещенію воды; f. 552^b — f. 553 — надѣ съсѡдоѡ ѡскв'рньшим се; f. 553^b — Skazaniје o pra-

vilê prostomъ krome posta. f. 554^b (kasnijom rukom dodana): Молитва начеты вино кисело; на f. III (kasnijom rukom) Молитва светого Сисина и светого архангела Михаила ѿт диавола и ѿт вещица (samo početak); ff. III^b—V — prazni.

Zapisi: Osim navedenog izvornog zapisa iz 1615 g. (na f. 265^b), postoje još dvije grupe zapisa, popa Simeona Živkovića iz sredine XVIII v. i paroha Georgija Gačeše iz 1792 g.:

f. I: Gore: Древни тарбѡкъ; ispod toga: Си ѡктои, onda: Сіа кни; сіа слѡжба (psecrtao). Си ѡктои писание книга попа Симеона проте Живковића ис (с)ела Утин, и подписа е месеца фербария е' данъ лѣта 1749 Антония дякъ во вѣкъ разѡмно да бѡдетъ. Конецъ и б(ор)ѡ слава (nevješta ruka). Preko tog teksta drugom tintom: ‚а'ψ'м'θ', Сія сіа іѡла дана 8 (8. VII. 1749).

f. V^b: Сіа книга рѡкописаная ѡктои црѡавни (i latinicom) Sija kniga popa Simona Živkovi(ća)«.

f. II: Сеи фалтырь мнѣ грѣшнаго Георгіе Гаче(ша) (па)роха Утинскога і то за(писа)хъ на сего маіа лѣта 1792.

Ispod toga: »Das Buch namens Saltoriumbuch gehöret mich säumigen Gottes Georg Gachess Pfarrer Uttinianer gesetzt am 27-ten May im Jahr 792«.

11. R 6217. Pogodinski psaltir (poč. XII v.). Prijepis M. Speranskog, N. Kozaka, F. Pastrneka, D. Đorđevića, V. Jagića, D. Matova i M. Ivanova, 1891 g.

Papir, mm 340×210, ff. 283 (280 ff. teksta pisanog sa obje strane i 2 f. bilježaka i 1 prazan), s raznim brojem redaka — ponavljajući raspored teksta u originalu. Kao što se vidi iz zapisa na kraju, ovi su slavisti izradili prijepis originala u Jagićevu seminaru u Beču, kamo je original bio 1891 g. posuđen iz Petrogradske Publichne biblioteke. Na početku bilješka: »18 $\frac{26}{2}$ 91. Collatio beendet 22. III 1891. $\frac{1}{2}$ 12 VM.« Navedene bilješke na dva posebna lista (nje-mačke) svjedoče o raspodjeli izvršenog rada i broju prepisanih listova od svakog učesnika. Najviše je prepisao Speranski (65) najmanje Ivanov (6).

Zapis na f. 280—280^b imitira pravopis originala:

Слава тебе Господи и цѣсарю небесънии, јако съподоби насъ съписати кънигъ сиѡ изъ извода словѣньскаго коурилловскааго письма, нарицајемааго тлѣковъи Псалтърь Погодиньскъ, хранимааго же въ Цѣсарьскъихъ исплѣнь кънигъ клѣтехъ бого-съпасајемааго града св. Петра на Невѣ, ѡтъ нѣдоуже кънига си благоволјенијемъ придрѣжавшааго тѣгда власть въ кънигохра-

нильници Анастасија Федорова сына порекломъ Бичькова прислана бысть въ градъ Вѣнѣ иже на Дунаи, ходатаиствовавъшю Игнатию Викентијевою сыноу порекломъ ІАгъштю, начальствовавъшюооу въ то врѣмѣ оучрѣждениемъ, рекомъимъ питомникъ, иже попечениемъ его же създанъ бысть въ пользѣ къниголюбивыѣ члди изъ Словѣнъ съвѣкоуплѣаѣштаѣлѣ сѣ въ градъ Вѣнѣ поучениѣ ради любословеснааго.

Почахомъ же писати въ лѣто ,з.т.чѣ. мѣсца јенуарја въ .г. (е'і). а оконъчахомъ того жде лѣта мѣсеца февварја въ .д'і. (к'с'). Писахомъ же по всѣмъ дѣни съ тѣштанијемъ на бѣдѣште тождество словъ и боуквъ.

Јеже ли кѣто въ котороје врѣмѣ отиметь кѣниѣ сѣѣ словѣнѣскомоу питомникуу, да бѣдетъ богоу противнѣ.

Записахомъ же памѣти дѣлѣѣ имена наша, приложивъше дѣѣѣ:

Георгіи Стефановъ с(ы)нѣ Георгіевикъ изъ Бѣлград(а).

Манолъ Ивановъ с(ы)нѣ Ивана изъ Пирдопъ (Бѣлгарія).

Еугеніи Аудѣнтѣвѣ с(ы)нѣ Козакъ изъ Буковины.

Димитръ Ап. Матовъ из Велеса (Македонія).

Франтишекъ Антоновичъ Пастрънекъ изъ Моравы.

Михаилъ Несторовъ с(ы)нѣ Сперанскіи ѡт богоспасае-мааго града Москвы.

12. R 6216. Bolonjski psaltir (1230—1241 g.). Jagićev prijepis.

Papir mm 340×210, ff. 527 (318 komada), s različitim brojem redaka. Tekst je pisan s obje strane i tačno kopira raspored originala po listovima i recima. Inicijali su prekopirani crvenom tintom.

13. R 4187. Služabni minej za oktobar-decembar, sa sinaksarima, srp. red. sred. XIV v.

Pergam. mm 275×203, 75 ff. Pismo u dva stupca (označavamo a—d), po 29 redaka na prvim listovima, kasnije po 32. Raška škola, s reduplikacijom aa, ii, њ, s upotrebom širokog ε, ali još bez akcenata i spiritusa (rijetko "); i obično pri kraju retka; oblici ustavni, ali s novim oblicima za ω (s visokim srednjim dijelom), ю (s visokom prečicom), ч često jednostrano; katkada њ poluustavnog tipa s kosim stablom i visokom vijugavom prečicom, često ga upotrebljava u značenju ja — зарѣми, поклонѣю се itd. Crveni jednostavni inicijali većinom su jako izbljedjeli.

Rukopis je vrlo oštećen. Kako se vidi po sačuvanim oznakama sveščica (na f. 23 — 9, na f. 31 — 10, na f. 39 — 11), na početku nema čitavih 5 sveščica, što bi upućivalo na pretpostavku, da je prvobitno rukopis sadržavao službe

počev od rujna. Isto tako nema ni kraja — tekst se prekida usred službe 9. prosinca. Miševi su mnogo oglodali listove kako s prednje strane (do f. 20 sav donji ugao, više od pola lista, i rupa u gornjem uglu do f. 31; tako i straga. Od f. 1 ostao je mali oderak, iza njega je 1 list izrezan (ostala uska traka pri hrptu); isto tako izrezani su po 1 list iza f. 21 i 70. Tekst je tipa »prazničkog mineja« (nije za svaki dan u mjesecu) a važan je zbog »sinaksara« — žitija svetaca, koja dolaze iza šeste pjesme »kanona« skoro kod svakog sastava.

f. 1 — mali oderak s tekstom koji se ne može identificirati. Iza toga nema jednog lista, na kojem se nalazio početak *službe mučenice Petke* (14. oktobra), koja se nastavlja na početku f. 2: (Пе)т'ки прѣслав'ныје придите люд(и)је вси въспоємъ (iz »sedalna« ispred »kanona«); na oglodanom uglu f. 3 nalazio se početak sinaksara mučenice, koji prelazi na f. 3^e — нјемъ все сконъчав'ши ваахъ незакъсно прѣбываюуци, крѣстомъ Христовѣмъ прѣпојасавши се крѣпко.

f. 4^b: 18. okt. sv. *apost. i evanđeliste Luke*; na oglodanom uglu f. 5 bio je početak sinaksara, koji prelazi na f. 6^c — ... искыје врачује. въ царство Тројане. и приближи се къ Павлоу апостолау, itd.

f. 7^c: 23. okt. sv. *apostola Jakova brata Gospodnja* (bez početka, koji se nalazio na oglodanom uglu). Sinaksar na f. 10^b — С(ве)ты Иаковъ прѣви јепископъ въ Иер(оуса)лимѣхъ быс(тъ). ѿ самого б(ог)а постав'лень быс(тъ).

f. 10^c: 26. okt. sv. *i velikaago mučenika H(risto)va Dimitrija*. Sinaksar na f. 13^g (bez početka) — ... (Ма)късимiane и Диклитiane. ѿ Солоуна града благочъстиви си, и оучитель Христовије книги и цр'квы и вѣри быс(тъ).

f. 15^b: 1. novembra sv. *bezmezdника Kozme i Damijana* (bez početka). Sinaksar na f. 17^b — Козмы и Дамианъ. с(ве)таа безмъзника. бѣста же сина нѣкоје жены христыанъни именемъ Ѡеодотије ...

f. 18^g: 8. novembra *sabor arhistratiga Mihaila*. Na f. 20 — паремје; iza f. 21 izrezan je 1 list, na kojem je bio sinaksar i kraj službe.

f. 22^a: 11. nov. *muč. Mini i Viktora i Vikentija i prepod. Theodora Studita*. Sinaksar na f. 24^d — Съ с(ве)ты и великии моученикъ Христовъ Мина бѣ при Максимијани цари. ѿ страни егуптъскаѣ ...

f. 25^a: 12. novembra sv. *Ioanna Milostivaago i prepod. Nikola(!)*. Sinaksar na f. 26^b — Прѣподобный ѡтѣцъ нашъ Іѡаннь милостивыи, бысть родомъ Киприанинъ. с(и)нъ Јепифанијевъ. тогда соуцааго властелина того ѡстрова.

f. 27^b: 13. nov. sv. *Ioanna Zlatoustaago*. Ima paremije. Sinaksar na f. 32^a — Сътвараѣjet' се память сиа н(и)нѣ въ оуспѣниѣ мѣсто. зане прик'лючи се еи въздвиженіе праздника ч(ь)стнаго крѣста. Іоанъ си бѣше ѿ Аньтиохію Сирьскыѣ...

f. 33^b: 14. nov. sv. ap. *Filipa*. Sinaksar na f. 35^g — Съи с(ве)тыи апостоль Филипъ единъ бо бѣ ѿт в'ї. апостоль Христовѣхъ. ѿт Галилеје. и ѿт Видсаиди...

f. 37^b (mali naslov u nastavku prethodnog teksta): 15. nov. s(ve)tyhъ ispovednikъ *Gurija, Samona i Aviva* — kratko, bez sinaksara.

f. 37^b: 16. nov. apost. i jevand. *Mateja*. Sinaksar na f. 39^b — С(ве)тыи Матѣеи апостоль Х(ристо)въ бѣ и тыи ѿт в'ї. апостоль единъ. бѣ же митаръ.

f. 40^c: 17. nov. sv. *Grigorija čudotvorca*. Sinaksar na f. 41^d — С(ве)ты Григорије бѣше при Оулијани ц(а)ри. синъ же бѣ јелинскыи, самъ же си христијанинъ...

f. 42^c (mali naslov): 18. nov. sv. *muč. Platona* (kratko).

f. 43^a: 20. nov. *Preprazdnъstvo vъvedeniju presv. Bogorodicy*.

f. 44^c (mali naslov): 20. nov. *prepod. Grigorija Dekapoliiskaago*. Григорије Декаполитъ ѿт јепар'хије сириискыѣ Декаполије. близъ Иринифолја. с(и)нъ Сер'гија и Марины (sinaksar); zatim služba.

f. 45^d: 21. nov. *Vъvedenije presv. Bogorodice*. Paremije na f. 47. Sinaksar na f. 51^c — Егда въведена быс(тъ) въ с(ве)таа с(ве)тихъ прѣслав'ныимъ рождѣствѣ с(ве)тію праведникоу Иовакима и Анныи. исплн'шемаа се двѣма лѣтома. ѿт чстнаго и с(ве)того рождѣства дѣщере ею...

f. 55^a: 23. nov. sv. *Grigorija akraganskaago*. Sinaksar na f. 56^b — Въ царство Оустиниана града (!?) Кръносааго. бѣ нѣкто мѣжь въ градѣ Акраган'тѣсцѣмъ именемъ Харитонъ...

f. 57^c: 27. nov. sv. *muč. Iakova perъskaago*. Sinaksar na f. 58^d — Съ с(ве)тыи моученикъ Х(ри)стовъ и м'ногострадалецъ Іаковъ бѣ въ царство Θεодосіја цара грѣчьскааго...

f. 58^b: 30. nov. sv. apost. *Andrea*. Sinaksar na f. 61^b — Съи с(ве)тыи бѣ прсны брат великааго апостола Петра. По възнесеніи г(оспод)а нашего І(соус)а Х(рист)а проповѣдаше по всемоу поморию Виваније (!)...

f. 62^d: 1. dec. sv. *proroka Nauma*, Sinaksar na f. 63^c — Велики пророкъ Наоумъ бѣ ѿт племене Симѡна, ѿт страни же Іюдеи-ские...

f. 64^b: 4. dec. sv. tce Varvari. Sinaksar na f. 65^d — С(ве)таја моученица Х(ристо)ва Вар'вара бѣ ѿ востока. дъци Диоскора нѣкојего Јелина. при Маѣ'имијанѣ цари незаконѣмъ . . .

f. 66^d: 5. dec. *prepod. o. n. Savii*. Sinaksar na f. 68^b — Въ царство Ѡеодосиа Малаго быс(тъ) с(ве)тѣи Сава ѿ страни Кападокиискиє. синь бѣ Иѡнинь и матере Сѡфије . . .

f. 69^b: 6 dec. sv. Nikoli. Paremije. f. 69. Tekst se prekida na kraju treće paremije na f. 70^d — оугодна бо бѣ г(осподе)ви д(оу)ша јего . . . Iza toga izgubljena su 2 lista; nastavlja se na f. 71^a — . . . ты равень аггелѡмъ јави се . . . (sedalen na poč. jutrenje). Iza f. 72 opet je izrezan 1 list — мысльнааго слнца прѣпѣтаа. показавши се силоу. просвѣти въ ноци грѣховъ . . . ; f. 73^a — . . . трьс(ве)томуу владицѣ покланѣю се.

f. 74^b: 9 dec. Зачетије с(ве)тѣе Анни егда заче с(ве)тоую Б(о)городи)цоу. Prekida se na f. 75^b, на 5. pjesmi kanona — Въ бокоу јако оцоути Анна иногда насажден'ни богоплоднии виноград . . .

Zapis samo jedan na f. 67: Покѡсих пѣро кур.

14. R 4494—2. Odlomak iz Posnog trioda, maked. redakcije, prve pol. XIII v.

1 krnji pergameni dvolist, koji je prvobitno imao format cm 23×19; sada je od prvog polulista ostao samo kosi oderak koji pri hrptu ima 16 redova teksta, a izvana samo 6; kod drugog polulista silno su okrnjeni uglovi. Pergamena je postala tamno-smeđa, a mastilo je izbljedjelo, tako da je tekst teško čitljiv. Pismo sa 33 reda ima oblike prve polovice XIII v.: arhaično a s oštrogлом петлјом која visi u zraku, ѡ s niskom sredinom ali s razvedenim bokovima, ѣ s niskim stablom; upotrebljava oba jusa, ali zamjena još nije regulirana, napose katkada dolazi ѡ iza palatala; ima ѡж; ukoliko se moglo razabrati, upotrebljava samo ѡ; ѣ miješa sa ja.

Irmos osme pjesme iz katavasije Помощникъ и покровитель — Его же воинства небеснаа слават и трепешѡт херѡвими и серафими, који се може доста јасно прочитати, свјedoчи да се оvdje налази odlomak kanona iz Posnog trioda. Primjeri teksta:

Доушевныеѡ главы вси помажиме вѣрни. вздръжаниа маслом. и лица оумыае, а не чл(овѣ)ком сѡ јавиме посташе, нѡ единомѡ б(о)гоу.

Јагнѣцы хотѡ разлѡчити ѿт козлищѣ. ѡчисти мѡ ѿт грѣх моихъ и (сподоби) ѡдеснѡ тебе стати. м(и)лостиве б(о)же помилуи мѡ.

Б(огороди)це Марие. вл(а)дикъ родившија всѣм. ѿ власти ма (діа)вола изми. да хвалами присно прославља та (всесва)-таја. јако матере Х(ристо)вл.

Odlomak se nalazi u skupini »Fragmenta slov. cyrillica« iz ostavštine V. Jagića.

15. R 3361 (SM. 32. F. 13). Služabnik, srp. red., oko 1500 g.

Papir, mm 210×135; 158 f. pismo poluustav resavske škole, u prvom dijelu rukopisa po 21 red, u drugom dijelu (od šeste sveščice) po 20. Vodeni znakovi: u prvom dijelu — vaga u krugu sa zvijezdom odozgo, tipa Briquet br. 2512 iz 1496 g.; u drugom dijelu — kardinalski šesir isti kao u Dubrovačkim notarskim knjigama iz 1501—1504 g. (Lamenta de Intus, iz 1502 i Cons. Rogat. iz 1501—1504) i vaga u krugu iz istog doba (kao u knjigama Cons. Maius iz 1498—1506).

Od ornamentike ima samo crvenih inicijala sa zavojcima. Ukoričen: daske sa žlijebom po rubu, prekrive tamnom kožom sa ornamentom bizantijskog tipa — sprijeda je križ na prijestolju, straga — koncentrični okviri od traka sa slijepim tiskom.

f. 1 je preokrenut. Na prednjoj strani (koja je sada druga) — zapis: crvenim: »ва лето ,з' и р' и г'. (7000 i 100 i 3, tj. 1595) ѡправих кнѣге. Iznad toga crnom tintom, novije«. ... са безначелним ти ѡцемъ и синѡмъ и светимъ д(у)хомъ и н(и)на и присно ... te dolje istom rukom Въ начело бе слово и слово ...

f. 1: Оуставъ божствниѣ слоужбы въ нѣи же диаконства (proskomidija); f. 7^b—35 — *Zlatoustova liturgija* (ispred f. 24 izgubljen je 1 list — molitve na euharističkom kanonu). Na kraju zapis u obliku križa »Христос зачело и конац« i ispod toga Марко Изѡграф. f. 35^b—36 — molitva po jeu(ag)geliju glagoljema na utreni; f. 36^b—37 — tablica uskrasnih evanđelja; f. 37^b prazan.

Na jekteniji spominju se »blagočastivi i bogohranimi cari naši« i »arhiepiscope naš«; prošeniје »о светѣи ѡбытѣли сѣи« svjedoči, да је služabnik pisan za manastir.

f. 38 (drugi rukopis): *Liturgija sv. Vasilija Velikog*. Pokraj prosbene jektenije na margini bilješka: »здѣ пакы възлагает се ѡмѡфѡр«, koja pokazuje da је služabnik upotrebljavan kod arhijerejske službe. Na kraju kvadratna tablica karirana s upisanim slovima.

f. 61.: *evanđelja vaskrsna na jutrenji*, f. 73^b — подобаетъ вѣдѣти како чѣтѡут се еуг(ре)лија васкрсна; f. 74 — molitva; f. 74^b prazan.

f. 75—114: *apostoli i evanđelja uskršnjeg kruga* (s troparima), zatim velikog posta, pashe i ciklusa pedesetnice do vaznesenja. f. 114^b prazan

f. 115—158: *apostoli i evanđelja s prokimnima i aliluarijima za gospodске празнике i izabrane svetitelje*. Na kraju f. 158^b prekida se na evanđelju na Preobraženje.

Vidi Conev, br. 5, str. 49.

16. R 3370 (SM. 32. F. 22). Služabnik Mileševski 1635 g. srp. red.

Papir mm 110×100, ff. 76. Vod. znak: kotva u krugu s trolistom gore i kontramarkom BM, sl. Nikolaev 186 iz 1643. g. Pismo po 17 red., resavski pravopis s akcentima (većinom fonetski). Od f. 68 drugi rukopis XVIII v. sa 15 red. — Чинь биваемы осветьти водѣ. Izgubljen je početak Zlatoustove liturgije i kraj liturgije Preždeosvećenih darova (1 list iza f. 67), te kraj čina vodosveštenija (kraj rukopisa).

f. 1: (*Liturgija Jovana Zlatoustog*), bez početka, od Velike jektenije — »... и съвъкоуплєніи въсѣхъ Господоу помолим се«. Na jekteniji spominje se »о архієпископе нашем имер(ек)«. Na euharističkom kanonu паки діакоњь поминајеть игѣмена и брат'ство — vidi se da je služabnik pisan za manastir.

f. 25: Божствна слѣжба иже въ с(ве)тыхъ Василија Великого.

f. 48^b: Апостоли и јеу(ар)елиа оуспышимъ и б(огороди)ци, do f. 52, gdje se ispod kraja teksta nalazi zapis pisara Zaharije iz 1635.

f. 53^b: slika olovkom (zamazana) — svetački lik s potpisom с(ве)таго Аѳанасіа (kasnije — XVIII v.).

f. 54: Оуставъ преждесвещенны слѣжбы без краја. Prekida se na »zaamvonoj molitvi« — побѣдителем же грѣха јави(ти се)...

f. 68 (rukopis XVIII v.): Чинь биваемы осветьти водѣ — bez краја. Prekida se na molitvi: и ниспосли намъ твое благословеніе и исцѣлєніемъ благодать на водѣ, на рієчима: болѣзней избавлєніе приемлющим...

Zapisi:

f. 52: Из'волженіемъ о(т)ца и послѣженіемъ с(и)на и съвршеніемъ с(ве)таго д(оу)ха. исписа се сіа с(ве)таа и божствнаа слоуж'ба. при храмѣ Възнесенія Г(оспод)нја и с(ве)таго Сави зовомъ Мілешева. при архієпископѣ пекскѣмъ Павсею. и митрополитѣ квр Логинѣ, и игѣменѣ ар'хімандритѣ мѣста сего к'вр Маѣимѣ. И которомѣ с(ве)щеникѣ по нјемъ бѣде, да поменѣ грѣшнаго Захарію

писавшаго. въ лѣто ,з'р'м'в'. а ѿ еже по плѣти рождѣства г(оспод)а и Б(ог)а и Сп(а)са нашего І(исоус)а Х(рист)а ,а'х'л'е'. (1635) индікціон г'. кроуг слнцѣ г'. крѣг лон(ы) и'ї., епах(та) ,г'. , злат(о) число ,в'. , ѿемеліω(н) .а'ї'. месеца сеп(тембра) к'е'.

Ispod toga, u dnu stranice: луби (!) Х(ристо)вы рад(и) помени грѣшнаго Захарію.

Isti navodi sebe još na dva mjesta: U liturgiji Zlatoustovoj na euharističkom kanonu u molitvi navedeno je crvenim; поминајет діаконъ къ себе ктиторы ѿбытели, и иніихъ оусып'шихъ их' же хоцеть. Іереи м(олит се) ... zde помени их же хоцеши, а долже sitno: грѣшнаго Захарію. Slično na euharističkom kanonu Vasilijeve liturgije, kod molitve dodano je dolje: помени вл(ади)ко с(ве)тъи грѣшнаго Захарію. Posljednji citat svjedoči, da je u to vrijeme mitropolit živio u Mileševi.

Zapisi na koricama su noviji. Na prednjim slova-brojke i beznačajne črke.

Na stražnjim koricama tri raznovremena zapisa:

1. † Сие книга литѣргіе ермонаха Іѡннкіе Крѣшидол. а' форин. ѿправа (в. Зап. и натп. 9487).

Слиши бл(а)ги гласъ Г(оспод)а твоего.

2. Сиа книга божствѣна л(итургија) попа Михаила въ лето з'с'л'е'. (7235, т. j. 1723) (Зап. и натп. 7605).

3. 1765 авг. месеца 6 данъ вече Превображеніа Г(оспо)дня.

17. R 3632. Molitvy pri božestvennoj liturgiji, rusko-srp. red. poč. XIX v.

Papir mm 120×90; ff. I—II — prazni; 1 — naslovni i 24 s tekstem; iza toga je više listića praznih. Tekst je na svakoj strani uokviren debelim crtama od crne tinte, koja je potpuno izgrizla papir, tako da je kod većine listića srednji dio s tekstem skoro sasvim ispaо iz okvira.

f. 3: Молитва при входѣ въ црковъ. Возвеселихся о рекшихъ мнѣ, в домъ Г(оспо)днѣ поидемъ... itd.

f. 24: Молитва пред' исходомъ из цркве.

18. R 4075 (SM. 32. E. 5). Akatisnik srp. red., XVI i poč. XVIII v.

Papir mm 135×95, ff. II, 149, II; ff. 21—124 — stari tekst XVI v. (vodeni znak — kotva u krugu s četverolistom odozgo i kontramarkom AP slično u cetinjskom rukopisu 21 iz 1569. i Nikolaev br. 125 iz 1585 g.) po 25 red.; spri-jeda ff. 1—20 i straga ff. 125—149 (papir s velikom kontramarkom VC sl. Ni-

kolaev br. 400 iz 1727 g.) pisani 1712 g. — po 18 redova. Stari tekst s jačim tragovima resavskog pravopisa, mlađi se ugleda na njega. Naslovi — crveni. Od ornamentike ima samo crvenih inicijala s kitnjastim zavojcima u kasnijem tekstu. Uvezano u XVIII v.: korice od dasaka s izvučenim i istančanim rubom, u tamnoj koži s uskim ornamentom po rubu.

Prednji dio rukopisa napisan je sa svrhom da nadoknadi izgubljeni dio starog rukopisa; iz istog razloga tekst je produžen iza f. 124. Ipak i u sadašnjem obliku tekst nije čitav: na početku su izgubljena 3 lista prve sveščice gdje je bio početak akatista »životvoreštomu grobu«.

f. 1: ... вѣстаніе Х(рист)е, егоже вѣси прославляемъ. Слава ... (iz 3. pjesme kanona) — do f. 19, gdje dolaze Молитвы въ вѣсѣ седмицѣ. Молитва въ неделю по оутрѣни, твореніе Кврилла мниха тѣровского. Слава тебѣ Г(оспод)и б(ож)е мой, јако сподобил ме еси видѣти днь прѣславнаго вѣскрсеніа твоего ... Prekida se na f. 20 (како оубо обрѣщѣ се тамо: и до ели...) iza čega je ostala prazna strana f. 20^b, jer se tekst nastavlja u starom rukopisu: слово изрекоу за грѣхы мои. Dalje slijede: Molitvy v nedelju po časêh (f. 22^b), onda »po večerni«, В неделю вечера акавистъ с(ве)тимъ арханггломъ (f. 25^b), в понед. молитвы по заутрени аггеломъ, akatist sv. Jovanu Preteči (f. 44^b), »vtor. več. sv. Nikolê (f. 63^b), apost. Petru i Pavlu (f. 79), četv. več. životvoreštomu krstu (f. 104), u petak molitve po zautreni o pokojanii (f. 117^b) — na f. 124 nastavljaју se novijim rukopisom; molitve u petak po večerni (f. 125^b) molitve« въ сѣботѣ по оутрѣни за все христіане (f. 127) itd. do f. 134, iza čega na praznoj strani dolazi zapis jereja Simeona Tišerovića. Iza toga dolazi dodatak, pisan istom rukom na ff. 135—149 — Акавистъ прѣсвѣтѣи Б(огороди)ци въ петѣкъ вечерь који се prekida na kraju f. 149^b, na 9. pjesmi kanona: Јавила се еси просвѣщеніе наше и оутврѣжденіе: тѣмъ же вѣпиеми: радоуи се звездо незаходимаа вѣсо ...

Zapisi:

f. II, prazni iza prednjih korica: nečitljivi zapis olovkom u kojem se razabiraju riječi »Сіја книга«; иеромонаха кир ...« — izgleda, iz doba uvezivanja rukopisa.

ff. 1—4, po donjoj margini: рабъ б(о)жиі Срећко — сию книжицѣ — даде ю попѣ Младенѣ — б(огъ) да прости.

ff. 4^b—5, po margini: сию книжица попа — в' Маријаша: — 1717.

f. 21, na margini sa strane ostatak zapisa od kojeg je ostala godina: ,а'х'н'з' — 1657.

f. 134^b: Васи прочитавшеи сию книжицѣ да рекѣт, б(ог)ѣ да прости с(ве)щеноереја Симеѡна Тишеревича ѡт Темишвара, ѡбремененаго грехи многими, еда би Г(оспод)ѣ б(ог)ѣ ѡблагчиль бремя его: по вашемѣ благомѣ глаголѣ. Поп Симеѡн Тишеревич 1712, а писа се в тожде лето.

f. II^b ispred zadnjih korica: знати се колико ѡстави кошница на салашѣ . . . 30 i једна.

19. R 4068 (SM. 32. F. 11). Simeonov tipik, iz treće četvrti XIV v., srp. red.

Pergamena, mm. 225×150, 1—305 f. Pismo po 21 red čiste raške redakcije, odličan ustav s oblicima iz navedenog doba, bez akcenata. Lijepe zastavice geometrijsko-biljnog stila na f. 1 — otvoreni dolje pravougaonik s grančicama na uglovima; na ff. 58 i 85 — luk s grančicama u crvenoj i plavoj boji sa strane; f. 220 — ukusna, šarena pletenica s grančicama na krajevima. Korice od dasaka sa žlijebom na rubovima, prekrivene smeđom kožom s ornamentom od uskog okvira i u polju raspoređenih medaljona, palmeta, rozeta itd. (jednako s obje strane). Premda je rukopis dobro ušćuvan, ipak nedostaje nekoliko listova: iza f. 5 posljednji list prve sveščice; iza f. 25 — 1 list; iza f. 305 (prvi list 40. sveske; izrezan je sav kraj rukopisa, od kojeg je ostao samo oderak od posljednjeg lista iste sveščice (f. 306).

Na prednjoj korici i na praznom listu ispred teksta — zapisi.

f. 1: Неѡдобѣ знаја како типика сије книги многымѣ, многыи кѣ разоумѣниѡ рѣшитѣ Марко инокѣ, въ едином'равныхъ жърьцѣ. М(есе)ца септемв'риа а'. днь ѡ индик'тѣ, и праведном Сумеѡни, аще случит се в нед(ѣлю). Подобајетъ вѣдѣти . . . to su tzv. »Markove glave« koje sadrže upute za formiranje crkvenih službi kad treba kombinirati praznovanje svetiteljima po godišnjem ciklusu s praznovanjima nedjelje u službama uskršnjeg ciklusa. f. 2^b — 13. okt. ѡ празницѣ ѡбновленія, аще случит се в недѣлю; f. 3 — 11 okt. ѡ седмѣмъ съборѣ, како когда појет'се; f. 5 — 15 nov. ѡ зачелѣ четиредесетнице Х(ристо)ва рождьства . . . ; prekida se na f. 5^b — на полоунощници, по стихѣ, просто, и мет(анія); f. 6 роѣ. — ѡшлом Бл(агосло)ви д(оу)ше моја го(спо)да. на аллилуја метанія г' (iz službe večernje) itd. U glavi o praznovanju Blagovještenja ako padne na Svjetnu nedjelju, iza f. 25 izgubljen je 1 list — на трапезѣ раздрѣшајемъ масло и вино . . . ; f. 26 роѣ. — . . . на Господи възвахъ самогласно, Цвѣтомъ д'. Iza glava koje se odnose na službe Velikog posta i Pedesetnice dolaze podaci o praznovanju sv. velikomučenika

Georgija 24. apr. i evand. Jovana Bogoslova 8 maja, o postu sv. apo-
stola, o VI. vasseljenskom saboru, o prazdnicêh presv. Bogorodice,
Krstovdanu itd. — do f. 57^b, gdje se ispod teksta nalaze tri izvorna
zapisa.

f. 58: (ispod zastavice) Типикъ цркѡвнаго послѣдованіа, иже въ
Іероусалимѣ с(ве)тыје лавры преподобнаго и богоноснаго ѡтца
нашего Савы; f. 58^b — Velija večernja; f. 61 — Молитвы літине;
f. 66^b — Skazaniје agripinijam; f. 67 — Сказаніе въ малѣ цр'кв'наго
чина иже въ Іероусалимѣ с(ве)тыих мнѡстирьѡ. Подобајет вѣдѣ-
ти, јако тако јес(ть) длѣжно стихологисати ѡалтирь все лѣто; f. 67^b
— Сказаније како подобајет клепати катад'невно; f. 83 — Подо-
бајет вѣдѣти како ч'тоут' се еу(ar)геліа и сих тлькованіа — do
f. 84, gdje se ispod teksta nalazi zapis pisara monaha Simeona.

Sadržaj Jerusalimskog tipika ide po istom redu kao u tipiku
arhiepiskopa Nikodima (vidi L. M i r k o v i ć, u časopisu »Bogoslovlje«
II (XVII) 1958, sv. I, str. 82—83), ali prijevod je drugi, kao što se vidi
po naslovima pojedinih stavova.

f. 85: (ispod zastavice) Послѣдованіе цр'ковнаго пѣнїа и събра-
ніе всего лѣта, зачинає ѡт м(есе)ца септембра до м(есе)ца августа
— do f. 219, gdje dolazi zapis »Коньць в'ї. мѡсець«. U mjeseceslovu
dolaze: 19 okt. — prepod. Jovana Rilskog Ош'љника; 28. okt. — arhier.
Arsenija; 14. jan. — св. Савы прьваго архіепископа и оучителја
срѣб'скаго; 13 febr. — св. Симѡна новаго муроточьца срѣб'скаго;
14. febr. — св. Курила философа и ѡчителја словен'ска.

f. 220; (ispod zastavice) Послѣдованије типика с(ве)тыје м'-це.
Нед(ѣ)лја в' ню же ч'тет' се с(ве)щенноје еу(ar)геліе митара и
фарисеа, itd. Na kraju su dodaci: f. 298 — Сказаніе како достоитъ
кадити въ цр'квы; f. 300^b — Чинь всеи з'-це. Аллилуари, проки-
мени, и тропари појемїи на лит(ургији), егда нѣсть праздноујемы
с(ве)тыих; f. 301 — Слѡжбы иньје ѡбще. Слоужба пресвете Б(о-
городи)це; f. 302 — ѡ с(ве)тыих имоущих тропаре и прѣдпразнство,
случающих се въ соуботы, и ѡ богородичнѣх прьвых, како гла-
голет' се в пе(та)к веч(ера) и в соуб(отоу) на оутрны; f. 303 — о
д(ѣ)нех з'-це како поют' се канони их с минеѡм; f. 304 — О когда
не стихологисоует се Чьстнѣиша; f. 304^b — О litijama; свѣтыл-
ньи гласоу појемьи въ с(ве)тыје м'-це Великыје, и с(ве)тыих апо-
столь, и рожства Христова; f. 305 — Сказаније ѡ павечерны.
Tekst se prekida na f. 307^b na riječima »и абыје, Слава въ вышних
б(ог)оу, кат...«.

Zapisi pisara:

f. 1 (iznad zastavice): Г(оспод)и благослови и почны и съврши. аминь.

f. 57^b, на kraju »Markovih glava«: † Доѡа си ѡ Ѡеѡсь, доѡа си.

† Слава б(о)у ѡ всем и за все, аминь.

† Б(о)же спаси заповѣдав'шаго и писавшаго сиѡа, аминь.

f. 58, iznad zastavice: † Г(оспод)и благослови и ѡкрѣпи, аминь.

f. 84, на kraju Jerusalimskog tipika: † Слава б(о)у ѡ всем и за все, аминь. Сѡмѡнъ мѡнахъ.

f. 220, iznad zastavice: † Г(оспод)и помози и спаси и помилѡи.

Dolje, brzopisom: »Ищи на деснѡ странѡ на краю и добре ти сказаеть.« — Vjerojatno je ovaj tekst o kojem govori ova bilješka, izrezan zajedno s posljednjim listovima rukopisa.

f. 202 (posljednji oderak): Sačuvan je samo ostatak zapisa pri dnu lista — »... Спасе, спаси Сѡмѡнъ.«

Kasniji zapis iz XIV vijeka: f. I^b — Въ Х(рист)а б(о)а благовѣр- ньи и христоролюбвьи г(осподи)н Гюргъ Балшикъ прѣстави се м(есе)ца генѡарѡа .г'ї. днь, днь же бѣ срѣда, ѡбладающѡ же тогда землѡу Зетьскою и Поморскою и пол Срьбьские землѡе, ѡт чести же и Грьчкоую, въ лѣто. ,с'ѡп'. (6880, т. j. 1372) индѡ(кта) а'. текоущоу же тогда слньчномоу кроугоу к', лоун'номоу же кроу- гоу ѡсмомоу. ѡ горе, ѡ горе. Коликъ плачь тогда и ѡхъ сьмрѣти. (Zapis je objavio s pogreškama i izostavivši jedan važan podatak, С о н е в, Kirilski rǎkopisi i staropečatni knigi v Zagreb str. 49, i tako je preštampan u Zap. i Natp., br. 10019).

Na istom listu dolje, brzopisom XIV vijeka stavljen je popis knjiga arhijerejske crkve: Книге престол(а): в' псалтира, в' ѡхтаи- ка, в' евангліе »и апостољ«, літургіе, молитвнѡкъ, с' комат ми- неѡа, трѡда, правила, Палеѡа, ѡтѣчник, типик.

Na istom listu zapis, slabo vidljiv: »ѡче великого ... тогда ске- вриѡа въ (?) к' па .. попали пред пас .. (?)«.

Na f. 1, pored teksta, sa strane, čini se da je ispisano tintom i rukom iz istog doba: »В(огороди)ца Cetinska«.

Na f. I^a (koji je ranije bio zalijepljen na dasku prednje korice): вѣ сѡб. вели амириѡе (?). Osim toga dva potpuno nečitljiva zapisa u vrhu lista i sa strane. Ispod toga: Пом(илѡи ме боже) по вѣли ми- лости твоѡе.

Племенитом и мѡдрѡм и вѣсимь ми родителѡ и снѡ . . .
(nečitljivo)

»N° 12. V. Gaj 1873.«

Conev, 6, str. 49.

20. R 6269. »Kormčeja« — azbučni priručnik prote Teofana Živkovića, 1858 g.

Mm 180×117; ff. I—V, 560, VI—XXI; izrađeno po ruskom predlošku — štampane Nikonovske Kormčije; lijepa kurziva. Ukoričeno u kožu, s rebrima na hrptu i naslovom »Kormčeja«. Knjiga je bila uvezana kad se već izgubilo nekoliko listova — kraj Popisa sadržaja štampane Krmčije i prvi (možda samo jedan prvi) listovi priručnika — između ff. 2 i 3. Ostali je tekst čitav.

ff. 1—2: оглавление книги Кормчѣя.

Glava 1. С(вя)тыхъ и прехвалныхъ Апостолъ правилъ 85. ѡт листа 1-го до 24.

Glava 2. С(вя)таго Апостола Павла особыхъ пр. 17, ѡт 25—26.

Itd. do glave 29: Вел. Аѡанасіа Архіепископа Алеѡандріискаго ѡ четырехъ посланіяхъ; ѡ соблазнающихъ въ ноци; ѡ прииманіи ѡтвергшихъ, и ѡ законно ѡженившихъ, и в дѣвствѣ прѣбывающихъ, и ѡ узаконенныхъ книгахъ. ѡт 263—265. Tekst se prekida na f. 2^b.

Kao što pokazuje isporođenje sa štampanom Krmčijom (raspoložem izdanjem 1787. g.), navedene oznake listova kod svake glave ukazuju na listove štampanog teksta, gdje se dotična glava nalazi. Naslovi glava u ovom popisu ne ponavljaju tačno štampani tekst, već ga parafraziraju, kod čega se katkada javljaju greške. Na pr. »Глава 8. Ст. пом. соб. Ганѣрѣскаго пр. 20. ѡт л. 5761«, dok u štampanom tekstu: С(вя)таго помѣстнаго собора иже въ Гангрѣ правилъ двадесеть«; »Глава 11. С(вя)таго вселенскаго соб. втораго иже въ Конст(ант)инѣ градѣ пр. 50«, међутим u stamp. tekstu ne stoji 50, nego »осмъ«; greška je nastala zbog toga što je broj 50 mehanički prenesen iz izostavljenog dijela teksta »спешшимся стоу и пятидесятимъ святымъ отцемъ«.

Prema citatima u idućem pregledu sadržaja vidi se da je za podlogu služilo staro izdanje Krmčije, gdje je išla neprekidna folijacija čitave knjige (a ne posebno folijacija prvog i drugog dijela), i gdje još nije bila izostavljena jedna glava (vidi »Preduvêdomlenie« Sino-dalnog izdanja). Tako npr. »Sv. Anastasija Sinajskog voprosy« u Sino-dalnom izdanju idu kao glava 68, dok su ovdje citirani kao »Kormč. gl. 69, f. 622«.

f. 3: »... молитвъ треба; еще же и седмодневное въ тамошнѣмъ жертвенницѣ лежащимъ, с(вя)щеннодѣйство невозбранителнѣ преподавается«. Na kraju ovog sastava, gdje je riječ o antiminsima, oznaka: »Отвѣты Іоанна епископа Китрошкаго къ епископѣ Драчкомѣ Кавасилѣ гл. 1. Кормч. гл. 59. л. 598« (u Sinod. izdanju glava 58, f. 276^b drugog dijela). Moguće da je ovaj sastav o *Antiminsêh* sačinjavao prvi sastav azbučnog pregleda. Slijedeći na f. 3^b — А р ѡ н я х ѣ ѡ ризахъ, и скимномъ ѡбразѣ, и ѡ стихарѣ и поясѣ, и ѡ подири, и ѡ ефѣдѣ, и ѡ четвероскѣтнои ризѣ и ѡ ѡметѣ, и ѡ кидарѣ. Корм. гл. 61, л. 618. Onda na f. 5: А н а с т а с і а с(вя)таго Синаискаго вопросы ѡ различныхъ винахъ. Корм. гл. 69. л. 622; f. 20^b: А н а ф о р ы лишаются возбраненны ѡт причащенія. Зри Главы церк. Кр. 54. в. 17; Антимиса еще ѡпрется. Зри Церк. Счин. пр. 1; А р (х и) епископъ и Архімандритъ что, зри Мантии гл. 68. Iza tog f. 21 prazan, a na f. 22 роѣнју предмети на »В« — Блѣдъ состворивьи, или ѡ немъ ѡбличень, бывый, не бѣдетъ причетникъ. СС. АА. 61, itd. Osobito mnogo raznih sastava o *braku*, gdje se citiraju читаве glave iz »Zakona gradskago«, pojedini »začatci« Leona carja i Konstantina, читав »Sobornyi svitokъ« patrijarha Sisinija i dr.; na f. 88—89 — Богомили, иже сѣтъ нынѣ глаголемии (glava o mesalianehъ — gl. 39, f. 295 I dijela), Tako ide читав abecedni pregled svih kanonskih predmeta do f. 534, gdje se svршава sa riječју Ѡ в м і а м ѣ. Između susjednih slova po 1 ili 2 lista prazna. Kod pojedinih podataka pisac pravi latinske primjedbe. Npr. uz termin »o pokladeži« stoji u zagradama »fidei commissa«.

f. 535—551: Иже въ царѣхъ перваго христіанина бывша, с(вя)таго и блаженнаго, узравна апостоломъ, великаго царя Константина повелѣніе его царское содѣянно и дано с(вя)тѣи соборнѣи и апостольстѣи церкви. Во имя с(вя)тѣи и нераздѣлныи Троицы, ѡтца являю (!) и сына и с(вя)таго дѣха, Царь Кесарь Флави Консантинъ, во Христа Исѣса...« — »Konstantinov dar papi Silivestru« (prvi dodatak na kraju štampane Krmčije).

f. 551—559^b: ѡ римскомъ ѡтпаденіи, како ѡтстѣпиша ѡт православныи вѣры и ѡт с(вя)тѣи восточныи церкви. При царѣ Консантинѣ и матери его Иринѣ бысть въ Римѣ папа Андреанъ... — do kraja; svршава: и тако совершеннѣ и конечнѣ удалишася ѡт благочестивыи вѣры, и врази быша Грекомъ, и православныи вѣрѣ, и с(вя)тѣи соборнѣи церкви.

f. 560^{a-b}: Podaci »Ех Leunclavii Jure Graeco-R-ño, L 4, p. 297: »Митрофанъ бѣ первый патріархъ Конст. града, поставленъ ѿт Имп. Константина Вел.«; zatim o Grigoriju Bogoslovu, Nektariju; Во время Имп. Льва Великаго и патр. Константинопольскаго Геннадія Стѣдїи созда церковь с(вя)таго Іоанна Крестителя и постави при неи монаха из обители Неусыпаемыхъ. И сіе есть начало Стѣденическаго монастырю. (sic!).

Vidi se da je pisca dovela u zabunu sličnost naziva Studijskog i Studeničkog manastira.

Царствѣющимъ Имп. Константино и сынѣ его Льво ѿт Хазарины рожденномѣ поставленъ бысть патріархъ Никита Евнохъ; родомъ Славенинъ, бывши прежде того пресвѣтеръ С(вя)тыхъ Ап(осто)лъ и предстоятель м(онас)тырей.

Завладѣли Цариградомъ Латїны, т. е. Фландри и Венецианы л. м. 6712., л. X. 1204, Индиктъ 7, дне 13. апр. Былъ тогда Имп. Алексїй изъ фамилиі Ангеловъ и патріархъ Іоаннъ Каматиръ.

Zapis samo jedan na f. I: 1858 Теофана Живковића протоіерея. Ruka i tinta isti su kao i u čitavom tekstu djela. Navedeni ovdje datum — 1858. godina — kao i učene latinske bilješke, a i čitav karakter ovog djela na području kanonskog prava, daju potpuni osnov za identificiranje ovog Teofana Živkovića s poznatim propovjednikom i crkvenim piscem koji je 1844. g. svršio filozofiju u Pešti, 1847. g. bogosloviju u Karlovcima i 1851. g. pravo u Kečkemetu i Beču; od 1851. do 1865. bio je profesor u karlovačkoj bogosloviji, onda arhimandrit bezdinski u Banatu, a od 1874. g. episkop gornjo-karlovački. (Vidi: R. Grujić u Narodnoj enciklopediji srpsko-hrvatsko-slovenačkoj »Živković Teofan«).

21. R. 4586. Памјать и житіе блаженнаго оучителя, Константина философа, перваго наставника родоу Россійскомоу, и всемоу јазыкоу славенскомоу, списано въ библиѡтеки Хиландарской Лавры Сербской, м(есе)ца февраля въ д'ї' ден(ь).

Б(о)гъ милостивъ и щедръ, ѡжидая покаянїя челоѡческаго, да быша вси спасени были и въ разѡмъ истины пришли, не хощетъ бо смерти грѣшникѡ ... itd.

Bilježnica u mapi, mm 255×200, sa 16 listova; na 14 unutarnjih listova tekst s različitim brojem redaka — od 25 do 35. Prva četiri retka poluustavnim pismom, dalje kurziva.

Iza završetka teksta na f. 13^b: Прїѡмъчанїе:

Якоже нѣцѣи препираются ѿ сложеніи буквѣ, иже сложилъ с(ве)тыи Кирилъ во языкъ славенскіи, не во Цариградѣ, но какось на иномъ мѣстѣ, лжа есть, а не истина. Но во Цариградѣ близъ с(ве)тыхъ Апостолъ церкви; и тому прежде данъ, кто просивъ, а нѣкто инъи на преди не просилъ; толико князіе рускые, имена имъ сія: Ростиславъ Муравскіи, Святополкъ Туровскій, и Коцлякъ князь Панноньскій, помощникъ имъ бысть. На тое время былъ царь Михаилъ во Цариградѣ; а патрiархи не именуе. Якоже сводѣтельствуеъ контакіонъ его, на сѣверѣ, на югѣ и на западѣ конечно.

Ispod toga primjedba za mjesto označeno zvjezdicom: Никифоръ патрiархъ въ Цариградѣ.

f. 14: Tropar Kirilla, glas 4, i Kondak Kirilla glas 2.

.В. Контактiонъ по гречески, а славенски кондакъ.

Čitav je tekst korigiran crvenom tintom u svrhu da se pravopis pojednostavi i prilagodi srpskom izgovoru. Kao što se vidi iz bilješke na prednjoj korici, popravke je izvršio Zubricki. Njegovom je rukom i na f. 14 ispod tropara i kondaka zabilježeno: »Der Abschreiber hat die Tropar und Kondak nicht aus dem Manuscript, sonder aus einer später gedruckten Trifologion abgeschrieben.«

Na prednjoj korici veliki njemački zapis Zubrickog kaže da je prepisivač gornjeg teksta Rutener ili Galičanin i da ga je prepisao u XVI ili poč. XVII v. s predložka XIV ili XV v. koji je trebao da bude moldavski prijepis prvobitnog srpskog originala te da je Zubricki izvršio popravke.

22. R 5891. Varlaam i Joasaf, srp. red. 1586 g.

Papir mm 310×210, ff. I—II, 195, III; vodeni znak — kotva u krugu s trolistom odozgo i kontramarkom СС, slično u Mineju Krke br. 280 iz 1601. g. Pismo po 24 reda — lijepi poluustav, resavske škole s akcentima i s oblicima navedenog doba. Inicijali crveni sa zavojcima. Na početku iznad teksta slika u boji, koja prikazuje monaha s križem u ruci i cara s krunom na glavi u smirenoj pozi pred monahom. Odozgo natpis »С(ве)ты Варлаамъ и бчитель емб« (!). Korice drvene prekrите кожом, s ornamentom novijeg tipa — dosta širok okvir s palmetama i dr. ukrasima, a u sredini starinski romb presječen dijagonalama. Rukopis je čitav.

f. 1: Се писаніе д(оу)шеползно ѿ ваноутр'неје страны Бѣвѣп'скіе глаголѣміе Индіа, въ с(ве)ти градъ прѣнесѣно Іѡанѡмъ мнихомъ моужемъ часномъ и добродѣтелномъ монастира с(ве)таго Савы, въ немъ же житіе Вар'лама (и) Іѡсафа присно памет'ноюу

f. II^b: Da se yma znaty: sia knyga Monastira Goemyria; i prihody to leto Exara patriarow Hristofor y Mihovyl Dyakon. Na dan S. Georgia pri ygumenu Iakimu.

Podpisa Myhayl
Dyakon

23. R 4473. Codex Suprasliensis. Prijepis Franca Miklošiča.

Sedam svezaka na listovima raznog formata (285×230, 255×205, 220×177). 1) — 169 f. (90 komada), 2) — 14 f. (7 kom.), 3) — 29 f. (5 kom.), 4) — 5 f. (5 kom.), 5) — 60 f. (51 kom.), 6) — 66 f. (39 kom.), 7) — 35 f. (34 kom.).

Na posljednjem svesku crvenom olovkom:

»Codex Suprasliensis. Descripsit Miklosich.

Custodiendum est apographum illis, qui de lectione editionis nostrae dubitent«.

Predmet je u mapi od starinskog kartona s vezovima od bijele kože i s natpisom na hrptu: »Glossar zu den Mon. Serb.«

24. R 7131. Prolog stišni, Koriški, za zimsku polovicu godine srp. red. 1573 g.

Papir mm 310×210; vod. znak kotva u krugu sa zvijezdom, 5 varijanata s kontramarkama AP, CC, FC, BB, M i sve se javljaju u dubrovačkim knjigama Cons. Rogat., Cons. Maius i Cons. Minus iz 1568—1576. g. 370 ff. Pismo na početku po 34 retka, a od f. 47 — po 29 red., poluustav, pravopis resavske škole. Naslovi crveni, inicijali sa zavojcima. Korice od dasaka sa smeđom kožom, na kojoj je ornamenat »renesansnog« tipa sa 5 koncentričnih okvira. Rukopis je gotovo čitav: nedostaju samo 2 lista na početku; više listova je izrezano, ali su oni ostali u rukopisu. Nažalost, u drugoj polovici rukopisa plijesan je znatno oštećila unutarnji gornji ugao a na posljednjim listovima oštećen je i gornji dio teksta.

f. 1: (od 1. septembra) ... пць бѣвъ, мирѡм оуспе. Въ тѣжде д(ь)нѣ память преподобные матере наше Марѣе, матере преподобнаго Симѡна.

Od slavenskih svetitelja nema ni sv. Petke, ni arhier. Arsenija, ni Simeuna mirotočivog. Samo na f. 287, pod 14. jan. dolazi: Памет иже въ светыхъ о(тѣ)ца нашего преподобнаго прѣваго ар'хиепископа сръб'скаго Савы, са стihovima на роѣтку: Славы ѡтбѣгнѡвъ славоу обрѣте Саво — Тамо ѡтюдѡ слава јави се родоу. — Рѡда славоу и настоѣщее прѣзрѣль еси. — Тѣм же родоу свѣтило јави се всѣмѡ. — Оума высѡта сана высотѡ съврѣже — оубо ѡма выше добро его оубо блаженнаго и с(вѣти)телѣмъ сѣпрѣстол'наго. С(ве)-таго и преподобнаго о(тѣ)ца нашего Савы житіе сице бѣше.

Быс(ть) оубо благородноу и правовѣрно родителю (си)нь, любимъ сѣло бѣше има... Tekst analogne redakcije vidi: V. Čorović, u Svetosavskom zborniku Srp. Akad. II, 1939, str. 86—87.

Na f. 90^b, pokraj 19. okt. bilješka: Въ тѣжде д(ь)нь прѣподобнаго ѡ(ть)ца нашего Івана Рил'скаго. Ищи мѡ прологъ на кѡнц(ѡ) кницѣ (!) сие. Zaista na kraju knjige, iza zaključnog lista, na ff. 368—370 nalazi se: (дъ)нь памет преподобнаго о(ть)ца нашего Іванна Рил'скаго. С(ве)тѣи и преподобнѣи ѡ(ть)ць нашъ Іваннь великы въ постницѣхъ, бѣше оубо ѡт прѣдѣль славнааго града Срѣдъскаго, ѡт села нарицаемаго Скрино, въ царство христолюбиваго Петра цара бльгар'скааго, а грѣчьскааго Кон'стантина... Tekt se svršava molitvom prepod. Jovanu s poznatim citatom: Моли се всемилостивомѡ Владицѣ спасти свое сѣрдники, єдинорѡдни ти єзыкъ бльгар'скыи и Срблје, и помози дръжавномѡ царѡ нашемѡ, и покори емоу все противные врагы под нозѣ его, вѣрѡ непорочноу сѣблюди... itd. Vidi izdanje analognog teksta: V. Mošin, Ćirilski rukopis Jugosl. akademije, I. 1955, str. 180—181, gdje su navedena prethodna izdanja arhiep. Filareta iz 1859, St. Novakovića iz 1867, Kalužnjackog iz 1901. i Jord. Ivanova iz 1931.

Rukopis ima poseban interes zbog nekoliko umetnutih sastava iz Paterika i drugih djela. Tako npr. na f. 79, pod 14. okt., dolazi: Въ тѣжде д(ь)нь страсть мниха нѣкоего мѡченика и повѣсть пользна. Мнихъ нѣкто бѣ въ скитѣ, послушае о(ть)ца лѣтъ нѣкыих... Na f. 183^b: Повѣсть видѣнїа Іванна нѣкоего юна зѣлѡ пользна. Na f. 80^b: Въпрошенїа различнаа и пользна ѡт послѣдованїа оубѡ тѣчнаа јављаемаја, полѡжена же ѡбрѣтенїа ради. Когда сѣзда б(ог) Адама; ѡтвѣтъ: Јако слово сѣзданїа въ шести д(ь)нь сѣздавае се Адамъ... itd.

Na kraju osnovnog teksta, na f. 366^b—367 izvorni zapis: Приими сего чѣтнаго и доушепольз'нааго и слад'кааго источника водоу живѡ. Аще и Нилъ Егуптъ напајајеть, нѣ вѣскорѣ свое строуе прѣмѣнјае; моученик' же крѣви и потовѣ преподобныхъ сїю водѡ испивше юже Самараньни прѣмоудраа испить. ѡт сїе воды напише се прѡрѡци и прѡрицахоу божїа слова вѣплъщенїе и сѣмотренїа таин'ства. ѡт сїе воды напише се апостолаы и проидоше вѣсь миръ јако мльнїе зрачнїи, ѡ ним' же речено јес(ть), краснїи нѡгы благовѣствоующїихъ миръ, благовѣствѡующїихъ радос(ть). ѡт сее воды напише се моученници и не пощедѣше тѣлѣса своја ѡгню и моукамъ и ранамъ, да Х(рист)а цара присно зреще ра-

доуют се. ѿт сіе воды напише се преподобнии, напише се и вси праведнии, им' же жилище вышнии Іероусалимъ и ѿтѣцтво б(о)ж'ст'внии Сіонъ, им' же тамо ѿ(т)ѣцъ щедротъ и б(о)гъ всакое оутѣхы. ѿт сее воды напише се царіе и своја царства прѣзрѣв'ше да Х(рист)а цара приобрѣщѣтъ въ вѣкы радуют се, и властеле вѣдаше свое богатство трѣжникомъ монастыре съставише, цркви оукрасише богодѣхновенними писан'ми. Ибо вѣдомо ти боуде чѣстнѣиши с(ве)щенниче и слоужителю божіимъ тайнамъ, квро Мѡисею [црковъ без]ъ всихъ книгъ подобна јес(т)ь обра[зоу не имоушоу] очи. ибо чловѣкъ неискоуснъ [божѣст'ви]ѣимъ писаніемъ скоть(ст)воујетъ, и вса јелика аще вѣсть, без' соліа соут(ь). ѡх моее дружины тѣл'че творнаго вида, понјеже ни единого исправленіа въ насъ. Грѣшны Іѡанъ .а^х. (монах). Въ лѣто ,з'.п'.а'. м(есе)ца маіја .д'.і'. (14 маја 1573 г.). Vidi: Zapisi i natpisi, br. 702 uz bilješku »Zapisi u ruk. (prolog) N. B. br. 20. — Rad I, 176«.

Slijedeći po vremenu zapisi nalaze se na stražnjim koricama:

Въ лѣто ,з'.р'.ѣ'. (7160, т. ј. 1651) нојем'риа .к'.а'. ѡбрѣте се цветіе глаголјема любичица, и тогда бе трава јако же ѿ Геѡргіевуд(ь)не, и вса ѡвоциа и завезаше се. и лѡзѣ разакію на Въведение зрѣло ѡбрѣте попъ Феѡдор'. ѿ чѣдесе, никогда ѿт кого то разѡмех(омъ) ни слѣшахом јаже видехом. И то лѣто приходи ѡ Призрѣнъ Мехметъ паша, сѡлтанъ сад... и дотле не беше се дало каф'танъ ах'че ѡд .д'. и у'. (4.400), а ѡнъ ѡзе і'. (10.000) въ та ѡскѡдна и нѡждна времена. ѡх, паки на кодиноу (!) се бра виноберѣ, нојемри(а) а' д(ь)нъ при бегѡ Бихорцѡ Мехмед бегѡ. Vidi: Zapisi i natp. br. 1477—1479 uz bilješku »Zapisi u ruk. N. B. br. 20. — Rad I, 177.

Iznad toga zapisi tajnim pismom:

† ѡѣвкцлѡлзъ клкѡ знсцзвю сѣкцвг'рнеѡ (= Сѣи прологъ попа Геѡргію ѿт Призрена).

Іквѡѡу ѡѣнцне'евклкъ ѡѣлѡеѡ. пхгѣѡес" ѡѡѡ. (= Писахъ смирен'ни попъ Стоанъ. Кѡзманѡв с(и)нъ).

хѣце кл'ъ евпсѡѡ ѡѡнкѡ^н.? (= ѡмре попъ Никола Саѡпав (?).)

,з'.с'.з'. зсѡвен (= 7207 гѡдине, т. ј. 1699).

Na istim koricama, gore, kasnijom rukom: Сіи прѡлогъ приложень; Сѣи прологъ; Наша крв.

Na f. 197, ispod svršetka teksta za novembar, izgleda da je rukom pisara — Сја книга с(ве)тара Георгія Рѣновић(кога?). Или је то запис неког Runovića, да је knjiga pripadala crkvi sv. Georgija? Vidi: Zap. i natp. br. 703.

Na f. 367^b запис из 1760. год.: ‚а.ψ.ѧ‘. Вѣстно да естъ, когда приде с(ве)щеноеромонах Никифоръ Дечанаць в монастырь Коришики близъ вароши Призрена. Тогда бысть на прѣстолѣ сербски блаженейши господинъ кир Каллиникъ Грекъ, що естъ чрезъ его прогнанъ ва заточеніе Василіе Сербинъ. Тогда бысть междо ихъ велика молва и мятежъ ради престола и патриарши сербския. Здѣ же начерта Азь недостойны и многыгрешни Нѣкифор іеромонах пострижнікъ с(ве)тія ѡбытели Дечанския.

Vjerojatno iz istog doba potječe nekoliko nevještih zapisa na f. 197^b: Писа Стефан, Писа Маро саспоміе, Писа Мичо Перн... , Петр, Слава ѡцѣ и синѣ и светомѣ дѡхѣ и нинѣ, писа попѣ Даичинъ. Слава тебе. Марко. Prvi od ovih zapisa dolazi i na nekoliko drugih strana, tako na 40^b — писа Стефанъ юнакъ; f. 46^b — Писа Стефанъ; исто на f. 67^b; на f. 43^b — Писа Маринко; f. 48^b — Мѡисеи; на f. 299, уз житія мученіце Agnije — дирно ѡмилно.

Prema tome, rukopis je iz okoline Prizrena, po svoj prilici iz manastira sv. Petra Koriškog, gdje se nalazio 1760. g. U sveučilišnu knjižnicu, prema zapisu u inventarnoj knjizi, predan je od prosvjetnog odjeljenja Banske uprave 1941. g. Kao što svjedoče navedeni zapisi, objavljeni u Stojanovićevim »Zapisima i natpisima«, ovaj je rukopis nekada pripadao Narodnoj biblioteci u Beogradu — ukratko je opisan u Stojanovićevu katalogu br. 397 (20) na str. 112.

25. R 4494-5. Odlomak Prologa, srp. red. XVI v.

Papir mm. 275×165, ali je širina smanjena jer je odrezana čitava margina pri hrptu. Pismo poluustav XVI v. po 26 redaka s pravopisom resavske škole, s akcentima i spiritusima. Gore ukusna zastavica neobizantijskog stila u zeleno-smeđe-plavoj boji.

Sačuvani list predstavlja početak stišnog Prologa za ljetnu polovicu godine. Ispod zastavice: М(есе)ць мартіе има(ть) дніи л’а’. Прологъ ‚а‘. Сѣи начегъкъ м(есе)цемъ и пръвѣи наричет’ се богоугодникѡм Мѡисеѡмъ... На другој страни svršava: ... февруарію нед... ставлѣноу соуцоу, ѡ им’ же неп’щую... притъч’но въ... рекшоу, јако аще... (donji je dio lista oštećen).

26. R 4186. Studenički zbornik »Žitija«, 1757—1760 g.

Papir, mm 312×193 (korice u crvenoj koži — 325×197 mm), ff. I — 56. Slavenosrpski prijepis starih tekstova; pismo s oblicima i pravopisom sredine XVIII v. Ornamentika baroknog stila — raskošne zastavice crtane crvenom i crnom tintom, s krunama, grbovima i drugim ukrasima tipičnim za grafiku Žefarovićeve Stematografije. To je onaj isti rukopis, koji je nekada bio svojina Miloša S. Milojevića, a iskoristio ga je St. Verković i Lj. Stojanović za izdanja »Studeničkog rodoslova« (Starine Jug. Akad. XIII, 1881, 165 i kasnije Stari srpski rodoslovi i letopisi, 1927 XXXV) i opisao Lj. Stojanović (u Glasniku Srp. uč. društva, 63, 1885, 263—266), ali kome se kasnije zameo trag (v. V. Čorović, Spisi sv. Save, Beograd—Sr.—Karlovci, 1928, str. XIV). U međuvremenu iz rukopisa su nestala dva lista sprijeda i dva lista gdje se nalazio tekst svršetka Nemanjina Žitija i početka Arsenijeve Žitija, pa tako sadašnji broj listova ne odgovara podacima Lj. Stojanovića i folijaciji koju je on proveo u rukopisu plavom olovkom sa strane. Kako je rukopis dobio novu folijaciju na donjoj margini, navodit ćemo sadržaj rukopisa prema sadašnjim oznakama, a folijaciju Stojanovića navodimo u zagradama sa S. sprijeda).

Rukopis obuhvata 3 zasebna kompleksa, koja su imala posebnu folijaciju, odnosno posebne oznake sveščica.

Na početku izrezana su 2 lista (ostali su uski odresci pri hrptu) na kojima su se, prema Stojanoviću, nalazili: 1^a — vijenac od grbova srpskih zemalja (prema Žefaroviću) sa spomenikom vladalačkim u sredini; 1^b — molitva sv. Bogorodici za caricu Jelisavetu Petrovnu, kneza Petra Teodorovića, kneginju Jekaterinu Aleksijevnu, »državnog cara našeg Franciska prvog«, patrijarha, arhiepiskopa itd.; 2^a — poimenik arhiepiskopa i patrijarha.

A) f. 1—8 (S. 3—10; S. 11 — izrezan): Слово первое ѿ наслѣдованіи с(ве)таго монастыря и лавры Стѣденическія с(ве)тымъ преподобнымъ мвроточивымъ о(ть)цемъ нашимъ и ктввторомъ г(оспо)-диномъ Свмешномъ, и ѿ житіи его, како бысть предъ б(о)гомъ и чл(овѣ)ки. Благослови о(ть)че. Нашъ с(ве)тымъ монастырь сеи, јако вѣдѣти вамъ, посто мѣсто семѣ бывшѣ, ловища звѣремъ бяхѣ... Nemanjina biografija od sv. Save — isti tekst koji je izdao Šafarik u Pámatky i V. Čorović (Spisi sv. Save, 151—175), s varijantama koje je naveo Lj. Stojanović u Glasniku 63, str. 264. Tekst se sada prekida na f. 8, na riječima на аглскихъ ликовствованіи, па онамо житіи, гдѣ ли... (Čorović, str. 174, red 16).

B) ff. 9—44 (S. 13—48; S. 12 — izrezan): to je drugi rukopis s novim redom stare folijacije od a' do a'z'. Prema Stojanoviću, naslov koji se nalazio na sada izrezanoj strani, glasio je: Сказаніе ѿ житіи пресвещеннихъ архіепископѣвъ сербскія и поморскія земли,

первага оучителја ихъ и наставника, архиереа Христова куръ Саввы, и по немъ елицы предержаша престоль его, и ктоже ихъ какоу препроводи житіе свое, или когождо ихъ богоугодна дѣянїя быша, ими же богъ прїять я, и кто же ихъ колико лѣтъ жительствова въ чиноу чреди свиея. Благослови отче. Tekst роѣнїе sada гїеѣїма: ... оца нашего Сумешна рекомаго Немани. Такожде и с(и)на его архїереа квр Саввы перваго архїепископа Сербскаго. Вся бо прѣдписанна, елико житїя кралевъ сербскїя земли, вся составлше. (D a n i ċ i ć, *Životi kraljeva i arhiepiskopa srpskih*, 1866, str. 234, nakon ċega je umetak:) и здѣ ѡт части нѣкая в' сеи книзѣ написахом. Совершенно же и пространно въ Отечницѣ и родословіи славено-сербском, наипаче же в' великои и собраннои Историї и сочиненнои Геѡргїем вторым деспотом Славено-Сербским ... (Na margini bilješka: Здѣ вспомян ... о великои Историї Геѡргїа Бранков ... втораго деспота ... itd.) *Žitija idu istim redom kao u Daničićevu izdanju: Arsenija, Save II, Danila I, Janićija Jevstatija I, Nikodima, Jevstatija II, Save III i Nikodima; život Danila II nije dovršen, nego samo do str. 330 redaċ 10 Daničićeva izdanja, nakon ċega je druga ruka dopisala: Мнѣ же того ѡчѡжденѡ ѡт Г(оспо)да оубо примите рѣкша, аще кто слѡшаеѣт словесе моего и вѣрѡеѣтъ въ, мя, тои хоѡетѣ и спасенѣ быти. Такожде архїепископѣ Данилѣ слѡшая словесе Христова оучая стада его сего ради помилованѣ.*

Dalje od f. 45 do kraja ide treći kompleks s novim redom prvobitne folijacije od a' (iza f. r' folijacija se prekida). Tu dolazi:

C) f. 45—47: † Образникъ с(ве)таго Саввы Сербскаго — Stundeniċki tipik, ali nepotpun, samo gl. 4 (О пѣнїи а' часа и ѡ молитвах, и по скончанїи оутреннїе слѡжби и а' години походити братїа оу келліе, и подобная совершати: v. Ćorović s. d., 30—36), gl. 5 (Слово е'. ѡ с(ве)тѣи литѡргїи, и без игѡмена да не причаѡает никтоже, ни паки пребывати емѡ без причаѡенїя, но со игѡменовою совѣстїю: v. Ćorović, 37—40) i gl. 6 (ѡ сказанїи ѡ' години, и ѡ вечернїи, и ѡ панахидѣ, и о полѡнощници и оутреници, глава з'-я: Ćorović, 41—49, bez završetka — кроткаго и смѣрна срьдцемѣ — str. 49, redak 13 do kraja). Na f. 47^b — kasniji zapisi.

D) f. 48—49 (S. 52^a—53^b): gore raskošna crtana zastavica, ispod toga: Проповѣдъ на Рождество Пресвѣтыя дѣвы Богородицы. ѡтвѣщавъ же Исоусъ рече еи: Марѡ, Марѡ, печешися и молвиши ѡ мнозѣ, едино же еѣтъ на потрѣбѡ ... Pismo sitno po 73 reda. Na kraju zapis:

Писато оу с(ветои) лавры у. (Успенија) Стѡденической авгѡста к'е'-го ,а'.ψ'н'з'-го года. К: А: С^Т: С:

Е) f. 49^b (S. 53^b): ispod završetka propovijedi pisar je htio da stavi Повѣст ѡ господахъ сръбскихъ земль, колико кои по . . . , međutim je taj sastav prenio na slijedeću stranu, a preko navedenog početka naslova nacrtao je raskošnu baroknu zastavicu crvenom i crnom tintom, sa dva prazna medaljona, u kojima je upisan naslov kratkog sastava:

Исторія здѣ во краткѣ начертана ѡ высокославной и с(ве)той Имперіи и Монархіи словено-всероссійской с^Т: востоко-сѣверной. Бѡди же извѣстно, јако ѡныя грады и правниці кто присовокѡпи под Московскою протекцію во едино сквпетро державство россійское . . . Ovaj tekst u 27 redova, u kojem se slavi »sobiratelj Moskovskii«^Т Ioannъ Vasilievičъ, Petar Veliki i carica Elisavetъ Petrovna, objavio je Lj. Stojanović u Glasniku 63, str. 266. Na kraju: Начертася сіе во дни Самодержавія Ея Императорскаго величества Великія Государини Все Рѡссійскія и пр(очих): и побѣдителнія обладателниці Прѡссійскія: въ лѣто ,з'.ψ'з'-го года въ С(ветои) л(аури) Стѡденицы іюніа к'г' дня. Н: :а: :с: ѡ :С:

Е) f. 50—55 (S. 54^a—59^b): Ispod raskošne barokne zastavice — Повѣсть ѡ господахъ сръбскихъ земль, колико кои пожитъ, и како прими господство, и колико царствова, и кто по кимъ бистъ и каковимъ концемъ преиде ѡт великаго жѡпана Немане, сеи последнеи нареченъ бистъ Симеонъ въ мнишкомъ ѡбразѣ, иже и дѣла имени показа. Сеи с(ве)ти Симеонъ оу сръбсцѣи земли оутверди православие, ереси бо потреби . . . Pismo na početku poluustavno po 38 redova, na f. 54 — druga ruka sa 26 redova; na f. 55 — ruka pisara prethodne propovijedi, po 43 reda. Tekst je objavio Lj. Stojanović u »Starinama XIII, 165 i Stari srpski rodoslovi i letopisi, str. 63—99. Ispod završetka teksta — zapis:

Преписася сіе въ с(ветои) Стѡденицѣ въ лѣто ѡт воплощенія Б(ог)а Слова ,а'.ψ'з'-го года априла а'. дня, при I. архимандритѡ Кѡнстантинѡ с^Т: с: и игѡменѡ К. Рѡвимѡ с^Т: с:

Osim navedenih zapisa na f. 49 iz 1757. g. i na ff. 49 i 55 iz 1760. g. postoje još ovi:

Na prednjim koricama: 1) день 20 марта молитва;

2) Господинъ Александеръ Тодоровићъ Гилфердингъ изъ Москве, садашњи Рѡски конзѡль ѡ Сараевѡ, 26. јуліја походіо е патриаршию Пећскѡ 1857. Ispod toga drugom rukom: месеца іѡліа к'з'.

f. I: Сия книга монастира Пецкогъ Жития ст све (!) аминь.
f. I^b — prazan.

f. 1, u medaljonu usred velike barokne zastavice, sitnim pismom:
,а'ψ'н'а' іоля. Prema tome prvi je dio rukopisa pisan 1751. g.

f. 59^b: Сие житие патрия(р)шии.

1834 м^c і а'с'і' = 17 (?)

пѣн кцићн клкѣ иѣиоин влкпоеение
ωψвимъ и ωѣмъ (tajnopis: Каде приде попъ Василие ко по-
клонение с(ве)тимъ всѣмъ — na pojedinim mjestima ostavlja slovo
и u svom značenju, isto tako kao і м).

Сие житие светого манастира Петского зовомаго Патриаршия
Сербска.

Zadnje korice: Сие житие патриаршии 1883 лето месеце въ
а... (?) Милошъ.

27. R 3380 (SM. 32. F. 32). Risanski zbornik, srp. red. 1784 g.

Papir mm 130×95, ff. 30 prošiveni u unutarnjem omotu od pergamene
s latinskim neumama i s vanjskim omotom od grube kože s preklopcem.
Pismo po 11 redaka.

f. 1 gore: Слава Г(оспо)дѣ Б(о)гѣ аминь. Да се зна како пре-
ложих ја Гаврило Јѣповъ своиомъ рѣкомъ историю кадъ ѿско-
чихъ ѿ Грахово, а'ψ'п'г'. мѣсеца ферѣвара. (II. 1783.).

Ispod toga okrugli pečat s legendom »Pečat parohie risanske«.

Pokraj nje zapis preko kojeg je povučena crta. Vidi se: Книга
мѣ Иоанна Авраамовића јереа... мѣсеца лѣђја лѣта 1876 (?).
Ispod toga: Поклонихъ Музеуму Загребачкомъ парохъ Рисански
јереј Иоаннъ Аврамовић.

f. 2: (*Priča od dvanaest petaka*) Бѣше ва западнѣ странѣ градъ
именоваше се Драча...

f. 9: Сказание ѿ скончания сего свијета како хоће битъ пред
сѣдомъ божимъ і знаменія...

f. 14: Сказание о женахъ. Рече прѣмѣдри Соломѣнъ: жене
зле...

Ispod teksta na kraju upisano je preko vodoravne crte:

Заврши се 1818 іюна 28.

f. 16^b: Б(о)гъ едини сатвори небо и землю, дань и ношъ...
(o stvaranju svijeta i raznih stvari).

f. 20^b: Како се заче санъ егда Богъ сатвори Адама...

f. 21^b: Сказание ѿ неба и ѿ землѣ, која би коя би а'.
речъ божиа...

f. 23: Слово святе Настасіе.. Приде с(ве)ти Михаильт і вазе с(ве)тїю Анастасію ва крила... до f. 29^b.

Isпод краја tekста zapis: 1784 мѣсяца ферѳвара дань е'ї Га-врило Иѳповѳ доспѳ малѳ историю ва понеделникѳ свое рѳко-писание. на .а'.ψ'.п'.д'.

str. 30 i 30^b su prazne. Na f. 30 nevjеšt zapis: Писати комѳ синѳ.

Na pergamenom omotu pri крају: »свѳетломѳ«; свѳетломѳ го-сподинѳ.

28. R 4494—3. Odlomak iz Ljestvice, mak. red., XV v.

Papir (bez vidljivog vod. znaka) mm 185×110, f. 1 sa 20 redova polu-ustavnog pisma s tipičnim oblicima XV v. i pravopisom škole patr. Jevtimija.

Odlomak predstavlja posljednji list djela: ... (мж)дрости, къ тебѳ паче послажащѳ прѳмждрости испльненоу ... до —на самыи тѳ врѳхъ вѳстекѳ прид(о)брныѳ лѳствицѳ и приѳдинив сѳ любви. любви же естѳ б(ог)ѳ. Томоу слава вѳ вѳкы вѳкомѳ. аминѳ.

29. R 5182. Poljički »Slovník« XVIII v.

Mm 195×140, u žutom uvezu od kartona. f. I i 233 strane. Izvorna paginacija ide od sadašnjeg f. 3; dva prethodna su prvobitno bila prazna kasnije su na f. 1 upisane riječi koje počinju sa ѳнѳх, ѳнех, ѳнера itd. Iza toga je jedan list izrezan. Tekst ide od str. ā (sada 3) до с'к'г' (sada 211).

str. 3: абие — тада, тѳ, тако, тѳдѳве
ава — боже, отац, опат, itd.

str. 211: ѳѳродовиѳе — лѳде, бѳдаласте
ѳѳтрѳнѳевати — ѳ зорѳ, рано.

Na idućim listovima, gdje se opet javlja stara paginacija počev od str. а', nastavljaju se zapisi raznih riječi; na posljednjim listovima — olovkom, latinicom.

Isp. slične tekstove kod V. Mošin, Ćirilski rukopisi Jugoslavenske akademije, I, Zagreb, 1954, str. 29—31, i I. Milčetić, Hrvatska glagoljska bibliografija, Zagreb 1911, str. 495—497. Kao što je naveo Milčetić, ovo je bio đачки rječnik staroslavenskog jezika kojim se služio poljički »Slovinški seminar« sv. Petra u Priku kod Omiša.

Ovaj primjerak pripadao je Matiji Sinovčiću koji se potpisao na str. 230.

30. R 6236. С(ве)таго Иоанна Дамаскина о осми частехъ слова. Къраматъка словенъска языка выдрукована въ мѣстѣ Виленскомъ въ друкарни дому Мамоничевъ въ року 1596.

Prijepis primjerka (sveska 280×220) s Jagićevim opisom originala i prijepisom (270×21).

Pod istim brojem nalazi se štampani tekst rasprave M. Petrovskog, Starinnoe razsuđenje o bukvah sireč o sloveh. (Izd. Obšč. ljubitelej Drevnej pis'mennosti).

31. R 5253. Poljički statut, prijepis iz 1665 g.

Papir mm 320×225; vodeni znak — tri polumjeseca s kontramarkom FC. Pismo s raznim brojem redaka, poljička ćirilica. Na naslovnom listu: »Zakon privilegiane provincie od Pogliz«; onda tekst na listovima s prvobitnom folijacijom od ā do ρв; listovi 103—104 su prazni; ff. 105—106 — »Kazalo« koje se prekida na »Од мѡзѡвира чита на (листу) о'з'«, iza čega je izrezano 5 listova. Zatim odrezak od još jednog lista sa zapisom privatne sadržine.

f. 1: *Zakon parvi od kneza*. U ime Gospodina Boga amen.

Статѡт поѡвлички изѡћи статѡт из старога нови чинимо на лито Г(осподи)на Исѡкарста ѡѡ'м', а сада припишѡѡемо на ч'х'ѡ'е' фервара на и' ѡ Поѡвликих ѡ царкви с. Клемента под Ситно. Парви закон... itd..

Treba naglasiti, da ovdje, kao i na drugim mjestima, označuje broj 400 sa ѡ. Isto tako i u odluci od 6. augusta 1476. o svađama i »deferencijacijama« — na f. о'а' — ѡезѡс. ч ѡ o z: na z агѡста. Меѡ законе ине...

Na odresku na kraju knjige pozdrav: Оу Полици селѡ ѡасеница од мене подписанога. Драги приѡвателѡ моѡ... Ваш приѡвател ѡѡрек

32. R 3364 (SM. 11. E. 81). Šimićeva ljekaruša — »Domaće likarije starih Bošnjakah«.

Poklon Ognj. Ant. Brlića. Dvije zajedno sašivene sveščice: Brlićeva od 8 listova zelenkastog papira mm 165×12 i original s poč. XIX v. na 7 listića žutog papira mm 147×105, umetnut u sredinu Brlićeve sveske iza 2. lista. Na 1. listu Brlićeve sveske izvana (omot) u gornjem dijelu navedeni naslov i dolje bilješka latinicom: »Poklonio hist. društvu G. Ognjoslav Brlić«.

f. 1 prazan

f. 2 — »Na mom kratkom putovanju po Bosni, dobio sam ja ovaj rukopis. od 31 domaći likova od pra Luke Šimića, paroka u Foči.

Ovaj je stari rukopis po svoj prilici od jednog pratra spisan, koji

valjda hotivši njega drugim tajna načinit, mloga je slova u rječima a i cjele rijeći izostavio, k' tomu još gdi gdi pojedina latinska slova poprimio i takoga skoro nečitatelnim učinio. (Kod ovog mjesta stavljena je zvjezdica i dolje, rukom Fr. Fanceva, zabilježeno: »Nije tako! To je bosančica!«).

Napravljenje likova, s kojima se je (kako kažu) moglo, sva bolesna tjelesna udah i ista sljepoća izličit, ljepo razlaže ova knjižićica, koja će našim starinoslovcem dobro doć.

Bože moj! Kako su se naši stari mučili, zarad bolestih, to će svaki naj bolje moć iz ovog rukopisa vidit.

Ja sam ga s našim slovima čisto ostrag pripisao, da svaki čitajući lašnje nauči se čitat i tako onde, đe se ja nisam mogo dosjetit, doskoči.

Ja ga dajem društvu povjestnice jugoslavenske na prigled i poklanjam ga na dalje sačuvanje muzeumu Zagrebačkom.

Ognj: Ant: Brlić.«

Brlićev prijepis (sadašnjom) ćirilicom slijedi na 6 zadnjih listića koji idu iza umetnute originalne sveščice. Svaki recept naveden je tu pod posebnim brojem.

Originalna sveščica je manja po formatu; ima 7 listića, od posljednjeg je ostala samo polovica po dužini; u sredini je, između f. 3 i 4 jedan listić izrezan — ostala je pri hrptu uska traka s ostacima presječeni slova. Tekst ide od f. 1^b do 5; f. 6 i 7 su prazni. Papir je tamnožuti, s uskim razmakom pontizoa i dijelom vodenog znaka (grb) s kraja XVIII — po. XIX v. U isto doba ide i pismo, vrlo neuredno, s dosta deformiranim oblicima »bosančice« koja se miješa s latinskim slovima za n, m, r, s. Narječje ikavsko-čakavština (Brač, Hvar, Vis, Trogir s okolinom i sl.) Broj redova različit — od 19—25. Recepti (31) su odvojeni jedan od drugoga horizontalnom crtom. To su: od nogu likarija, tišni lik (2), konju lik od poganca, od mlika ženska (3), za očistiti tilo, druga za očistiti znutra, za slipoću, kada oči bole, za oko karvavo, od vode čoviku, da propiša, za uzdaržati vodu, od melema svake vrsti (6), za peridor, od grizi, i kangare, od travnace, izličiti crivo, od velasca životinj, od bisa čoviku.

Tekst je objavio sa uvodnom raspravom Dr Marijan Stojković, u članku »Dvije hrvatske ljekaruše iz Dalmacije« (Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena, knj. XXXI, svez. 2, Zagreb 1938, str. 201—208).

33. R 6498. Liber od duga dom Antona Bulića.

To je štampana knjiga Lunardo Masser, *Viaggio primo de Portogesi in India*, Alma, Missier, Alvise Rimondo, mm 210×145, gdje je na uvodnom listu i pri kraju knjige dom A. Bulić zapisivao kome je posuđivao novac.

Na koricama zapis: Либер од дѣга що сам комѣ дава ѓ дѣг, нека се зна, писа мисеца венбра на кз чщв (1812).

34. R 7190. Bilježnica don Ivana Ozretića-Markovića o misama iz 1803 g.

Mm. 140×90, 31 list u omotu od kartona.

У име Исѣса амен. Пишем св. мисе кође говорим за братиме од скѣпшине св. Чиприѣвана, а ѣа дон Иван Озретић олити Марковић на ч щ г (1803).

35. R 7191. Dvije biljeznice iz Poljica iz 1776—1793 g.

I) Bilježnica od 16 listova, mm 280×102, s raznim bilješkama o prihodima (bačve vina i dr.) iz 1776—1785 g. U omotu od kartona.

II) Bilježnica od 100 listova, mm 195×145, s raznim bilješkama ekonomskog karaktera. Npr. Ово нека се зна, колико осташе дѣжни кнезѣ пене на неговоѣ пропаратѣриѣи гроша з и по . . . на ч ѡ ц г новенбра на ки. (28. XI. 1793).

Na koricama: На ч ѡ о з шетенбра на ia, (11. IX. 1877).

36. R 4454. Matice župe sv. Jurja u Drašnicama kod Makarske iz 1670—1763 g.

Papir mm 365×250; (ff. 47 i 48 manjeg formata — 320×220); vod. znak — ptica sa grančicom u kljunu na »tri brda«, kontramarka VG ista kod Nikolaeva br. 249 iz 1673; 49 ff. u tri velike sveske. Prazni su ff. 1^b, 21, 31 i 49. Matični zapisi počinju na f. 1^a (samo u gornjem dijelu); ili ćirilicom do f. 44, gdje prelazi na latinski od 29. VIII 1732. g.

Na f. 47 zapis iz 1694. Na f. 48 kasniji zapisi iz 1828. g.

37. R 6894. Paštrovići. Spisi i listine koje se tiču Paštrovića od 1423 — konac XVIII st.

(Bilješka na omotu: »Bilo na sign. 3930 i 3968.«)

1. 1423. 17. V. Venecija. Mletački dužd Frančesko Foskari oprašta stanovnike Paštrovića od plaćanja carine na cjelokupnom teritoriju Mletačke republike (talijanski prijepis) — 2 lista.

2. Instrukcija dana od strane predstavnika općine Paštrovića poslanicima Vuku Nikoličeviću i Stefanu Đuraševiću da od mletačke vlade traže potvrdu

starih oprosta, slobostina i povlastica podijeljenih Paštrovićima, konac XVIII v., 2 primjerka — 4 lista.

3. Dvije odluke sudaca u Paštrovićima u korist Jova Pišćevića, 12. i 14. sept. 1720. Orig. mm 290×205, 1 list: Ми сѡѡе Паштровићи...

4. Naredba sudaca tko ima ići na dogovor s Cetinjcima, XVIII st. mm 175×110 — 1 list.

38. R 6896. Topla. Spisi i listine koje se tiču općine Topla i njezine parohijske crkve sv. Voznesenija, 1718—1821 g.

1. Različiti spisi općine Topla iz 1718. g. — na talijanskom, 3 komada sa 6 listova.

2. Raccolta di tutti li documenti riguardanti la gracia le dispense salini, 1720—1760. — većinom talijanski, ali i ćirilski. »Sabrao ih Jovan Cvijetković 1804.« — 42 komada sa 77 listova.

3. Spisi crkvinarstva pravoslavne župne crkve u Toploj, 1759—1821. g. — 64 komada (99 listova); Note od duša sela Tople i okolnih sela, 1759. g. — 109 kom. (182 f.); Računi crkveni iz 1788. g. — 2 lista.

39. R 4374. Филса. ѡд болтентина. що чине. по заклетви. комоунитади. ѡд Топле. ѡни. кои. продаю. рибоу. ѡд продота, да по ѡвом. болентиноу море се. допоустити. трговцима. нашим. федаа. подписата. и болата.

Svezanj od 79 komada zasebnih listića, većinom u formatu mm 200×150 (ima i manjih); između dva kartona, prošiveni pomoću gajtančića koji prolazi kroz sredinu ćitavog sveznja i služi za njegovo omatanje izvana. Svaki listić je poseban dokumenat. Npr.:

1. Ја исповиѡдамъ Иово Вѡчинов како продадо Иовѡ Милашишиновићѡ бариглѡ ѡлиа.

(druga ruka) Слава и н. Б(огѡ). на 29 априла на 7158 по гръчаски. Презента овѡ нотѡ Иово Милѡтиновићѡ.

(ispod toga potpis): Симо Вѡкатиновѡ канчалиер ѡд комоунитади.

2. Слава Богѡ. на а' ѡ' л' з' (1737) ћенара на i' по талианско.

Чинимѡ федеѡ ја попѡ Томо и исти капеланѡ ѡд села Јластве Пресеке Кута, како Счепанѡ Вѡковѡ кѡпио е ѡ истога Иѡва Сѡшина ѡ ѡвиѡма магазинима под наша села с неговимѡ динаромѡ меса сѡхога милара четири — д'.

(drugi rukopis) 28. марча 1737 подѡ кан(илиром) Иѡвомѡ Јѡпешковићемѡ и сѡнима ѡва изи карта како еѡ фако презентѡ Счепанѡ Цѡпловѡ ерѡ ниее попѡ Томо више речени писаѡ веће, без негова ордена на негово име, ѡписаѡ Иово Сѡшићѡ, тако га испитаѡ и исповидиѡ.

(opet prvi rukopis) Ја попѡ Томо писахѡ моимѡмѡ рѡкомѡ

Gornji naslov nalazi se na gornjoj korici. Na zadnjoj je zapis: Филца ѡлентина за еженциѡнѡ наше продота.

**40. R 4373. Филса от болентина, що нарећоуе. комоунита. прокоу-
раторим. цркве. матице. на Топлои. комоу и за що имаю.
притисноути печат. комоунски. на низоую се. ѿће. за свакоу.
доброу каоуциюн.**

Svežanj od 439 komada posebnih listića, većinom u formatu mm 20×15, ali ima i manjih; između dva kartona s rupicom u sredini, kroz koju prolazi tanka uzica koja povezuje čitav svežanj, odnosno služi za njegovo omatanje izvana. Svaki listić predstavlja poseban dokumenat s potpisima zvaničnih predstavnika općine i pečatima. Najstariji dokumenat iz 1724. g. posljednji — iz 1796. g.

Primjer: 1796 сербски.

Нарећемо ти кап(ита)не и сѿће вама г(оспо)до прокѿ(ратори) од цркве главне с(ве)таго Вознесеня Христова на Топлои, с нашимъ кан-ц(ела)ром атѿалиемъ, да притиснете с набфомъ братинскимъ на тѿ федь-що смо е ѿчинили г(осподи)нѿ Михайлѿ Радовићѿ, како ѿ истѿ и за ѿвре. подписѿемо се.

Slijedi 6 potpisa.

**41. R 3926. Stefan Sankovskij, ruski komisar u Boki Kotorskoj.
Njegova pisma i naređenja općini Novoj.**

Na unutarnjem omotu: »Dopisi ćirilski. Poklonio Hristofor Lumbardić paroh u Toploj, Boki Kotorskoj«. Na drugom unutarnjem omotu: »Sankovskij Stefan. Korespondencija. Pisma upućena općini Novi u Boki Kotorskoj 1806—1807«, 16 pisama:

1. 29. VII 10. IX 1806, Kotor. Kapetanu i sudijama općine Novske, da objave proglas o čuvanju mira.
2. 4. XI 1806. Gospodi i sudijama — objavljuje carsku naredbu.
3. 28. XI 1806. Istima šalje ukaz za obnarodovanje.
4. 18. XII 1806. Istima šalje »tarifu od munidah«, da se oglasi.
5. Bez datuma (1807). Šalje obavijest »o stvarima što je učinila vojska rossijska« — dopis na 5 strana.
6. 10. II 1807. Šalje oglas o vijestima koje su primljene preko kurira (u dva stupca, na srpskom i talijanskom jeziku).
7. 21. II 1807. Javlja nove glasove primljene od kurira.
8. 25. II 1807. Dopis o tome da se šalje obavijest »o stvarima što je učinila vojska rossijska« — vjerojatno popratni akt za predmet naveden pod br. 5.
9. 25. II 1807. Šalje ukaz o mjerama za očuvanje općeg mira.
10. 1. IV 1807. Šalje ukaz »o sudodejstvu«.
11. 13. IV. 1807. Šalje naredbu da se oglase mjere određene za sprečavanje »suprotnosti«.
12. 8. IV 1807. Obavještava o naređenjima koja se tiču 6 kumpanija koje stoje na granici.

13. 16. V 1807. Upozorava na izvršavanje starih ukaza.
14. 19. V, 1. VI 1807. Uputstvo o postupku u vezi s kretanjem ruskih brodova.
15. 15. VI 1807. Naređenje o spremnosti na oružje i za polazak na frontu.
16. 18. VI 1807. Ukaz o hitnom kompletiranju mjesnih kumpanija prema propisanim normama.

42. R 4049 (SM. 36. S. 17). »Listine bosanske«.

Omot sa 5 isprava iz Splita, XVII v. i popisom ispisanim na stroju:

1. 1651. 4. XII iz Splita. Vikar i general Ivo Andre Tomazeo naređuje nekim vjericima iz Postrane preko don Pavla Peranovića da plate svoje zaostatke don Jaki Zlogledovu.
2. 1651. 19. II iz Splita. Vikar i general Frane Oršilov naređuje crkvenim ljudima, neka obznane don Petra Gargatovića, da ima platiti dug Ivanu Baptisti Tomadelu.
3. 1654. 6. III iz Splita. Vikar i general Ivo Andre Tomazej piše don Pavlu Peranoviću, kuratu u Postrani, na molbu ostarjele i nemoćne sestre Ivana Bunića, da obznani njenoj braći neka izvrše oporuku oca.
4. Trgovačko pismo nekog Bosanca bez datuma nekoj nepoznatoj osobi (u Split).
5. Kuverta nekog pisma upućena kapetanu Dani od Kotara u Šibenik (papir s vodenim znakom krune iz XVII v.).

43. R 4504. Despotović, dom-Aleksandar, korespondencija iz 1729—1783 g.

Dvanaest poljičkih pisama i isprava.

1. Pismo Mije Bajića, arambaše od 21. okt. 1773. g. u Žeževici;
2. Pismo Antuna Krželja od 26. okt. 1783. g.; uz to izjava Matije Kaničića;
3. Pismo popa Petra Kuzmičića, bez datuma i bez adresa — nota vino-grad;
4. Pismo popa Antuna Popovića od 2. januara (1731);
- 5—6. Pismo istog od 3. juna 1731, s latinskom bilješkom iz 1736. g.;
7. Pismo istog od 28. juna 1729. g.;
8. Pismo istog od 12. marta 1730. g.;
9. Pismo istog od 16. oktobra 1782. g.;
10. Pismo Jakova Popovića od 13. augusta 1751. g. u Žeževici;
11. Pismo Žeževičana (serdar i arambaša) od 11. sična 1730. g.;
12. Naredba providura Karla Pizani iz Splita od 18. VIII 1761. upućena Ivanu Sinovčiću, da isplati oštećenom Marku Bračeviću 30 resla. Original na talijanskom s prijevodom na hrvatskom jeziku, pisanim na poledini.

44. R 4494—4. Pismo hilendarskog monaha, XVIII v.:

ωд мене Іωаникія монахъ хиландарскіи до тебе дѣховниче Сімеѡне и ты оче Іωсифе... — moli da se za njega nabavi »čerenъ gaitanъ«. Na poleđini bilješke o potrošenoj hrani. Gore: Разѡмѣти естъ помисла чиста.

Що смо похарчили: и' пара рибе, дрѡго е' пара рибе, еше к' пара масло, е' пара винѡ, е' пара на икрѡ, е' пара на попа, з' пара морѡне, г' паре рибе, г' пара...

Od adrese samo роčetак titule Висѡкопре(подобію). Datuma nema.

45. R 4498. Turgenjev Aleksandr Ivanovič.

Pismo arhimandritu Stevanu Stratimiroviću. Autograf. mm 315×200, 1 dvolist. Datirano: »Главная квартира. Бартенштейнъ, 1807-го года, Мая 12-го дня старога стіля».

Isp. V. Jagić, Neue Briefe von Dobrowsky, Kopitar, Berlin 1897. str. 764—765.

46. R 4497. Davidović Dimitrije.

Pismo Lukijanu Mušickomu. Autograf. mm 235×190. Datirano »U Vienni $\frac{16}{28}$ -го Маиа 1816«. Iz ostavštine V. Jagića.

Isp. V. Jagić, Neue Briefe von Dobrowsky, Kopitar, Berlin 1897, str. 797.

47. R 6596. Bešir(ević) kapetan iz Bihaća:

Pismo kapetanu Melhidu Orzviću, januara 1807. g. — 1 pismo mm 298×200.

48. R 5596. Andra Đorđević.

Pismo nepoznatom iz Beograda, bez datuma. Pisano na papiru s oznakom »Ministarstvo prosvete i crkvenih poslova. Kabinet Ministra.« Sadrži pozdrave gg. Matijaševiću i Grgiću sa suprugama.

49. R 5613. Trifon Buz.

Pismo na rumunjskom jeziku od 3. XII 1856, mm 283×210. 3 reda i potpisi. »Ал мѣритси дипломация«; »А Сарчіа Романъ».

50. R 4309. Страшное изображеніе втораго пришествія Г(оспо)дня на землю при державѣ благочестивѣйшаго самодержавнейшаго Г(осу)даря нашего ц'ря и великаго князя Петра Алексѣевича, всея великіе и малыя и белія Россіи самодержца, дѣйствиємъ благородныхъ ѡтроковъ великороссійскихъ, въ его царскаго Величества пресвѣтлаго славенороссійскихъ Аѡи-нахъ и царствующемъ и богоспасаемомъ великомъ градѣ

Москвѣ явленное лѣта Г(оспо)дня аΨв'-го, м(ѣсе)ца февруарія в' д' днь (4. II. 1702.).

Ruski rukopis sredine XVIII vijeka, mm 210×175, 4 sašivene sveske s ukupno 24 lista. Pismo ruski »skoropis« navedenog doba s raznim brojem redaka — 26, 32, 33. Djelo se nalazi u skupini od još nekoliko dramskih djela ruske književnosti, koje je J. Badalić nazvao »tverskim kodeksom«, a moglo je doći u Sveučilišnu knjižnicu preko Narodnog muzeja ili Gajeve knjižnice. Prema vjerojatnoj hipotezi Badalićevoj ova školska drama predstavlja djelo Feofilakta Lopatinskog, poznatog kijevskog naučenjaka i kasnije rektora Moskovske Duhovne Akademije, a od 1723. do 1735. tverskog arhijereja. Zagrebački rukopis predstavlja jedini sačuvani primjerak ovog djela, koje je u Rusiji bilo poznato samo po imenu, prema sačuvanom štampanom kazališnom programu.

Podatke o rukopisu, kao i o čitavom »tverskom kodeksu« priopćio je J. Badalić, Spomenici ruske drame XVIII vijeka u zagrebačkoj sveučilišnoj knjižnici (Ljetopis Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu 1923 str. 85—95, napose str. 88). Čitav tekst sa uvodnom raspravom objavio je Badalić, Strašni prikaz drugoga dolaska Gospodnjega na zemlju... Prilog za povijest ruske školske drame epohe Petra Velikoga (Spomenik Srp. Akademije, LXII, Zemun, 1925, str. 23—59, sa reprodukcijom naslovne strane (str. 43).

51. R 4310. Актъ или дѣйствіе ѿ князѣ Петрѣ Златыхъ Ключахъ и ѿ прекрасной королевѣ Магиленѣ Неѿполитанской.

Dramski komad Petrovskog vremena, sa »antiprologom«, 14 prizora i epilogom.

Ruski rukopis sredine XVIII vijeka, mm 210×175. 3 sveščice po 24 lista. Pismo — ruski »skoropis« iz navedenog doba, s različnim brojem redaka 20, 21, 24. Djelo je pripadalo skupini dramskih djela iz prve polovice XVIII vijeka, koja je prema istraživanjima J. Badalića došla u jugoslavenske zemlje i, konačno, u Sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu, u obliku »tverskog kodeksa«: vidi podatke o rkp-sima 3068, 3379, 4308, 4309 i 4311. Kao što je ustanovio Badalić, ovo djelo, koje je ranije bilo poznato samo po jednom nepotpunom rukopisu u Moskovskom Rumjancevskom muzeju, ima u zagrebačkom tekstu potpuniju redakciju (s epilogom koji manjka u moskovskom rukopisu) i dotjeraniju u književno-umjetničkom pogledu.

Podatke o ovom rukopisu, kao i o čitavom »tverskom kodeksu« priopćio je J. Badalić u Ljetopisu Jugosl. akademije, sv. 37, 1923. g. str. 85—95 (posebno, str. 87) a zasebno istraživanje o ovom djelu, uz detaljno isporođivanje s moskovskim tekstom prema izdanju G. P. Georgievskog (Izvestija II otd. rus. jazyka i slovesnosti Akad. Nauk, t. X, 1905, knj. 1, str. 185—307) objavio je na ruskom jez. »Ob odnom dramatičeskom pamjatnike Petrvoskogo vremeni, Akt ili dejstvie o Petre Zlatyh Ključah« »Izvestija II otd. Akad. Nauk SSSR, t. XXXI, 1926, str. 231—266).

52. R 3379. Образъ торжества русскаго доблественному подвигоположнику начертанъ отъ трудовъ риторическихъ во училищахъ славено-латинскихъ.

Ruski rukopis sred. XVIII v., mm 195×155, tri sveščice sašivene, 20 listova. Pismo s raznim brojem redaka, ruski »skoropis« navedenog doba. Na f. 1 — naslov, f. 2^b — prazan, f. 2 — Antiprolog itd. Svršava na f. 18. ff. 18^b — 20 su prazni.

Djelo je panegirička školska drama, nastala u moskovskoj Slaveno-greko-latinskoj duhovnoj Akademiji, po svoj prilici pisana povodom ulaza u Moskvu i krunisanja carice Jelisavete Petrovne 1742. Rukopis pripada skupini ruskih dramskih djela iz sredine XVIII v., koja obuhvaća još četiri školske drame i dvije tragedije Aleksandra Sumarokova, inventirane pod sign. 3068 i 4308 do 4311. Vidi J. Badalić, Spomenici ruske drame XVIII vijeka u zagrebačkoj Sveučilišnoj biblioteci, Ljetopis Jug. akademije, sv. 37, 1923, str. 90—91; posebno je ovo djelo obrađeno u prilogu J. Badalić, Spomenici ruske školske drame Jelisavetinskoga vremena, Spomenik Srp. Akademije, LXVII 1930, str. 9—14 sa izdanjem teksta na str. 45—57. Reprodukcijska naslovna str. »Obraza« na str. 46.

Kao što je navedeno u podacima u rukopisu 3068, prema nagađanju Badalićevu, »tverski kodeks«, koji je sadržavao ovo dramsko djelo zajedno s drugim spomenutim dramama, mogao je da dođe u svojinu Sveučilišne knjižnice bilo preko Narodnog Muzeja, bilo preko knjižnice Lj. Gaja, koja je 1874 god. prešla u Sveuč. knjižnicu. Iz Rusije kodeks je mogao da dođe u jugoslavenske zemlje bilo posredovanjem Arsenija Gagovića, arhimandrita manastira Pive u Hercegovini, koji je dobivao iz Rusije velike pošiljke knjiga u početku XIX v. (1814—1816), bilo preko samog Lj. Gaja koji je mogao da dobije rukopis u Rusiji za vrijeme svog putovanja onamo 1840. godine.

53. R 4311. Tri školske drame Jelisavetinskoga vremena: opera o Aleksandru Makedonskom. Sinopsis na dan rođenja carice iz 1745 g. i balet 12 mesjacov.

Ruski rukopis sredine XVIII vijeka, mm 210×170, 6 sveščica sa ukupno 39 listova (stara folijacija ide do 41 f., jer su u prvoj sveščici bila još dva uvodna lista, kojih sada nema). Pismo — ruski »skoropis« iz navedenog doba, s raznim brojem redaka — 21—24. Rukopis je vjerojatno, prema nagađanju J. Badalića, mogao doći u Sveučilišnu knjižnicu ili preko knjižnice Narodnog Muzeja ili je izravno dobiven preko knjižnice Lj. Gaja koji je sam mogao donijeti rukopis iz Rusije, ali nije isključeno da je rukopis mogao doći u Hrvatsku i posredovanjem episkopa gornjo-karlovačkog Danila Jakšića koji je 1753—1758 g. bio u živim vezama s Rusijom i primao odatle knjige u velikim količinama. Podatke o rukopisu priopćio je J. Badalić u Ljetopisu Jug. Akad. 37, str. 85—95, a objavio je čitav tekst s uvodnom raspravom u prilogu »Spomenici ruske školske drame Jelisavetinskoga vremena« (Spomenik Srp. Akademije, LXVII, str. 1—9 i 17—43.)

Rukopis sadrži:

I. Сокращение оперы объ Александрѣ Македонском во двоихъ дѣйствіяхъ. sa četiri interludije između prizora — (kako je naslovni list izgubljen, naslov je rekonstruiran prema citatima u tekstu) — na prvih 18 listova. Prema mišljenju V. P. Adrianove-Perec, autorom ovog djela mogao bi da bude Ivan Ljatošević, učitelj poetike u Tverskom seminaru; Badalić ukazuje na izvjesne poteškoće za ovu hipotezu i upozorava na drugog vjerojatnog autora, Mitrofana Slotvinskog ranijeg učitelja i rektora Harkovskog kolegija, kasnije rektora Moskovske Duhovne Akademije, a od 1738. g. episkopa tverskog. (Vidi cit. d. str. 3—5 i 17—29). V. također V. P. A d r i a n o v a u »Starinnyj teatr v Rossii XVII—XVIII vv.« Sbornik statej pod redakcij akad. V. N. Peretca. Trudy Ross. inst. ist. iskusstv, Peterburg 1923«, str. 93 id.

II. Свноѡисъ или краткое видѣніе Декламациі Височайшему дню рожденія Ея Императорскаго Величества восписанной 1745. году м(ѣсе)ца февраля . . . дня в присудствіи преосвященнаго Митрофана архіеп(иско)па Тверскаго и Кашинскаго отъ семинаріи тверской въ двоихъ дѣйствіяхъ изображенной — на ff. 19—30. Vidi B a d a l i ć, cit. d. str. 5—7 i tekst na str. 31—39; također V. I. R e z a n o v, K voprosu o starinnoj drame. Teorija školjnyh deklamacij po rukopisnym poetikam. Izvestija II otd. Akad. nauk, 1913, knj. 1.

III. *Balet dvanadesjati m(esja)cov* — epilog prethodne »Deklamacije« u slavu rođendana carice Jelisavete. Vidi B a d a l i ć, cit. d., str. 7—9 i tekst na str. 39—42.

IV. Tri »*Interludiuma*«, koji su se izvodili između prvog i drugog prizora I čina »Deklamacije«, između prvog i drugog čina, pa između Deklamacije i baleta: *Интерлудіумъ или игралица бывшая между сценами*. Vidi: B a d a l i ć, cit. d. str. 9 i tekst na str. 42—43 i *isti*, *Russkija interljudii pervoj poloviny XVIII vijeka*, *Slavia*, roč. IV, 1925, str. 523—537 (tekst ovih sedam interludija — na str. 530—537).

54. R 4308. A. Sumarokov, »Gamlet«, tragedija napisana 1748 g.

Ruski rukopis iz sred. XVIII v., mm 210×175, 5 sveščica sašivenih zajedno, sa 40 listova. Pismo — ruski »skoropis« iz navedenog doba, s raznim brojem redova, većinom 20—23. Tekst ide do posljednje strane f. 40^b. Kao što je rečeno kod opisa broja 3068, prema istraživanjima J. Badalića, ovo djelo pripada skupini ruskih dramskih djela prve polovice XVIII vijeka, koja je sačinjavala »tverski kodeks«, gdje se pokraj »Gamleta« nalazila još Sumarokovljeva »Se-

mira« i nekoliko školskih dramskih djela (sig. 3068, 3379 i 4309—4311). Kao što je pokazao Badalić, tekst Gamleta u ovom rukopisu razlikuje se od onog što ga je objavio Novikov, a ponešto i od prvog izdanja iz 1748 godine, te analogno zagrebačkom rukopisu »Semire« predstavlja stariju redakciju, koju je Sumarokov kasnije dotjerao.

Podatke o čitavom kodeksu vidi u prilogu J. Badalića u Ljetopisu Jugosl. akad. sv. 37, str. 85—95, posebno o »Gamletu« str. 87—88; »Gamletu« je isti pisac posvetio i posebno istraživanje »Dvije Sumarokovljeve tragedije u rukopisima zagrebačke Sveučilišne knjižnice (Zbornik radova Filoz. fak. I, Zagreb 1951, str. 287—310, napose 290—294, gdje su priopćene i 2. reprodukcije). O pitanju provenijencije kodeksa vidi podatke uz br. 3069.

Na naslovnoj strani »Gamleta« nalazi se bilješka: Прошу, братецъ, сіе заставитъ переписатьъ почище на хорошенькой бумашке.

55. R 3068. A. Sumarokov, »Semira«, tragedija u 5 čina, napisana 1751 g.

Ruski rukopis sredine XVIII v., mm 210×160, 6 sveščica sašivenih zajedno, sa 48 listova. Pismo — ruski skoropis iz navedenog doba, pisale su tri ruke. f. 1 — naslov, f. 1^b prazan, f. 2 — početak teksta, koji se svršava na f. 45, f. 45^b—48 su prazni. Prema istraživanju J. Badalića, zagrebački se tekst podudara s pariškim, koji predstavlja stariju redakciju tragedije, te se odvaja od mlađe redakcije koju je objavio Novikov. Rukopis pripada skupini od nekoliko ruskih dramskih djela iz prve polovice XVIII vijeka, u koju spadaju još Sumarokovljeva tragedija Gamlet (sign. 4308) i nekoliko školskih drama koje su inventirane pod sign. 3379 i 4309—4311. Prema Badaliću, koji je čitavu ovu skupinu odredio kao »tverski kodeks«, taj je mogao doći na Balkan u okviru rusko-jugoslavenskih kulturnih veza u drugoj pol. XVIII — poč. XIX vijeka (ili preko hercegovačkog manastira Pive čiji je arhimandrit Arsenije Gagović u početku XIX v. primao mnogo knjiga iz Rusije, ili preko gornjo-karlovačkog episkopa Danila Jakšića, koji je dobivao knjige iz Rusije u sredini XVIII vij.). Ali mogao ga je donijeti u Hrvatsku i sam Lj. Gaj, koji je 1840 god. putovao u Rusiju u potrazi za podacima o književnim jugoslavenskim spomenicima. U slučaju prve mogućnosti kodeks je mogao doći u Sveučilišnu biblioteku preko knjižnice Narodnog Muzeja, u drugom slučaju — u sastavu Gajeve knjižnice, koja je bila preuzeta 1874. god.

Podatke o čitavom kodeksu objavio je J. Badalić u prilogu »Spomenici ruske drame XVIII vijeka u Zagrebačkoj Sveučilišnoj biblioteci« (Ljetopis Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti za 1922. g., sv. 37, Zagreb 1923, str. 85—95). Rukopisu »Semire« posvetio je isti autor posebnu studiju »Dvije Sumarokovljeve tragedije u rukopisima Zagrebačke Sveučilišne knjižnice« (Zbornik radova Filozofskog fakulteta, I, Zagreb 1951, str. 287—310, napose str. 294—308, sa 2 reprodukcije). Vidi također rasprave o drugim djelima iste skupine u Spomeniku Srp. Akademije 62 i 67, koje citiramo uz dotične spomenike.

56. R 6440. Srpska kazališna djela iz prve pol. XIX v. u ostavštini Dimitrija Demetra.

У skupini koja носи наслов »Drame raznih autora nađene u ostavštini D. Demetera« nalaze se ove pisane ćirilicom.

2. Бретислав и Ютта, Драма у 5 дѣјствія съ немецкогъ од Еберта преведена по Лудевиту Вукотиновичу, посрблѣна и предѣлано по Томи Исаковичу, члену Театралног друштва у Београду — mm 365×215, 17 dvolista.

3. Голдони Карло, Карташ. Весела игра у 3 дѣјства Prijevod s tal. 1841. Преведенъ изъ талианскогъ — mm 400×255, 42 f.

4. Мензулска меана. Весела игра у 4 дѣјствію, одъ Карла Голдони, преведена съ италианскогъ чрезъ М. К. — 5 dvolista.

6. Ангело Падуанскіи тиранъ. Трагедія одъ Виктора Жуга, посрблѣна од И. С. — mm 385×230; 17 dvolista.

7. Хернани или Кастилианско поштенъ. Жалосна игра у 5 дѣјствія од Виктора Жиго, — mm 400×245; 22 dvolista i po.

11. Награда Истине. Драма у 5 дѣјствія одъ А. Коцебуа. — mm 355×255; 24 dvolista.

19. Графъ Вальтронъ или военна подчиненность. Драма у пять дѣјствіе. Седержаніе узето изъ нѣмачке драме. Съ рускогъ преведено из дѣла П. А. Павильцикова, одъ Јована Ђорђевића штабс-капетана — mm 365×220, 15 dvolista.

20. Пропаст словенства или бој на Бледском и Бохињском језеру год. 778 после Христа. Трагедија у 3 дејства, написао Јанез Похар. — mm 215×165, 50 ff.

57. R 3269 (SM. 32. B. 12). Milovan Vidaković, »Istoria o prekrasnom Iosifu« i J. Mioković, »Naznaćenie žiznii premudroga filosa Ezopa«.

Dva rukopisa prve pol. XIX v., zajedno uvezana; papir, mm 260×190; ff. II, 33 i 50 str. Uvez od kartona.

1) ff. 1—30. Историја ѿ прекрасном Јосифѣ на стихове составлѣна Милованом' Видакович' слышателѣмъ поетическія науки. На тупъ же издата Г. Дамяном Каулици Новосадскимъ книгопродавцемъ. Емѣ же и посвящается. Печатана писмени славено-сербскія печатни Кралѣвскаго всеучилища Пещанскаго.

Изъ высочайшегъ почитанія въ знакъ благодарности и воспоминанія своемѣ благодарію Г: Стефанѣ Крестичѣ кѣпцѣ Загребачкомѣ преписа лѣта 1832 Димитри Поповичъ.

f. 1' prazan; f. 2 — Vidakovićeva posveta »На Г. Дамяна Каулици«, у Новомъ Садѣ, февр. 27-го 1804; f. 3 — Къ читателю; f. 3' prazan.

f. 4 — »У пра отца нашего Якова

Красни беше дванаестъ сынова« — do f. 30'. ff. 31—33 prazni. Sav tekst pisan kurzivom.

II) str. 1—50. Назначение жизни премудрого философа Езопа — (prijepis štampanog rada Јована Миоковића Budim 1814). Čitav je tekst kopiran štampanim slovima, tako da se na prvi pogled stvara utisak da je to štampana knjiga, pa tek olovkom povučene linije i uspoređivanje slova pokazuje da je to rukopis. Na žalost tekst nije čitav — prekida se na str. 50, usred V glave na riječima »онога свога ранѣника одъ кащи-че«.

Iznad naslova na 1. strani kopirana je vinjeta, na kojoj je napisano drugom tintom »Ми: Поповичъ. 1828«. Iznad toga zapis latinicom: »Ex libris D. Popovich Phi/losophi/ae auditoris.«

Na str. 43 gore, latinicom: »Sabbas Pajovits.«

Na početku knjige, na poledini drugog praznog lista iza uveza, gore: »Poklonio Nikola Krestić.«

Prema tome oba su rukopisa postala u Pešti. Kопija Mijokovićeva Ezopa (da li ju je izradio S. Pajoković?) došla je u ruke sveučilištarca Dimitrija Popovića 1828. god.; kasnije je on sam, vjerojatno pri kraju studija, god. 1832., izradio prijepis Vidakovićeва »Prekrasnog Josifa« te je zajedno s »Ezopom« poklonio zagrebačkom trgovcu Stefanu Krestiću. Njegov nasljednik Nikola Krestić (prema matičnoj knjizi umro je u Zagrebu 1887. g; sačuvano 9 njegovih pisama Vrazu iz 1845 g. i Kušlanu iz 1849. g.) predao je oba rukopisa (drugi već s izgubljenim krajem) vjerojatno »Povjesnom društvu« s čijom su zbirkom dospjela u Sveučilišnu knjižnicu.

58. R 5178. Matija Ban, Kor iz drame »Oslobođenje«.

Autograf na 1 dvolistu, mm 352×220.

I) Ispod naslova »Kor iz drame »Oslobođenje« M. Bana« posveta:

»Srpkinjama, koje 1812—1815 godine voleše baciti se gomilama u Savu i Moravu nego li se predati Tucima«

1

Oj spavajte čiste
Na tom dnu Morave,
Kak' i sestre vaše
U koritu Save.

itd. (7 četverostiha).

II) Ustanovitelju narodne vojske u Srbiji knezu Mihajlu prilikom predaje turskih gradova.

1

Knez na prosto stade
Mač istrže, viknu,
A polkovi gusti
Kak' iz zemlje niknu.

itd. (5 četverostiha)

Sa strane na 1 listu: »Autograf Matije Bana«.

59. R 5430. L. P. Dimitrijević, »Ne poželaj ženy...«, stihovi.

»Jednoj poznanici posveti L.«

Crvenom olovkom: »Mladost« Beč 1898

L. P. Dimitrijević, stud. med. »Wien III, Hainbergerstr. 21«

1 dvolist mm 125×110.

60. R 5807. Nikola I knjaz Crnogorski, Dvije pjesme, Autograf.

1. »Da se rati«: listić, mm 203×128, ispisan s jedne strane:

»Da se rati! Ludi reće

A o ratu pojma nema,

Kolko zala, kolko jada

I najsrećna zada vojna...« (5 stihova po 4 reda).

2. »Nadahnuće«: 2 lista, mm 285×225, ispisana s jedne strane; ima ispravaka prvobitnog oblika:

»Tajanstvena strujo sveta

Nadahnućem ti se zoveš...« (36 redaka).

Na poledini olovkom: »Poésie du Roi Nicolas de Montenegro«.

61. R 5955. Kvaternik Eugen, »Izvadci iz tiskane knjižice (brošure) ruske, bez naslova i mjesta tiskanja, sadržavajuća plan ruskog djelovanja političkog i religioznog u pitanju upliva ruskog gled istočnog stališa, imenito svetih mjestah i kroz ovu protežnost u svom Orientu. Knjiga tajna i neizrečene važnosti«.

Bilježnica mm 225×175, od 30 listova. Citira ćirilicom, navedeni naslov i bilješke ispod teksta latinicom.

Овако зачимље: Поклонническія странствованія Рускихъ богомольцевъ къ святымъ мѣстамъ... itd.

Uz to »Notices préliminaires« povodom događaja 1857. g., s potpisom Eugen Kvaternik i datumom »Zürich, 3 juillet 1860« — 2 lista.

Isp. *Nehajev*, Rakovica..., str. 113—149.

62. R 4474. Miklosich Franc, Nestoris Chronica, Vindobona, 1860,

1. Korekturni tabaci s rukopisnim bilješkama, str. XIX — 223 (revizija).

2. Prethodna korektura početnog djela, dva primjerka, 32 i 16 str.

3. Prva korektura preloma s rukopisnim dodacima, XIX — 223 — (16) str.

4. Versio latina scripta a Machaële Osadea (c. I—XXXVIII), 48 str.

5. Prijepis jednog dijela ruskog teksta ljetopisa od 6495. do 6574. g. (str. XLI—LXIII).

6. Georgius Hamartolus, Prijepisi pojedinih odlomaka iz njegova djela »Hronikon syntomon«, bilješka sprijeda »Zum Nestor«. 47 — (6) str.

7. Bilješka o imenima skandinavskog porijekla u Nestorovoj kronici — autograf Miklošičev na 4 velika dvolista.

8. Razne bilješke i fragmenti za djelo »Nestoris Chronica« — 271 list (40 komada) raznog formata.

63. R 6241. Miklošič Franc. Rasprave, članci i kraći sastavi raznih autora nađeni u ostavštini Franca Miklošiča.

1. *Seminarska radnja o srpskom prijevodu kronike Georgija Hamartola*, njemački rukopis bez imena autora; predano Fr. Miklošiču u Beču. 45 ff.

2. Бой или Пѣсна о куку птицы — 2 f.

3. Njemački izvod iz kadastralne mape župe Sobot (Soboth) i njen opis 1 f.

4. *Zaleski. Über die Sprache und Volkspoesie Klein-Russlands* — sveska od 27 listova.

5. »*Arnautske pjesme*«. Kazivao mi je Jovica Obadović iz sela Đurakovca najje Pećske«. 3 lista.

6. *Berčić Ivan. Njokoliko rieči upotrijebljenih od Arnauta naseljenih u zadarskom predgrađu Arbanasi*. (Latinicom) — 2 lista.

7. *Aleksandar Sandić. Osam narodnih pjesama. Autograf*, 4 lista.

8. »Chronographische Comission der Antropologischen Gesellschaft — Program rada Komisije — ruski tekst otisnut na šapirografu, s rukopisnim bilješkama — 4 lista.

9. *Matachowski. Piotr Natęcz. Zbiór nazwisk szlachty z opisem herbów w tasnych familiom zostającym w królestwie Polskim, W Lublinie 1805* — prijepis St. Minuckoga, 27 listova.

10. *Jezičke bilješke k »Trudy Obščestva ljubitelej Rossijskoj slovesnosti pri Imp. Moskovskom universitete«*, čast 20-ja, Moskva 1820.

11. *Bilješke o »Il dispaccio originale dell' Imp. Massimiliano I a Giorgio vescovo di Trento (talijanski)*, 1 list.

12. *Bilješka »O petrahilu sv. Save u manastiru Banji kod Risna«*, 1 list.

13. *Etwas über serbische Volkslieder (nepotpuno)*, 2 lista.

64. R 6243. Miklošič Franc, Prijepisi raznih jezičnih spomenika i drugih dokumenata, pisani tuđom rukom, iz ostavštine Fr. Miklošiča.

1. Книга глаголема Данамирь в неи же бесѣдоуеть ѿ осми частех и вѣщаніа, сирѣчь о имѣни, о проимѣни, о словѣ... itd. — 26 listova na poslj. strani olovkom ruske bilješke za slagara: Вставить на стр. 72-й; NB. Набирать мелким шрифтом 73—74.

2. *Pismo maršala grofa Schulenburga Venecijanskom senatu 28 sept. 1732*. g. Prijepis Matutinovića. — 1 list.

3. *Ladislavus à Boskovicz R. P. Augustino Olom. et Brunn. Canonico Brunne XI Cal. Mart. 1490*. — 1 pismo.

4. Житія словенскихъ учителей Кирилла и Меодія, помѣщенные в Прологахъ. Prijepis V. Hanke — 6 listova.
5. *Mémoire sur la manière de naviguer des Normands et sur un bateau détérré à Paris pris du Champ-de-Mars en 1806.* — prijepis, 2 lista.
6. *Privilegi di Stefano Imp. di Servia alli gentillomeni di Cattaro 1351. i 1355. g.* Prijepis, 8 listova.
7. *Smrt krále Jana* — prijepis, 2 lista.
8. *Lobrede auf den heil. Lazar, Kaiser der Serben († 1389) aus einer Handschrift des XV Jahrhunderts in der Landesbibliothek zu Belgrad. Mitgeteilt von G. Daničić: Мѣсеца іоуніа е'ѣ днь. Слово похвалное светомѣ и новомѣченикѣ Христовѣ Лазарѣ. ѡтъче благослови. Нынја изъ тми на свѣтъ прѣшьдышеи людие, племена и всакъ родъ чловѣчь ..., до — нь оумь и изнемага ... (der Beschluss fehlt).* Prijepis, 6 listova.
9. *Vita Sancti Symeoni Sali Confessoris auctore Leontio Neapoleos in Cypro episcopo ... Cod. Vat. 819. Müllerov.* prijepis грѣког текста — 5 svezaka sa 50 listova.
10. *Causa Borkoviana 22 decembra 1834. g.* — 2 lista.
11. *Χωματιανοῦ ποιήματα διάφορα* — 31 list.
12. Приметь (!) и житіе бл(а)женаго учителя нашего Константина философа и прьваго наставника словенскому языку. Благослови ѡче. Богъ милостивъ и щедръ... — 28 listova. Fr. Miklosich, *Chrestomatia Palaeoslovenica* N. 1861. S. 55 ff.
13. *Ioannes Chrysostomus, Homilije* — Prijepis Fr. Miklošiča (?) — 107 listova.
- Иоанна архиепископа Конѣстантина града Златоустааго слово о смокъви въ Великыи понедѣльникъ... i dr.
14. *Prijepis 5 natpisa pisanih ćirilicom i 1 pisma armenskim pismom iz Makedonije* — 2 lista.
15. *Documenti antiquitatis expositio facta in diversis linguis 1691. g.* — 2 lista.
16. *Izvadak iz starog Lovranskog glagoljskoga zapisnika, 1849. g.* — 16 listova i prilog.
17. *Pismo arhiepiskopa Ohridskog Gavrila mletačkom duždu i senatu. Dut. Di Roma 6. II 1588.* Prijepis iz druge pol. XIX v. — 2 lista.
18. *Consilarii spirituales et saeculares maiores* — Popis poljskih velikaša iz oko 1575. g. — 2 lista.
19. Житіе и жизнь повѣсти богоугодни дѣваніи христіолюбивыхъ краль сръбскіе и помѣрскіе земель, въ нихъ же первоначел'ника им' похвалимъ с(в)ятаго оца нашего Симеѡна Неманѡ новаго мироточца сръб'скаго... — s bilješkom o prijepisu Teofana Moldavskog u Seminaru Rutenskom iz 1798. g. Ispod toga stavio je zapis profesor Modestus Strimiznecki, 1821. g. — 2 lista, mm 400×250.
20. *Privilegium Alexandri Magni Slavis* — latinski i uz to jedna listina iz Kotora u prijepisu XVIII v. — 2 lista.
21. *Stefan Malí. »Data se pisana vlastelom i svemu senatu... u Dubrovnik«.* Prijepisi iz pisama iz 1771—1773. g. — 8 listova.

65. R 6242. Miklošič Franc, Prijepisi listina, natpisa, zapisa i sl.

Zapis olovkom: »Materialien zur südslavischen Geschichte zum Teil benützt.«

1. Monumenta Serbica — prijepisi, 50 listova.
2. Prijepisi isprava, natpisa, raznih zapisa i sl.: I — datirani od g. 863 do 1799 (latinski i slovenski) — 93 lista; II — nedatirani — 48 listova.
3. Prijepisi raznih isprava o franjevačkoj rezidenciji u Devi (latinski) — 29 listova.
4. Regesta raznih listina i slične bilješke — 24 lista.

66. R 6244 Razno iz ostavštine Fr. Miklošiča.

1. Razni popisi knjiga i rukopisa — 13 listova.
2. Fragmenti i pojedini listovi umnoženih rukopisa (litografski) — 8 listova.
3. Istrišci iz raznih knjiga, novina i časopisa — 68 listova.
4. Popis tiskopisa izlučenih iz ostavštine Fr. Miklošiča i poslanih na spremište — 1 list.
5. Razne bilješke i sitni fragmenti — 76 komada.
6. Zapisi, crteži moldavskih pečata i dr.; napose faksimilirana povelja hercega Stefana od 11 marta 1480. g. — 166 listova.

67. R 4526. V. Jagić, Građa za priču o mudrosti Akira.

Autograf.

I) Притъча и поуучение о разоумѣ и о моудрости Акурія философа. Отъче благослови. Синагрипъ царь адорьскы (страны)... Jagićev prijepis teksta: mm 225×220, 29 ff. Naučni aparat — crvenom tintom.

II) Građa: 6 priloga, ukupno 33 lista.

1. Njemačka verzija priče, bez početka: ff. 22—33 (mm 215×130);
2. Njemačka »Die Erzählung vom Weisen Haikâr findet sich zuerst...« (mm 225×190), 12 ff.
3. Сингрипъ царь адоровъ и наливьскои страны (početak) mm 220×121, ff. 12;
4. Акирѣ премудрыи — prema Zagrebačkom rukopisu Akademije IIIa 10 (mm 265×200), 3 lista;
5. Наказание и побъчение Станево како бчаше сина своего надалечне ѡт него бити — prema rukopisu u Zborniku Mitropolita Mihaila u Beogradu: mm 265×200 3 lista;
6. Повѣсть объ Акирѣ премудромъ — prema rukopisu Obščestva Istorii i Drevnostej Rossijskikh XV v.: (mm 310×245), 18 stranica.

68. R 4534. V. Jagić, Obozrenie drevnejših pamjatnikov slavjanskoj pišmenosti.

Autograf, mm 220×175, 114 listova.

1. Vvedenie — 11 listova; 2. Pamjatniki — 103 lista.

69. R 4652. V. Jagić, Fotokopije, litografije i rukopisne kopije spomenika.

A) *Fotokopije, litografije i rukop. kopije glagoljskih spomenika, I—V*, raznog formata u mapi, ukupno 359 komada.

B) *Spomenici ćirilskog pisma, I—III*:

1. Rukopisne kopije ćirilskih spomenika, 55 komada;

2. Fotokopije ćirilskih spomenika, 97 komada;

3. Faksimili pojedinih strana Suprasalskog kodeksa, 15 fotogr.;

4. Faksimili, litografije i slike raznih ćirilskih spomenika, 163 komada.

Ukupno 329 komada, bez popisa.

C) *Grčki, latinski, njemački i talijanski tekstovi — fotokopije, litografije i rukopisne kopije*, ukupno 208 komada.

70. R 4633. B. Jagić. Сборникъ образцовъ по славянскимъ нарѣчїямъ.

Jagićeva predavanja u Petrogradu, litografirano, mm 223×178, 128 strana.

str. 1: Болгарскій языкъ. A) Образцы современнаго письменнаго языка: Петко Р. Славейковъ; str. 17 — Иванъ Вазовъ; str. 26 — Изъ разсказовъ Веселина. B) str. 33 — Образцы народныхъ говоровъ.

str. 81: Сербо-хорватскій языкъ. A) Образцы современнаго письменнаго языка: Изъ разсказовъ Миличевића; str. 93 — Изъ статьи Ст. Новаковића, Српске народне песме о боју на Косову; B) Сербскія народныя пѣсни — *prekida se na 112 strani* (»*Ženidba kralja Vukašina*).

str. 1—16 (nova paginacija): Чешскій языкъ. A) Образцы современнаго письменнаго языка: Zlatovláška (*Vypravována od V. J. Erbena*). str. 22 — Народныя пѣсни.

71. R 4533. V. Jagić, Uvod u komparativnu gramatiku.

Autograf. Predavanja na univerzitetu u Odesi.

I) Сравнительная грамматика индоевропейскихъ языковъ. Введение — 29 dvolista mm 225×175; Početak glavnog dijela — u 3 sveske form. 245×170 mm.

Милостивые Государи! Довѣряя моимъ незначительнымъ трудамъ по славянскому языкознанію, поручилъ мнѣ совѣтъ Новороссійскаго университета кафедру сравнительной грамматики индоевропейскихъ языковъ...

II) Введеніе въ сравнительную грамматику индоевропейскихъ языковъ. Autograf. 33 lista, mm 225×175. О языкѣ вообще. Языкъ — даръ свойственнѣйшій одному человѣку... (*Bez svršetka — prekida se*).

72. R 4531. Jagić Vatroslav, Ruska gramatika. Autograf predavanja.

I) Къ исторіи русскаго языка — 140 ff. mm 225×176

II) Русскій языкъ — 147 ff. mm 225×176

III) Russische Grammatik — 67 ff. i skupina listića, ukupno 84 komada.

IV) Согласныя — 50 ff. mm 225×176

V) Bilješke o ruskim jezičnim spomenicima, (Moskva, Dvinskaja zemlja, Novgorod itd.) — ff. 136—207 i skupina bilježaka, ukupno 83 komada.

VI) Bilješke o zamjenici »toj« — 9 ff., mm 265×215.

73. R 4578. Jagić Vatroslav, Predavanja o ruskom jeziku u Petrogradu (litografirano):

1. Лекції по рускому языку проф. В. Ягича 1883/4 г. Изданіе О Крестьяновой. Высшіе женскіе курсы. mm 275×185, 203 str.

2. Лекції по рускому языку читанныя на Высшихъ СПб, женскихъ курсахъ профессоромъ И. В. Ягичемъ 1885/6 года. 236 str. mm 275×185.

3. Лекції по исторической грамматикѣ Русскаго языка, читанныя профессоромъ Императорскаго СПбургскаго университета И. В. Ягичемъ во II полугодіи 1885/6 акад. года. 239 str., mm 290×190.

3^a Isto, drugi primjerak, nepotpun: str. 1—175 i 192—239.

4. а) Историческая грамматика. Лекції профессора Ягича. Изданіе 2° В. Романовой, 1882-83 г. С. Петербургъ. Высшіе женскіе курсы, 48 strana, bez svršetka.

б) Историческая грамматика русскаго языка. Лекції профессора В. Ягича. (Синтаксисъ). Изданіе А. Дряхловой, С. Петербургъ 1882-83, 273 str.

с) Русскій языкъ. К. II (Введеніе), str. 1—8 i 33—40.

д) Исторія Русскаго языка, str. 144—159;

е) Славянская грамматика, str. 161—176.

5. Славянская грамматика, str. 17—320 (do kraja).

6. Церковнославянскій языкъ, 208 str. (bez kraja).

7. Исторія сербо-хорватской литературы с XVIII вѣка. Лекції читанныя въ 1885 году въ С. Петербургскомъ университетѣ профессоромъ И. В. Ягичем, 110 str. (čitavo).

8. Церковно-славянская грамматика, str. 3—272 (bez naslovnog lista i bez kraja).

9. Die Slavische Grammatik, 34 str.

9^a Isto, str. 7—33.

10. Левъ Толстой, Церковь и государство. Литографиано. 12 str.

74. R 4535. Јагић Ватрослав. Малорусскій языкъ.

Autograf. 65 listova pisanih s obje strane, mm 220×178.

75. R 4484. Kostić Dragutin, Južnoslovenska kriptografija.

Autograf, iz ostavštine V. Јагића.

1. Južnoslovenska kriptografija — na 65 listova, ispisanih s jedne strane, s jednom tablicom mm 340×210.

2. Тайнопись у югославян. Статья д-ра Драгутина Костића (Београд) — ruski prijevod 58 f. — 220×180 mm, bez tablice, uz primjedbu: Таблицы (схемы) и снимки см. в сербском оригинале. М. Сперанский. Gore na ро-četku prijevoda bilješka: »I—II (glave) — 7. VII. 1911; III — 8. VIII. 911« — očevidno datum prevođenja.

Isp. pismo D. Kostića V. Jagiću datirano u Beogradu 31. VIII 1911, koje stoji na sign. R 4610.

76. R 4587. Нѣскольکو пѣсенъ народныхъ, собранныхъ на по-горью Саночкого и Коломыйского округовъ, сообщилъ Я. Ѳ. Головацкій.

Bilježnica u koricama od kartona, mm 253×200, 14 listova.

f. 1: Введение; f. 2 — Пѣсни русальныя; f. 6 — Пѣсни различнаго содержания; f. 12. — Двѣ пѣсни народныя о событіяхъ нашихъ времянь, списанныя въ Рѣчцѣ Косовской, которыхъ авторъ простолудинъ еще живет; f. 14 — Примѣчанія къ пѣснямъ.

Na koricama naslov: »Ruthenica M SCR«.

77. R 4514. Лукьяновский, Александр Григорьевич, преподаватель женской гимназии в Екатеринославе. Движе поеме.

Papir mm 355×222, 26 str. Iz ostavštine V. Jagića.

1. Великій князь Михаилъ Тверской.

Свершили Татары надъ Русью погромъ,
Не видимъ нигдѣ обороны;
От курной избы и до княжьихъ хоромъ
Несутся и вопли и стоны.
И смерда и князя сдавило ярмо,
И душитъ постыднаго рабства клеймо.
itd. (8 str.)

2. Воевода Петко. Поэма изъ болгарской жизни А. Лукьяновскаго.

Предисловіе.

Въ настоящее время приходится слышать иногда такія рѣчи: стоитъ ли Болгарія тѣхъ жертвъ, которыя принесла для нея Россія?

Посильнымъ отвѣтомъ на этотъ вопросъ служитъ предпола-гаемая поэма, основанная на истинномъ происшествіи, взятомъ изъ прошлой жизни Болгарскаго народа.

Воевода Петка лицо не вымышленное.

Въ послѣднюю войну, при занятіи Адрианополя нашими войсками, Петко былъ главнымъ развѣдчикомъ для нашего аванграбежа христіанъ и мирныхъ Турокъ, то онъ былъ отпущенъ гарда; потомъ онъ очень удачно дѣйствовалъ со своимъ болгарскимъ отрядомъ противъ Родопскихъ инсургентовъ.

Англійскія и турецкія газеты были наполнены извѣстіями о мнимыхъ злодѣйствахъ Петко, и онъ былъ арестованъ нашими войсками; когда же произведенное слѣдствіе доказало его невинность во взведенныхъ на него преступленіяхъ, относительно княземъ Дондуковымъ-Корсаковымъ на свободу (см. корреспонденціи изъ Болгаріи «Голоса» и «Новаго Времени» за 1878 г.).

Есть въ мірѣ чудная страна!...
И нѣжитъ и ласкаетъ взоры
Какъ райскій уголокъ она...
Высокія синѣютъ горы,
Цвѣтутъ роскошныя долины...
itd. (18 str.)

RÉSUMÉ

Les manuscrits et lettres cyrilliques de la Bibliothèque Nationale et Universitaire de Zagreb

La collection de manuscrits conservés à la Bibliothèque Nationale et universitaire de Zagreb contient, entre autres, 36 manuscrits cyrilliques anciens, 6 liassez d'actes anciens. 18 pièces de vieilles lettres et 28 pièces qui comprennent les ouvrages littéraires plus récents et quelques manuscrits consacrés aux études des questions scientifiques.

Parmi ces documents d'intérêt inégal, on trouve des monuments de haute importance comme p. e. Apôtre de Cettigné du XIVe s., Psautier de Cettigné avec commentaires du XVe s., Typicon de Siméon de Cettigné du XIVe s., Prologue de Koritzza du XVIe s., Barlaam et Joasaphe de 1586, Recueil de Stoudenitza du XVIIIe s. qui contient les Vies de St. Sabba, St. Syméon et des archevêques serbes avec la «Généalogie» de Stoudenitza (que l'on tenait disparue); de certaines copies des monuments anciens comme p. e. copie du Codex Suprasliensis par Miklosich, copie du Psautier de Bologne par Jagić et copie collective du Psautier de Pogodin.

Très intéressants sont les matériaux concernant les monuments littéraires plus récents, comme p. e. les drames russes du XVIIIe s., de certains ouvrages de la littérature serbe de la première moitié du XIXe s. et les copies de certains monuments provenant de fonds de Miklosich et de Jagić.

